

NOBEN NAŠ VOLIVEC NE SME OSTATI DOMA!

Slovenski volivci in volivke nimajo prav nobenega razloga, da v nedeljo, 1. decembra, ne bi šli na volišče, da bi torej ta dan raje ostali doma. Če je bila udeležba na volitvah vedno in povsod modro dejanje, bo prihodnje nedeljo še bolj modro. Izkoristiti je namreč treba priložnost, da se izvoli čimveč kandidatov slovenske narodnosti in jezika v novi tržaški pokrajinski svet. Ustavno sodišče je razsodilo, da so imeli štirje sekcijski tajniki Slovenske skupnosti prav, ko so trdili, da so predpisi za izvolitev pokrajinskega sveta v Trstu, kot jih je bil izdal prefekt in vladni komisar Palamara, nezakoniti in torej nični. Njihov priziv, ki ga je bil vložil odvetnik Peter Močnik, je ustavno sodišče sprejelo.

To politično-pravno potezo SSK na tem mestu spet omenjamo, saj se v naši slovenski zamejski javnosti odločno premalo poudarja njen pomen. Vzrok so ozki strankarski interesi, ki pa utegnejo biti za našo manjšino celo samomorilski. Volilni izidi v nedeljo, 10. novembra (prvi krog pokrajinskih volitev), so po našem pokazali, da je slovenski volilni zbor na to dejstvo skoraj pozabil. Mogli bi celo trditi, da je nekako dal potuho političnim silam, ki niso niti s prstom mig-nile, da bi se razveljavil zloglasni odlok prefekta in vladnega komisarja Palamara iz leta 1956.

Toda v nedeljo, 1. decembra, ne bo prišel toliko do izraza ta aspekt vprašanja. Šlo bo predvsem za to, ali bodo demokrati - tako Slovenci kot Italijani - dovolili, da bo mesto predsednika tržaške pokrajine zasedel predstavnik tistih sil, ki so deklarirano proti enakopravnosti obeh tu živčih jezikovnih skupnosti in so torej tudi proti mirnemu sožitju ter sodelovanju med italijansko večino in slovensko manjšino. Slovenski volivci in volivke morajo narediti vse, da na ožjih volitvah ali balotaži zmaga kandidat - v našem primeru kandidatinja - ki ima tudi stvarne možnosti, da porazi tekmeča iz italijanskih nacionalističnih vrst. Če bo kandidatinja zmagala, se bo krepko poznalo tudi pri številu slovenskih svetovalcev v novem pokrajinskem svetu.

Kot slišimo, skuša tržaško vodstvo Stranke komunistične prenove - ta je 10. novembra dosegla precejšen uspeh zlasti med slovenskimi volivci - pogojevati poziv svojim pristašem in volivcem, naj se v nedeljo odločijo za glas kandidatini leve sredine. Res je sicer, da utegnejo biti glasovi SKP odločilni za njeno zmago. Prav tako pa neizpodbitno drži, da utegne prav ravnanje SKP biti odločilno za zmago nacionalističnih sil, kar bi pomenilo velik korak nazaj v primerjavi z zadnjimi občinskimi volitvami v Trstu, ko je zmagal sedanji župan Illy.

Že na samem začetku teh vrstic smo napisali, da za Slovence in Slovenke tržaške pokrajine ni prav nobenega razloga za nesodelovanje na volitvah. /STRAN 2

DRAGO LEGIŠA

02 Miro Oppelt
SRBSKO VRENJE

*Kalvarija
beguncev na
tromeji Zaira,
Burundija in
Ruande nima
konca.*

03 intervju
TOMAŽ CAHARIJA

04 KH
BLIŽA SE VELIKI JUBILEJ

05 Marija Prime
MISIJONAR HALLERSTEIN - MANDARIN

06 ADA
V ISKANJU REŠITVE

07 Marjan Drobež
ZGODOVINA DRUŽBE SV. MOHORJA

08 Ivan Žerjal
ODBOR ZA ZAŠČITO VARČEVALCEV TKB

09 Gorazd Bajc
POSVET O ZLORABLJANJU ZGODOVINE

10 Danijel Devetak
CECILIJANKA 1996

12 Erika Jazbar
PERSPEKTIVE FURLANSKE AVTONOMIJE

15 Erik Dolhar
BLODKOVI NAGRAJENCI 1996

PO LIKVIDACIJI TRŽAŠKE KREDITNE BANKE

NA POGORIŠČU MORAMO ZGRADITI NOVO GOSPODARSKO STAVBO

Slovenski dijaki v sprevedu po tržaških ulicah v petek, 22. novembra: "Rešitev iz krize je v enotnosti."

Zakladni minister Ciampi se je torej odločil za prisilno likvidacijo oziroma stečaj Tržaške kreditne banke. Petek, 22. november, je bil dan njene smrti, saj sta predstavnik zakladnega ministrstva prinesla s seboj v Trst tudi odlok, ki preklicuje dovoljenje za izvrševanje bančnih poslov. Delo obeh likvidatorjev (to sta rimski odvetnik Lener in bolonjski komercialist Zanzi) bodo pobliže spremljali trije nadzorniki (odvetnik Leproux, knjigovodja Mugnai in komercialist Sartori).

Imena celotne peterice navajamo namenoma, da naši bralci in naša zamejska javnost spoznajo, kako zakladno ministrstvo spet ni imelo za potrebno in umestno vključiti v to peterico kakega človeka iz naše slovenske manjšinske sredine. Ponavljata se torej primera Kmečke banke v Gorici in imenovanja prvih komisarjev za TKB, tako da je bila naši manjšini primazana že tretja zaušnica zapored. Zanimivo (in morda celo poučno!) je, da se to dogaja v času, ko je na oblasti vlada "Oljke", to je koalicije, za katero je na zadnjih državnozborskih volitvah glasovala takorekoč vsa naša manjšina! Proti takemu početju omenjenega ministrstva spet odločno protestiramo in bomo vedno protestirali, četudi je naš glas do zdaj osamljen in čeprav bi takšen ostal tudi v naslednjih dneh ali tednih.

Zakaj tako trmasto vztrajamo na tem stališču? Odgovor je preprost. Prisotnost nadzornika iz vrst naše manjšinske sredine bi med drugim jamčila verodostojnost,

kar v današnjih časih in razmerah nikakor ni malenkost.

Posledice zloma TKB so raznovrstne in žal vse boleče. Najprej je treba omeniti uslužbenca, ki jih je skoraj 200 in ki jim grozi odpust. V italijanskem tržaškem dnevniku, ki še vedno posveča največjo pozornost tej zadevi, smo brali, da bo večje število sedanjih uslužbencev ob delo, četudi bi na razvalinah TKB nastala nova banka.

Lastnike depozitov oziroma varčevalce delno varuje t.i. medbančni sklad in je v tej zvezi prav, če se prizadeti ravnavajo po navodilih, ki jih bo sproti posredoval v ta namen pravkar ustanovljen odbor. Vsekakor vemo, da se depozit do 200 milijonov lir vrne lastniku v celoti, da se od 200 milijonov do ene milijarde vrne 75%, kar pa je nad milijardo, je izgubljeno.

Usoda dolžnikov TKB bo v marsičem odvisna od likvidatorjev, saj v tem trenutku ne vemo, ali bodo upoštevali roke, določene ob odobritvi posojila ali ne. Od odločitve

komisarjev bo zato odvisna usoda številnih podjetij, zlasti v Trstu, a tudi v deželi.

Znano je, da delničarji izgubijo ves vloženi kapital. Prav tako je znano, da določila medbančnega sklada ne prihajajo v poštev za bivše upravitelje bankrotiranega denarnega zavoda.

Kot smo v našem časniku že pisali, obstajajo za nastali položaj natančne odgovornosti na raznih ravneh. Tudi o teh odgovornostih je treba spregovoriti jasno besedo. O kazenskih odgovornostih je v teku preiskava, ki jo vodi javni tožilec dr. Tito. Šest ljudi iz ožjega vodstva banke je bilo odpeljanih v pripor, nekateri teh so še v hišnem priporu, drugi pa so na prostosti. Jamstvena obvestila pa je prejelo več oseb.

Na tem mestu moramo seveda omeniti predvsem politične in moralne odgovornosti, katerih razsežnosti še ne moremo niti približno določiti. Pri tem ne smemo nikdar pozabiti na dejstvo, da je bila TKB rezultat med-

narodnega sporazuma in da je Italija privolila v njeno ustanovitev, ker je na ta način hotela priznati odškodnino za vse, kar so Slovenci v Italiji izgubili za časa fašizma na gospodarskem področju.

Kdo je v moralnem političnem pogledu neposredno odgovoren, da Slovenci v Italiji nimajo več TKB, ki je bila do pred kratkim v njihovih rokah, in da nimajo več v svojih rokah niti Kmečke banke v Gorici, je na dlani. Dovolj je namreč, da preberemo imena nekdanjih upraviteljev obeh denarnih zavodov.

Kar zadeva TKB, moramo, če smo resnicoljubni in pravični, priznati, da je imel dr. Boris Gombač iz Ricmanj v bistvu prav, ko se je že pred leti začel javno spotikati nad delovanjem ljudi in krogov, v katerih domeno je sodila TKB. Če bi pristojni krogi in ljudje posvetili le nekaj pozornosti njegovim izvajanjem, bi najbrž bilo marsikaj prihranjenega celotni manjšini.

DL / STRAN 2

1
ČETRTEK
28. NOVEMBRA
1996

VSEBINA

SVET OKROG NAS

SRBSKO VRENJE

MIRO OPPELT

Režim srbskega predsednika Miloševića se je znašel pred množičnimi protestnimi demonstracijami, kakršnih ni bilo v Srbiji od l. 1991. Takrat jih je zatrla s trdnjo policijsko roko in z izkoriščanjem nacionalističnih strun, ki so privedle do balkanske tragedije, a zagotovile prelevljenim komunistom obstoj na oblasti. Povod za protestni val, ki je zbral po osmih dneh demonstracij na beograjskih ulicah stopetdeset tisoč ljudi, je bilo izničenje upravnih volitev, na katerih je zmagala opozicija. Slednja si je zagotovila dvotretjinsko večino v Beogradu in drugih večjih srbskih mestih. Komunisti so sicer obdržali večino v 138 občinah na 189. V primerjavi z zveznimi volitvami, na katerih so potrdili svojo moč, je bil to vsekakor bud udarec še zlasti pred političnimi volitvami v Srbiji, ki so predvidene za prihodnje leto. Potrjen je bil razkol med podeželjem in prebivalstvom večjih mest. Manifestacije se bodo še stopnjevale, a doslej, z razliko od onih pred petimi leti, Miloševićeva policija še ni nastopila. Voditelji opozicije Džindžić, Pešičeva in bojeviti Drašković poudarjajo, da so manifestacije čudež prebujenega čuta za demokracijo in izraz poguma ter državljankega dostojanstva. Koalicija Skupaj je napovedala bojkot dodatnega kroga volitev. Evropske države so - kot običajno - reagirale zelo previdno. Milošević se je spremenil v real-političnem pristopu v garanta balkanskega miru in daytonskih dogovorov, potem ko so ga bili dolžili kot krivca požara. Izogibajo se neposrednemu odločnemu soočanju. Izkoristile bodo gospodarske pritiske in odprto vprašanje človeških pravic na Kosovu. Odločneje je nastopilo ameriško zunanje ministrstvo. Izničenje opozicijske uveljavitve je označilo za nesprejemljivo in dokaz, da Srbija še ni na poti demokratizacije. Amerika je sicer obranila veleposlaništvo v Beogradu, ni pa vzpostavila rednih diplomatskih odnosov. Spretni Milošević se vsekakor verjetno ne bo dal ugnati. Težko bo posegel po trdni roki, kar pa ni izključeno. Računal bo na dejstvo, da opozicija ne razpolaga z državnimi osebnošči, kar se sicer dogaja tudi drugod, in na postopno utrjevanje opozicijskega gneva. Titoistično utegne zavrtni krivdo na preveč goreče privržence. Skrbal se mu je sicer nacionalistični adut, ki pa je še vedno odprt na Kosovu, predvsem pa se zaveda, da je zabod njegov talec in ne obratno.

TUDJMANOVA NEMOČ

SAŠA RUDOLF

Da je razpadla Jugoslavija, je od Titove smrti moralo preteči polnih deset let; na Hrvaškem pa je zadostovala le 10 dni Tudmanova odsotnost, da so se pokazale široke razpoke v monopolistični zgradbi, s pomočjo katere HDZ upravlja državo vse od prvih večstranskih volitev. Ob vrnitvi v domovino z zdravljenja v kliniki ameriške vojne mornarice v Washingtonu, kjer naj bi mu ugotovili raka na prostati, je vidno bolehn in utrujen 74-letni oče naroda zbral toliko moči, da je po eni strani obljubil skorajšnjo osvoboditev Vukovarja, po drugi pa obtožil urednike zagrebske svobodne radijske postaje "101" jugokomunizma in diletantstva. Pri tem pa je pozabil, da je prav ta postaja kot prva omogočila prenos njegovega govora l. 1989, ko ji je tedanja komunistična oblast očitala, da s svojim izborom glasbenih programov amerikanizira samoupravno socialistično družbo. Radio "101" je med domovinsko vojno oddajal s prve vojne linije v Banji, nato pa je svoje mikrofone odprl vojnim povratnikom, vdovam, sirotam, brezposelnim in upokojevcem, ki si iz dneva v dan belijo glave, kako preživeti. HDZ, ki je ohranil monopolistični državni ustroj nekdanje Zveze komunistov,

ohranil oblast na vseh nivojih, jo celo še razširil, prekomerno obogatil svoj politični vrh in osiromašil ljudstvo, doživlja prve resne kontestacije. Na Jelačićevem trgu v Zagrebu se je zbralo prek 100.000 ljudi, ki so izkoristili protest proti ukinitvi radia "101" za napad na Tudmana in njegove.

Bolezen, o kateri se - kot v vsaki diktaturi - ne sme javno govoriti, je že sprožila v vrhovni HDZ boj za nasledstvo. Zaenkrat še ni javno, komu bo Tudman zaupal vodstvo stranke in države. Kandidati so voditelji treh najpomembnejših struj v HDZ: krščanski demokrat Granić, tehnokrat Gregurić in hercegovski veljak Šušak.

Štiri dni po zgodovinskem srečanju med papežem in Fidelom Castrom sta dva duhovnika iz veronske škofije dobila vizum in bosta čez nekaj dni odšla v misijone na Kubo. Ta šteje skoraj 11 milijonov prebivalcev, od katerih je nad 4 in pol milijona katoličanov. Katoliških duhovnikov je 234, škofov pa 12. Na začetku Castrove komunistične diktature so mnogi misijonarji bili preganjani, večina tujih duhovnikov je morala zapustiti državo. Od italijanskih misijonarjev jih je ostalo 12, med njimi 7 redovnic.

Omenjena italijanska duhovnika sta zaprosila za vizum že pred dvema letoma. "Vrhunsko" srečanje v Rimu je na vatiškanski strani pripravil "zunanj minister" msgr. Jean Luis Taurin, ki se je s kubanskimi oblastmi pogovarjal predvsem o "normalizaciji" razmer, v katerih naj odslej deluje katoliška Cerkev. V tej zvezi je opozoril

predvsem na vprašanje tujih duhovnikov, na problem svobodnega delovanja karitativnih in vzgojnih organizacij katoliške Cerkve ter na svobodo verskega tiska in drugih oblik množičnega obveščanja. Preden je zapustil Rim, je Fidel Castro izjavil, da je pripravljen "vzpostaviti nove odnose s katoliško Cerkvijo na Kubo."

Medtem se nadaljuje spor med ZDA in Evropo zaradi zakona Helms-Burton, ki je zaostri embargo ali trgovinsko zaporo, pri čemer so zelo oškodovana tudi tuja podjetja, ki imajo posle s Kubo. Clintonova vlada je v zadnjih dneh potrdila polno veljavnost tega zakona oz. embarga, češ da je v popolnem skladu z ameriški mednarodnimi obvezami in zunanjepolitičnimi izbirami. Evropska zveza pa je proti ameriški ukrepu vložila priziv na Svetovno organizacijo za trgovino.

ITALIJA: ČEZMERNI ZADOLŽITEV NAJHUJŠA OVIRA

Eden od pogojev za uvedbo skupne evropske valute je tudi vsaj dvoletna pripadnost vsake prizadete države evropskemu denarnemu sistemu. Tako določa pogodba iz Maastrichta. Italija si zato odločno prizadeva, da bi se vrnila v evropski valutni sistem, iz katerega je morala izstopiti pred dobrimi štirimi leti zaradi hude krize svoje valute.

Vlada predsednika Prodiya v zadnjih tednih z velikim zadovoljstvom ugotavlja, da je inflacija po dolgih letih padla pod mejo 3% in da se je znatno izboljšalo tudi razmerje med javnim primanjkljajem in notranjim kosmatim proizvodom. To razmerje bo moralo ustrezati največ 3%, če bo Italija hotela uvesti skupno valuto na začetku leta 1999, kot je bilo dogovorjeno v Maastrichtu. Zato nameravajo v Ita-

liji prihodnje leto uvesti t.i. "davek za Evropo", o katerem je že govoril predsednik Prodi, finančni minister Visco pa podrobno obrazložil, koliko bo moral plačati posamezni davkoplačevalec. Oba sta tudi poudarila, da bo država ta denar vrnila davkoplačevalcem, menda že leta 1999. O tem pa mnogi resno dvomijo.

V krogih Evropske zveze spet opozarjajo, da določila maastrichtske pogodbe ne veljajo le za uvedbo skupne valute, temveč da države članice obvezujejo, da bodo imele urejene finance tudi v prihodnosti. Iz tega izhaja, da bi morala Italija predvsem odpraviti vzroke, zaradi katerih si je v tem desetletju nakopala nič manj kot dva milijona milijard javnega dolga. Izvedenci menijo, da ne bo šlo brez t.i. strukturnih reform zlasti na področju zdravstva in socialnega skrbstva, kjer naj bi bili glavni vzroki čezmernega zadolževanja.

Zato lahko predvidevamo, da se bo prav okoli teh vprašanj v prihodnosti glavna politična bitka v Italiji.

MANJŠINA SE MORA ČIMPREJ ZNEBITI IDEOLOŠKE DEDIŠČINE

JANEZ POVŠE

Sploh ni slučaj, da se je ob neprijetnem zaključku nekega zgodovinskega manjšinskega obdobja dediščina ideologije pokazala v toliko razvidnejši luči. Marsikdo ob besedi ideologija zamahne z roko, češ to se nas v manjšini ne tiče, toda ni se treba preveč truditi, da prepoznamo to škodljivo miselnost v izobilju. Pri tistem delu manjšine, ki ni narodnostno organiziran, prihaja zaradi ideologije do zgrešenih ocen, in to seveda ni presenetljivo. V času namreč, ko so se ideologije umaknile v zgodovino, je iz njih izhajajoča miselnost toliko nevarnejša, nezanesljiva ali pa v novem času celo povsem zmotna.

Še vedno je med drugim mogoče zaslediti ocene, kako nevarna je za našo manjšino italijanska politična desnica. S tem stališčem se je seveda mogoče v celoti strinjati, toda ideologija v tej točki sebi v škodo idealizira italijansko levico. Dovolj se je spomniti nedavnih političnih volitev, na katerih je zmagala Oljka in za katero je volila večina slovenske manjšine. Zmaga Oljke je bila sama po sebi več kot srečna okoliščina, ampak kaj, ko je del manjšine pričel ta dogodek neverjetno povzdigovati. Govor je bil o tem, da se nam sedaj ni treba ničesar več bati, da moramo samo potrpežljivo čakati, in dosegli bomo vse, česar do sedaj še nismo. Zaslediti je bilo mogoče prave slavospeve ita-

lijanskim silam leve sredine, ob tem pa je bilo pozornejšim opazovalcem jasno, da bo takšna miselnost manjšino v celoti uspavala. Po ideološkem ključu levice je namreč vsa nevarnost v desnici in čim je desnica premagana, ni nikakršnih problemov več. Seveda poudarek tovrstnega razmišljanja ni v prepričanju, da bi bila tudi italijanska levica naš nasprotnik pač v ugotovitvi, da se mora manjšina sama končno postaviti na svoje narodnostne noge, ker sicer ji niti prijatelji ne morejo pomagati. In tako smo izgubili svojo največjo banko v času vladavine Oljke.

Ideologija je nadalje v tem, da v prejšnjem obdobju vodilni del manjšine še ni resno prisluhnil predlogu narodnostno organiziranih rojakov, da je nujno čimprej izvesti demokratske volitve in na ta način utemeljiti lastno narodnostno skupnost. Zatem si velja priklicati v spomin nerazodno odklanjanje prizadevanj za uveljavitev zajamčenega zastopstva manjšine v izvoljenih organih večinskega naroda. Ideologija se nadalje zoperstavlja tudi predlogu, naj bi internacionalizirali tista vprašanja, na katero manjšina po krivici ne dobi pravih odgovorov. Ob tem je mogoče vprašati, kakšen je bil ali sploh je na primer smisel boja za slovensko šolo, če kot narodnostna skupnost nismo pripravljeni poseči izven svojega prostora v trenutku, ko naše zahteve doma niso izpolnjene oziroma so dodatno zavrnjene. Beseda internacionalizacija je še do nedavnega zvenela ostro, zdaj se ji pravi nova Evropa, Bruselj oziroma Strasbourg. Verjetno bi lahko naštel še številne druge primere škodljive ideološke dediščine, s katero manjšina ne bo mogla v nov čas in bo zaradi nje doživljala izgubo za izgubo.

S 1. STRANI

S 1. STRANI

NOBEN NAŠ VOLIVEC NE SME OSTATI DOMA!

Prav vsi se morajo potruditi, da bodo šli na volišče in pogumno oddali glas kandidatinji Adele Pino. Glasovanje bo tokrat enostavno in ne bo več toliko priložnosti za oddajanje neveljavnih glasov.

Prav je tudi, če svoje znanje in prijatelje opozorimo na pravi pomen skorajšnjih volitev, tako da bodo tudi sami opravili svojo državljanško dolžnost in da bodo svoj glas tudi vsestransko koristno "naložili."

NA POGORIŠČU MORAMO ZGRADITI...

Od tega pa bi verjetno imel korist tudi sam dr. Gombač, ki bi svoje javno delo mogel ohraniti v mejah normalne politične dialektike. Tako je tudi sam zašel v skrajnosti, s čimer je hudo trpela njegova verodostojnost.

Kaj zdaj? Odgovor ni preprost. Z naše strani se bomo trudili, da bomo bralce in zamejsko javnost sproti objektivno seznanjali z nadaljnjim razvojem dogodkov. Prepričani smo namreč, da je takšna metoda dela še najbolj učinkovita. Odločno si je namreč treba priznati, da bo na današnjem pogorišču s časom nastala gospodarska

stavba, ki bo imela trdne temelje in varno streho, v katero bodo brez škode udarjale strele. Takšne stavbe ne more sama ne zgraditi in še manj primerno opremiti nobena zamejska skupina niti nobena struja. Potrebno je sodelovanje celotne naše narodne skupnosti, kar naj prihaja do izraza preko vseh njenih političnih in družbenogospodarskih komponent. Smo nečesa takega sposobni? Po našem da, le da prej nekoliko utišamo v svoji sredi glas ihtavih javnih tožilcev - teh je vsekakor preveč - in poslušamo modre ter trezne razsodnike.

NOVI GLAS

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMIAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZI KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 60.000,
INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 110.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177
FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473
FAX 040 / 775419

INTERVJU / TOMAŽ CAHARIJA

NADALJUJE SE TRADICIJA NABREŽINSKIH KAMNOSEKOV

ERIK DOLHAR

Tomaž Caharija je mlad kamnosek, ki se že nekaj let ukvarja s tem starim poklicem v družinskem podjetju v rojstni Nabrežini pri Trstu. Tomaž se je že večkrat izkazal tudi s svojimi umetninami; nekatere bodo na ogled na razstavi *Kamen*, ki bo 6., 7., 8., 14. in 15. decembra v župnijski dvorani v Nabrežini. Ker je Tomaž Caharija izbral poklic, ki je značilen za naše kraje, čeprav - žal - izginja, smo ga naprosili za krajši razgovor.

udeležil. Mislim, da so zadnjega od teh tečajev organizirali pred petimi leti, nato pa nič več menda zato, ker ni bilo več zanimanja. Po mojem mnenju bi kazalo tovrstne tečaje prirediti vsakih pet let, ne pa vsako leto. Dejstvo je, da smo vsi, ki smo tečaj opravili, takoj dobili zaposlitev; se pravi, da je povpraševanje specializirane delovne sile precejšnje.

S čim se posebej ukvarjaš?

Ukvarjam se dejansko z vsem, v glavnem pa obdelujemo materiale za gradbeništvo ter pripravljamo razna ročna dela. Imamo na razpolago svoj kamnolom, iz katerega črpamo material za obdelavo.

Dandanes moraš poleg dobrega kamnoseka biti tudi dober podjetnik...

Tega je danes vedno več oz. postaja prava nuja. Rekel bi, da moraš trenutno biti skoraj prejel podjetnik kot kamnosek. Drugo z drugim usklajujem pač, kot morem. Biti kamnosek in obenem podjetnik pomeni, da moraš poleg obdelave kamna govoriti s strankami, dobro

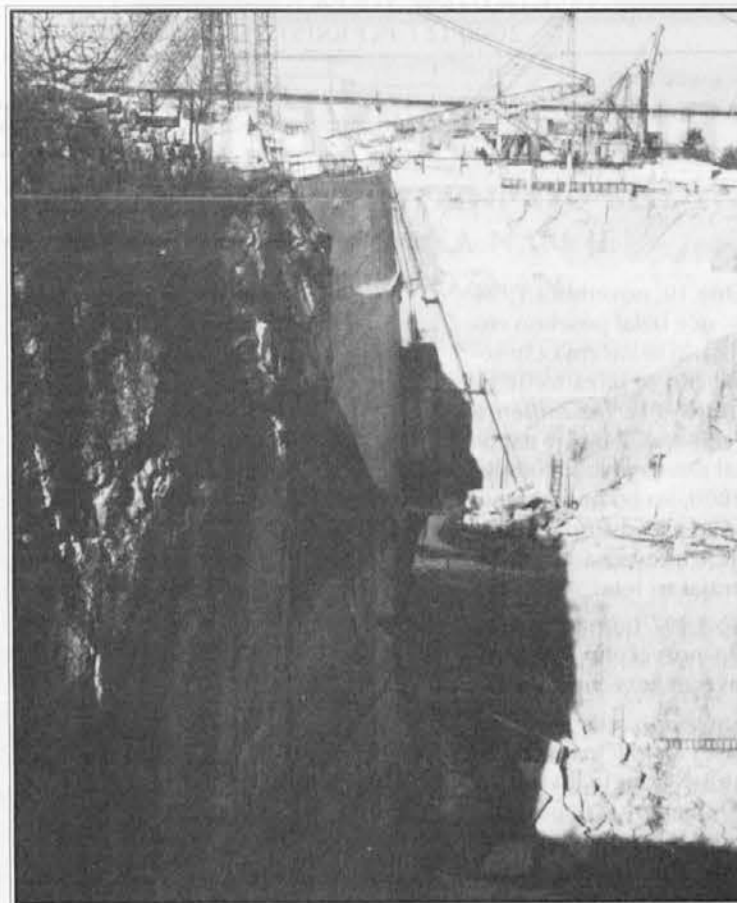
poznati nekatere predpise in pripravljati prometne listine. Pri opravljanju tega dela imamo tudi mi velike birokratske težave predvsem pri pridobivanju licenc za izkoriščanje kamnolomov. Velike težave imamo z odlagališči blata oz. ostankov žaganja kamna, ker teh odlagališč dejansko ni, tako da se večkrat znajdemo v škripcih, ker nimamo kam odpeljati odvečnega materiala.

Kakšno je stanje kamnoseštva danes v Nabrežini in bližnji okolici?

Mislim, da je kamnoseštvo pri nas dobro razvito in ima tudi dobre perspektive. Žal pa gre tu za uspeh posameznikov, medtem ko so skupne pobude prava polomija, saj ne utegnemo najti skupnega jezika. To je za nas izredno slabo, ker kot posamezniki ne moremo prodreti na določeno tržišče, saj smo pre-majhni. Če bi delali skupaj, bi bilo veliko bolje, žal pa obstaja določena miselnost, ki to onemogoča, tako da zadeva postaja že skoraj problematična. Skupnega interesa ni, ker ga ne znamo ustvariti. Pametno bi bilo ustanoviti majhne zadruge, ki nam bi bile precej blizu. Konzorcij za marmor za nas ne pride v poštev, saj je namenjen predvsem industrialcem. Pred leti smo bili tudi mi vključeni v Konzorcij *Marmi del Carso Triestino*, kasneje pa se je izkazalo, da manjši obrtniki nismo kos industrijskemu povpraševanju, saj tem potrebam ne moremo zadostiti.

Lastnik domala vseh kamnolomov je občina. Slišimo, da se v tej zvezi nekaj pripravlja: razmerje občina - podjetniki naj bi se postavilo na nove temelje. Ti je to kaj znano?

Znano mi je, da se govori o nekem konzorciju, ki bi se ukvarjal z

občinskimi kamnolomi, medtem ko se o delavnicah, v katerih se kamen obdeluje, zaenkrat še ni govorilo. Zelo dobro bi namreč bilo, ko bi do tega na kak način prišlo. Podrobnosti o teh pogovorih mi niso znane, ker sam pri tej pobudi ne pridem v poštev. Mislim pa, da je njihov glavni namen ta, da bi se združili in kot konzorcij skupaj nastopali pred občino v zvezi z različnimi problemi.

Kakšne perspektive ima kamnoseštvo pri nas oz. kaj si od tega poklica pričakuješ?

Kamnoseštvo bi se moralo razviti, treba pa bi bilo razmisliti kako. Perspektive so nedvomno dobre. Trenutno delamo predvsem na krajevni ravni, za prodor na druga tržišča pa je nujna združitev moči. Če se ne bomo združili, nimamo nobene možnosti, da bi se lahko razširili na druga tržišča.

Ali se po tvojem mnenju z obdelovanjem kamna

ukvarja zadostno število mladib? Kako bi jih lahko pritegnil k temu poklicu?

Povpraševanje po delovni sili nedvomno obstaja. Po mojem mnenju je treba mlade k temu poklicu približati s tečaji in s pomočjo Gospodarskega združenja, ki nam je vedno stalo ob strani in mislim, da bo tako tudi v prihodnosti.

Kaj boš pokazal na bližnji razstavi Kamen v Nabrežini?

Na razstavi, ki bo odprla svoja vrata 6. decembra, bom predstavil raznovrstna stara korita za rože. Dobro bi bilo, da bi ta razstava v bodoče dobila širšo razsežnost in pomen ter da bi bila odmevnejša na širši ravni. Tako bi prišla bolj do izraza in bi jo verjetno spoznalo tudi več ljudi, kar bi bilo zelo dobro za nas, ki se poklicno ukvarjamo s kamnoseštvom.

TISKOVNO POROČILO SSK

ZAMISLIMO SE O PREHOJENI POTI!

Po likvidaciji TKB: potreba po enotnosti in naloge, ki nas čakajo.

Tržaške kreditne banke torej ni več. S tem smo Slovenci v Italiji izgubili doslej osrednji denarni zavod, ki je odigral izredno vlogo v gospodarskem življenju Slovencev na Tržaškem in sploh v Italiji, a tudi v širši krajevni in mednarodni stvarnosti.

Nastala je ogromna škoda na gospodarskem, socialnem in moralnem področju. Njene razsežnosti bomo dejansko občutili šele v naslednjih mesecih in letih. Padel je eden izmed opornikov naše skupnosti, ki ga je s težavo dosegla s pomočjo mednarodnega sporazuma iz leta 1954 kot odškodnino za fašistično uničenje naše gospodarske osnove.

Odgovornosti za to, kar se je zgodilo, so vnebovpijoče. Slovenska skupnost je že jasno obsodila tiste manjšinske kroge in tisto manjšinsko politiko, ki so privedli do te katastrofe. Zaradi tega je bila deležna tudi ostrih kritik, vendar so njene ugotovitve danes splošno sprejete. To izhaja tudi iz odstopa vodstva Slovenske kulturno-gospodarske zveze in iz večje avtokritičnosti organiziranih skupin, ki se jim je do nastopa krize zdelo, da je z družbenim gospodarstvom in odnosi v manjšini vse v redu.

SSk je vztrajno nastopala proti likvidaciji Tržaške kreditne banke in za njeno sanacijo. Tudi danes je mnenja, da je izbira prisilne likvidacije banke predvsem politična odločitev, ki bi se ji bili lahko izognili, ko bi se bili proti temu ja-

sneje izrekli zlasti na deželni, a tudi na državni in mednarodni ravni.

Slovenska skupnost izraža svojo solidarnost vsem po nedolžnem prizadetim uslužbencem, varčevalcem, uporabnikom in delničarjem. Napeti je treba vse sile, da se ne porazgubi bogastvo znanja in izkušenj ter da se skuša omejiti ogromna škoda. SSK zato pričakuje, da se čimprej razčistijo nejasnosti vsaj glede ustanovitve nove banke, ki naj v čim večji meri prevzame ne samo vlogo, temveč tudi ustanovne namene Tržaške kreditne banke, kar zadeva povezanost z manjšino.

Ob tem dogajanju celotno narodnostno skupnost čaka težka naloga, da se zamisli o prehojeni poti. Prišlo je do zgodovinskega poraza tiste manjšinske politike, ki je podrejela pravice in koristi slovenske manjšine v Italiji ideološkimi, finančnim in drugim interesom. Želja po enotnosti je zelo velika, a ravno tako je velika potreba po poštenih odnosih.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

KNJIŽNA ZBIRKA GMD ZA LETO 1997 JE TIK PRED IZIDOM

KOLEDAR 1997

Milan Lipovec

CESTA, REKA IN LJUDJE

Saša Rudolf

XOLOTL

Med resnico in domišljijo

David Doktorič

PRIMORSKI DUHOVNIK MED STARIM IN NOVIM SVETOM

Izven redne zbirke sta izšli še otroška slikanica, ki so jo sestavili otroci iz vrta v Sovodnjah, **MINKA, PIKI IN ZMAJ SMETOJED**

in skupna zgodovina Mohorjevih družb iz Gorice, Celja in Celovca **DRUŽBA SV. MOHORJA**

2000 LET PO KRISTUSOVEM ROJSTVU

BLIŽA SE VELIKI JUBILEJ

Dne 10. novembra 1994 je sv. oče izdal posebno encikliko, ki se začne z besedami: "Ko se bliža tretje tisočletje" (*Tertio millennio adveniente*). V njej je napovedal slovesno jubilejno leto 2000, ko bo poteklo dva tisoč let po Kristusovem rojstvu. Priprava na ta jubilej bo trajal tri leta:

- leto 1997 bo na poseben način posvečeno Kristusu, učlovečenemu Sinu Božjemu;

- leta 1998 bo leto Sv. Duha, saj se je Kristus učlovečil po Sv. Duhu, kot je napovedal angel Mariji Devici: "Sv. Duh bo prišel nadte in moč Najvišjega te bo obsenčila." Leto Sv. Duha torej, ki se je na prve Binkošti razlil na apostole in še naprej navdihuje in vodi Kristusovo Cerkev.

- leto 1999 bo pa leto Boga Očeta. Na poseben način bo krščanski svet poklican, da razmišlja: "Večno življenje je v tem, da spoznajo tebe, edinega pravega Boga, in katerega si poslal, Jezusa Kristusa" (Jan 17,3).

Samo jubilejno leto se bo začelo na božični večer 1999, ko bo sv. oče v baziliki sv. Petra odprl "jubilejna vrata". Zaključilo se bo na sveti večer leta 2000, ko bodo jubilejna vrata slovesno zazidali. Med svetim letom 2000 bo v Rimu tudi svetovni euharistični kongres. Obhajanje jubileja bo potekalo hkrati v Sveti deželi, v Rimu in krajevnih cerkvah. V Palestini razmišljajo, kako bi k jubileju pritegnili vsa tri monoteistična verstva, krščanstvo, judovstvo in islam, da bi se vsa tri verstva srečala na zanje svetih krajih: v Nazaretu, Jeruzalemu in na

Sinaju. Sveti oče razmišlja tudi, kako bi jubilejno obletnico rojstva Jezusa Kristusa obhajali skupno ločeni kristjani (katoličani, pravoslavni, protestantje). Dobrodošli bi bili tudi zastopniki vseh verstev, ki bi se želeli skupaj s kristjani spominjati rojstva Jezusovega in se z njim veseliti.

Prvo adventno nedeljo se začne prvo jubilejno leto, posvečeno predvsem časom pred Kristusovim rojstvom, ko so preroki napovedovali Mesijev prihod in so ga pričakovali, kot priča Samarijanka: "Vem, da pride Mesija." KH

VPRAŠLJIVA ODLOČITEV USTAVNEGA SODIŠČA

JE KLETEV IN KLETEV...

Nekateri morda niti ne vedo, da je kletev tudi kaznivo dejanje. Člen št. 724 italijanskega kazenskega zakonika namreč pravi, da "kdor javno kolne s sramotilnimi napadi ali besedami zoper Boga, simbole ali osebe, ki jih državna vera časti, je kaznovan z denarno globo od 20.000 do 600.000 lir." Na isti način je kaznovan, kdor javno sramoti pokojne osebe.

Omenjeno dejanje, ki ni bilo predvideno kot kaznivo v prejšnjem kazenskem zakoniku iz leta 1889, je takšno postalo šele s kazenskim zakonikom iz l. 1930, ki je torej sad fašistične zakonodaje. Na neki način se je omenjena opcija ujemala s težnjo fašističnega režima, da bi katoliško vero in Cerkev izkoristil za svoje interese zaradi poistovetenja katoliške vere z državno vero, ki ga je uzakonil že albertinski statut iz l. 1848.

Kot znano, pa je italijanska ustava uzakonila načelo enakopravnosti različnih veroizpovedi, čeprav je katoliški veri vseeno namenila neko višjo

čas. Ustavno sodišče se je z dvema razsodbama v letih 1973 in 1988 izreklo za zakonitost predpisa, ki kaznuje zgolj kletev zoper katoliško vero, ter je predlagalo, da bi se ista zaščita razširila tudi na ostale veroizpovedi. Mimogrede naj omenimo, da je kletev zoper ostale veroizpovedi lahko že sedaj kaznivo dejanje, ker ga lahko vključimo v člen 726 kazenskega zakonika, ki kaznuje t.i. "umazano govorjenje" (*turpiloquio*).

Pred kratkim pa je prišlo do novosti tudi glede kletev zoper katoliško vero. Ustavno sodišče je namreč postavilo mejo med kletvijo zoper Boga na eni strani in kletvijo zoper Marijo oz. svetnike na drugi strani, češ da slednja ne more predstavljati kaznivega dejanja. Odločitev je zelo vprašljiva, kajti če je namen zakona zaščita veroizpovedi (njihovih pomenov, vrednot in zunanjih izrazov), potem je nerazumljivo, zakaj bi morala biti zaščita omejena zgolj na nekatere izmed njenih pomenov.

DH

TRIJE NOVI BLAŽENI

V nedeljo, 24. novembra, je sv. oče v Rimu razglasil za blaženo francosko laično redovnico dominikanskega reda **Catherine Jarrige**. Obenem je papež proglasil za blažena dva avstrijska duhovnika, ki sta se uprla nacizmu in sta svojo odločitev za evangelij plačala z mučeniško smrtjo. Tirolski duhovnik **Pfarrer Otto Neurer** in njegov sobrat **Jakob Gapp** "sta se uprla malikovanju nacistične zverine," je pomenljivo dejal sv. oče. L. 1940 so Otta Neurerja obesili s glavo navzdol v nacističnem koncentracijskem taborišču Buchenwald, ker je krajevemu nacistu odklonil krščansko poroko in svečanost v cerkvi; podaritev zakramenta velikemu grešniku, kar je nacist bil, je namreč imel za božji rop. Jakoba Gapa pa je z zvijačo zloglasni Gestapo ujel v Španiji, kamor se je umaknil pred nacisti; bil je namreč prepričan

krščanski socialist - kasneje so ga ustrelili v Berlinu. Popolnoma drugačna je zgodba Catherine Jarrige, ki bi jo sedaj radi naredili za zavetnico vseh plesalk na svetu. Catherine Jarrige je bila namreč znana kot imenitna plesalka, preden se je odločila za redovniški stan, laiški zato, ker za samostan ni imela ustrezne izobrazbe. V 82. letu starosti je umrla, potem ko je bila izredno aktivna v Parizu v času francoske revolucije, ko je pomagala predvsem revežem in preganjanim duhovnikom. Imela je veličasten pogreb, saj so jo imeli ljudje izredno radi predvsem zaradi njenega vedrega značaja. Tedanji časopisi so pisali, kako je Catherine rada plesala tedanje pleske v javnosti. V svojem življenju se je ljudem tako priljubila, da so ji postavili tudi spomenik, dominikanci pa se danes zavzemajo, da bi postala zavetnica vseh plesalk na svetu.

ZUT

PREJELI SMO

O NOVICAH IZ ŽIVLJENJA CERKVE

Cenjeno uredništvo *Novega glasa!*

Z zanimanjem sem prebral v št. 42 članek "O darovih za vzdrževanje duhovnikov", kajti v njem je povedano, da so razlike med "Darovi za vzdrževanje duhovnikov" in darovi "Osem od tisoč za katoliško Cerkev". Priznati moram, da nisem vedel, da je bil 3. november vsedržavni dan za informiranje o darovih za vzdrževanje duhovnikov. Priznam tudi, da ne vem, ali je *Novi glas* o tem obvestil bralce. Mislim, da je prav, da ni NG te informacije večkrat ponovil in da bi bilo poudarjeno, da se lahko dar za vzdrževanje duhovnikov odšteje pri davčni prijavi Irpef (na kakšen način, do katere višine, kako dokumentirati).

Želel bi, da bi bilo več poročil in podatkov iz življenja Cerkve, ne samo lokalne, pač pa tudi svetovne, kot to delata npr. tednik *Družina* (rubrika *Cerkev doma* in *Cerkev po svetu*) in celovška *Nedelja* (več člankov o tem v vsaki številki). Verjetno bi ne bilo težko si priskrbeti novic (*Ossevatore Romano* ali pa stik z *Družino*, ki ima za to posebnega urednika). Zdi se mi, da ima NG dovolj prostora za take rubrike, saj ga je imel za take novice celo skromnejši *Katoliški glas*.

Menim, da bralca, ki se ima za katoličana, zanimajo novice iz življenja in delovanja Cerkve, o njenem položaju ter obravnavanje verske tematike. Morda pa ga bodo tudi nagnile k razmišljanju in ga kot katoliškega laika spodbudile k aktivnemu sodelovanju za pokristjanjenje razkristjanjene družbe - za novo evangelizacijo.

- MARTIN KRANNER

ČLOVEK - BITJE VERE (13)

ZVONE ŠTRUBELJ

Človeka ne moremo razumeti brez konteksta, v katerem mu je dano živeti. Ne moremo priti do samega sebe in otipati bistvo svojega obstoja brez teže telesa, materialnosti in vseh struktur, ki mu omogočajo življenje. Človek kot oseba nadaljuje avanturo bivanja, ki se je začela že pred njim in je ne more živeti sam brez drugih in tudi ne brez posledic za prihodnost. V tem je usodno ujet v koordinate bioloških, socialnih, kulturnih in kozmičnih struktur. To je pozitivno sporočilo, ki nam ga zapuščajo analitiki miselne smeri, ki smo jo imenovali strukturalizem.

V nekaj prejšnjih prispevkih smo analizirali tri pristope k človeku: do človeka lahko pridemo prek Boga (tako je trdil teocentriem), človek je samemu sebi dovolj jasna razlaga (antropocentriem), človeka razložijo le sistemi, katerim je biološko in duhovno podvržen (strukturalizem). Vsaka od teh treh razlag na svoj način opredeljuje pojav človeka; nudi mu ogledalo, v katerem lahko vidi sebe v grobih obrisih.

So ti trije miselni vzorci v skladu s krščanskim gleda-

njem na človeka? Kaj je pravzaprav krščanski pogled na človeka? "Najbolj popolna filozofija", je zapisal David Hume, "je koristna le v toliko, v kolikor razširja neznanje o človeku še na bolj obsežna področja." Krščanstvo ne zapolnjuje praznine človekovega nevedenja o samem sebi. Nudi pa mu svojo vizijo. Ob pogledu na Kristusa, živo ikono Boga, človeku omogoča, da na svojem obrazu zazna odsev božje podobe. Pri tem krščanstvo ne začne iz nič. Krščanska antropologija upošteva in gradi na pozitivnih uvidih o vrednosti človekovega bivanja, zato za posredovanje misli o človeku v vsaki kulturi in v vsakem zgodovinskem obdobju išče izrazna sredstva, ki so ji na razpolago.

Ko se je Jezus Kristus obračal na ljudi in jim govoril, je povsem vstopil v pogoje bivanja takratnih ljudi; govoril jim je v njihovem jeziku, na njihovi ravni, s podobami in metaforami tedanje kulture. To načelo je razumel in jasno posredoval že apostol Pavel, ko je zapisal: "Čeprav je bil namreč v podobi Boga, se ni ljubosumno oklepal svoje enakosti z Bogom, ampak je sam sebe izpraznil tako, da je prevzel podobo služabnika in postal podobne ljudem" (Fil 2, 6-7). In v pismu Hebrejcem pravi: "Ker je sam pretrpel preizkušnjo, lahko pomaga preizkušenim" (Heb 2,18). V teh dveh in podobnih zapisih je apostol Pavel izrazil bistvo učlovečenja, ki je za krščanstvo odločilnega pomena. S tem pa je nakazal

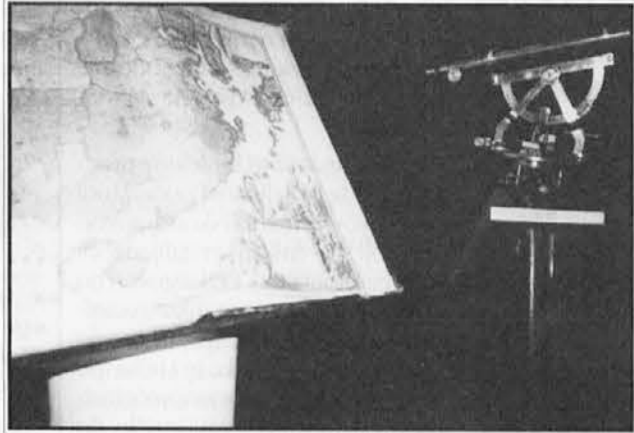
tudi metodo krščanskega doživljanja in pojmovanja človeka, sveta in vsega, kar obstaja. Krščanstvo zarisuje znamenje učlovečenega Boga, Jezusa iz Nazareta, v srce človekove resničnosti. V tem ima ključ za razumevanje človeka in konkretnih pogojev njegovega bivanja. S tem načelom dosega neverjetno elastičnost, saj se Kristus tako "učlovečuje" v Afriki v črni barvi, v daljni Aziji v rumeni, med Indijanci v rdeči in v Evropi ter v deželah zahodnega sveta v beli barvi. Pri tem krščanska antropologija ne pozablja, da je v zgodovini Cerkev marsikdaj bilo "z belo" obarvano to, kar je in mora ostati "črno", "rdeče", "rumeno". Zato je danes v teologiji izraz "inkulturacija" evangelija eden od ključnih pojmov. Dejansko pa ta novi pojem na novo posreduje misel, ki jo je znal vnesti v pogoje judovske, grške in rimske kulture že apostol Pavel.

Iz povednega sledi, da je v krščanstvu mogoč in nujen pluralni pristop k človeku. To, kar zadržuje vse poti do človeka, ki jih navdihuje krščanstvo, je naslednje: gledanje na človeka v partnerskem, zavezniškem odnosu z Bogom. Pred njega je postavljeno ogledalo Boga kot bitja, v katerem ima človek svoj cilj in dovršitev. Prav to je dvigovalo in še dviga razmišljanja o človeku iz nihilističnih mlakuž in je človeku odpiralo in še odpira obzorja upanja.

MENGEŠ / RAZSTAVA O VELIKEM SLOVENSKEM MISIJONARJU

P. AVGUŠTIN HALLERSTEIN, MISIJONAR IN MANDARIN NA KITAJSKEM DVORU

MARIJA PRIMC

Ta slovenski misijonar je izboljšal kitajski koledar, določil koordinate Pekinga in izračunal število prebivalcev kitajskega cesarstva...

V Galeriji Mežnarija v Mengšu so v soboto, 16. novembra, odprli razstavo ekspanatov znamenitega Mengšana, misijonarja na Kitajskem, jezuita Avguština Hallersteina, ki se je rodil pred 290 leti. Razstava (odprta bo do 1. decembra), ki so jo pripravili pod strokovnim vodstvom dr. Zmaga Šmitka, profesorja neevropske etnologije na ljubljanski fakulteti, je predvsem dopolnitev v smislu kartografije, astrologije in prikazuje Hallersteinove najpomembnejše življenjske postaje. Razstavljalci želijo predstaviti osebno izkaznico mengškega velikana p. Avguština Hallersteina, ki se je vsestransko uveljavil kot misijonar, astronom, diplomat, lingvist, pa tudi poznavalec kitajske kulture in pobudnik slovenske sinologije. Na odprtju razstave, ki so se je udeležili tudi predstavniki nekaterih znanosti in češki konzul Tomaš Vostry, je o znamenitem Mengšanu predaval dr. Zmago Šmitka, ki se je veliko posvečal Hallersteinovemu življenju in delu ter je ob tem, ko je sledil misijonarjevi življenjski poti, sam prepotoval precejšen del sveta, saj so dokumenti o Hallersteinu shranjeni v arhivu v knjižnicah na Dunaju, v Lisboni, Londonu, indijski Goi, St. Petersburgu, domnevno pa tudi v Pekingju in še kje.

Pater Avguštin Hallerstein, ki je pomembna osebnost naše zgodovine in tehnike, je bil zaradi razpršenosti in težke dostopnosti rokopisne zapuščine in natisnjenih del malo znan. Ferdinand Av-

guštin je bil eden od enajstih otrok upravitelja kranjskega deželnega glavarstva, prisednika deželne in dvorne pravde na Kranjskem, člana Dizmove bratovščine Janeza Ferdinanda Hallerja plemenitega Hallersteina in njegove žene, baronice Marije Suzane Elizabete Erberg. Rezidenca družine Hallerstein je bila tedaj mengški zgornji grad "Ravbarjev grad" (Hoffmannsburg). Po končani jezuitski gimnaziji v Ljubljani je Avguštin stopil v jezuitski red. Študij je nadaljeval v Leobnu, Celovcu, na Dunaju in v Gradcu. Študiral je humanistiko, matematiko, astronomijo in teologijo. Leta 1735 se mu je izpolnila mladostna želja, da bi odšel v misijone na Kitajsko. Po dolgotrajnem potovanju, na katerega se je prek Trsta odpravil v Genovo, je po nekaj pristankih leta 1739 prispel v Peking, kjer je bil sedež jezuitskega misijona. Leta 1743 je postal član kitajskega matematičnega tribunala, po treh letih pa predsednik te znanstvene ustanove, dvorni

astronom in vodja astronomskega observatorija v Pekingju.

Poleg obsežnih astronomskih raziskav je veliko potoval in na teh napornih potovanjih zbral podatke za kartiranje Mandžurije, kar je bilo povezano s pripravo velikega atlasa Kitajske, ki je izšel leta 1769. Izboljšal je kitajski koledar, določil koordinate Pekinga in izračunal število prebivalcev kitajskega cesarstva. Tako je bilo mogoče izračunati tudi letni prirastek državljanov. Prvi podatek, ki je prišel v Evropo o številu prebivalcev na Kitajskem, je izdelal Hallerstein. Poučeval je tamkajšjo kulturo, filozofijo in verovanje. Zaradi velikega ugleda ter odličnega znanja kitajskega in portugalskega jezika je bil Hallerstein tudi uspešen diplomat in pogajalec na cesarskem dvoru. Takratni cesar Chien-lung ga je povzdignil v mandarina. Mandarinske naslove, ki so se delili na devet stopenj, so v času mandžurske dinastije podeljevali visokim vojaškim in civilnim

uslužbencem. Mandarinat je v 17. in 18. stoletju doseglo enajst pekinških jezuitov, večinoma predstojnikov in prisednikov matematično-astronomskega kolegija.

Ob obsežnem delu pa se je Hallerstein zavedal, da je njegova prva naloga misijonska. To je zlasti poudaril v enem od številnih pisem: "Sem nismo prišli zato, da bi dopolnjevali astronomske tablice; ker pa je astronomija potrebna za varovanje in ohranitev interesa vere, delamo v ta namen vse, kar moremo, in bomo vedno radi posredovali svoja dela vsem, ki se zanje zanimajo in ki nam lahko pomagajo."

Poleg zasebnih pisem redovnim jezuitskim skupnostim je pošiljal dopise z izrazito strokovno vsebino tudi evropskim ustanovam, predvsem londonski Kraljevi družbi, Cesarskemu astronomskega observatorija na Dunaju in Akademiji v St. Petersburgu. P. Avguštin Hallerstein je - zadet od kapi - umrl 29. oktobra 1774. Pokopan je na pekinškem jezuitskem pokopališču. Na njegovem nagrobnem spomeniku je kitajski napis: "Grob gospoda Hallersteina od jezuitske družbe." V jezuitski knjižnici v Pekingju pa je med Hallersteinovo zapuščino ohranjena tudi knjižica - edina v slovenskem jeziku - Chatholish Kershanskega Vuka Peissme, natisnjena v Gradcu l. 1729. Zanimivo je, da si je p. Ferdinand Avguštin Hallerstein, mlad plemiški sin, za svojo popotnico na Kitajsko vzel prav Stržinarjevo slovensko pesmarico!

Kot je dejal dr. Šmitka ob odprtju razstave, je upati, da si bo misijonar pridobil v Mengšu spominsko ploščo, ime ulice in spominsko monografijo.

BESEDA ŽIVLJENJA

I. ADVENTNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

VOZNI RED BOŽJEGA VLAKA NAM JE NEPOZNAN

Od časa preroka Izaija, adventnega klicarja, je bil izvoljeni judovski narod v babilonski sužnosti. To je bila božja kazen za nezvestobo zavezi. Judje so to slovesno pogodbo jemali na lahkó. Ko je Bog dokazal, da on misli resno, so se v sužnosti sklicevali na božje usmiljenje. Tudi slovenski narod se v naših časih odtuje veri svojih prednikov. Bomo našli toliko ponižnosti in notranje moči, da se bomo kot Judje v preizkušnjah obrnili k Bogu?

Prevladujoče razpoloženje adventnega časa je hrepenenje po Odrešeniku. Štirje adventni tedni ponazarjajo tisočletno hrepenenje človeštva po Odrešeniku; ob tem naj bi tudi mi sami, osebno in prizadeto, zabrepeneli po njem. Mnogi so se v vseh časih zadovoljili z majhnimi "odrešeniki" od vsakdanjih skrbi: "odrešila" sta jih jed in pijača, zadovoljili so se, če so bile potešene druge njihove potrebe. Veliki duhovi, ki peljejo človeško zgodovino naprej, pa so čutili, da je svet okrnjen, da je človek razklan. Čutili so, kar je izrazil prerok Izaija v današnjem prvem berilu: "Postali smo vsi skupaj kakor nečistnik in vsa naša pravična dela kakor umazana obleka." Že v stari zavezi so taki veliki, božji ljudje spoznali, da je pravi Bog neskončno dober, da hoče človeku dobro, da vedno on naredi prvi korak k njemu. Odrešenja si nismo zaslužili, podarjeno nam je bilo. To velja za človeštvo, to velja zame osebno. Če ponižno priznam, da sem umazan, bom očiščen.

Če sprejmemo Jezusa, govori apostol Pavel v drugem berilu, nas vera vanj obogati v vsem; Bog je bogat, hoče samo našo pripravljenost, naše srce. Ne zanima ga naše bogastvo, ampak le naša revščina. Če resnično sprejmemo Boga v svoje življenje, če dejansko verujemo vanj, nujno moramo postati boljši, človeško bogatejši. Bog nas nikoli ne razočara, nas ne pusti praznih. Bog je zvest.

Advent naj bo naše osebno doživljanje pričakovanja Jezusovega prihoda. Govorimo o trojnem Jezusovem prihodu: zgodovinskem, o katerem beremo v evangeliju, skrivnostnem, v evharističnem občestvu in zakramentih, in zadnjem ali eshatološkem, v slavi ob koncu časov. Za slehernega od nas nastopi "konec časov" z iztekom naših zemeljskih dni. "Prišel bo, ko ne veš", pravi sv. Avguštin. "Če te bo našel pripravljenega, nič ne škodi, če ne veš!"

Na tretji Jezusov prihod meri današnji evangelij. Bolj ko se človek stara, si vse pogosteje - če razmišlja - zastavlja vprašanje, kakšen smisel ima vse to naše življenje. Bogu naproti gremo: življenje moramo izpolniti z bogastvom, ki ne mine. Prtljaga naj bo pripravljena, biti moramo čuječi, kajti božji vlak, s katerim se bomo odpeljali k njemu, vozi po voznem redu, ki nam je neznan.

POBUDE TRŽAŠKE MLADINE OB KONCU LETA

BREDA SUSIČ

V zelo negotovem in nemirnem času, kakršen je ta, v katerem živimo, mladi iščejo trdnih opor tudi v duhovnem poglobljanju in verskem izobraževanju. Na področju mladinske pastorale je življenje v Trstu in okolici v zadnjih letih kar oživelo. Mladi so se začeli združevati v manjše molitvene, verske, izobraževalne skupine (letos je npr. nastala nova celica, ki ima svoja srečanja v Škednju), začeli so se udeleževati duhovnih vaj, prirejali so mladinske maše, hodili na srečanja verne mladine in na večja romanja. To delovanje je v zadnjih dveh letih bolj ali manj sistematično koordiniral Odbor za mladinsko pastoralo.

Tudi ob začetku letošnjega šolskega leta je že steklo

nekaj pobud, o katerih je prav, da vsaj na kratko spregovorimo.

Že smo poročali o tem, da se je septembra lepa skupina zamejcev udeležila tradicionalnega srečanja verne mladine v Stični. Na tem srečanju so mladi dobili prve informacije o novoletnem taizéjskem srečanju evropske mladine, ki bo letos v Stuttgartu v Nemčiji. Teh srečanj se že nekaj let udeležujejo tudi mladi iz zamejstva. Tako bo tudi letos, saj se jih je za letošnje romanje prijavilo rekordno število. Mladim romarjem iz Slovenije se bo tako pridru-

žilo sedemnajst zamejcev. Številka sama na sebi seveda ni velika, vendar je treba upoštevati, da se iz leta v leto veča in da je izbira pričakovanja in praznovanja novega leta v molitvi za mir za mladega res alternativna. Skupina mladih romarjev je že imela prvo pripravo na romanje, decembra meseca pa bo imela še eno pripravljeno srečanje.

Zanimanje za udeležbo na večjih mednarodnih srečanjih je torej veliko, zato so se mladi že začeli pogovarjati tudi o udeležbi na svetovnem mladinskem dnevu s papežem, ki bo poleti v Parizu.

Slovenska verna mladina pa se bo lahko že to soboto, 30. novembra, srečala z italijanskimi vrstniki na molitvenem in družabnem večeru. Pobuda je zrasla iz želje, da bi mladi Slovenci in Italijani, ki so se maja letos skupaj udeležili srečanja s papežem v Postojni, nadaljevali z medsebojnimi stiki in s poglobljanjem prijateljskim odnosom. Prvič po dolgem času smo Slovenci priče izredno naklonjeni in odprti držbi mladine iz italijanske skupnosti (do sedaj smo namreč živeli v sožitju, vendar večinoma v ozračju hladne brezbriznosti), zato organizatorji priporočajo vsem, da se večera udeležijo v čim večjem številu. Srečanje bo v Oratoriju sv. Sergija (Trg 24. aprila 13) s pričetkom ob 19.30.

ODNOSI MED KATOLIŠKO IN SRBSKO PRAVOSLAVNO CERKVIJO

Glas koncila piše, da je v Zagrebu prišlo do srečanja zastopnikov srbske pravoslavne in katoliške Cerkve; srečanje je bilo pri kardinalu Kuhariću.

Srbsko Cerkev je zastopal episkop Jovan Pavlović, ki ima skrb za srbsko Cerkev v Ljubljani in v Italiji. Med njim in predstavniki katoliške Cerkve je prišlo do prijateljskih razgovorov o sedanjem stanju na Hrvaškem. Vsaka stran je iznesla svoje poglede. Srbska Cerkev želi predvsem to, da bi se nekateri srbski popi smeli vrniti v kraje, ki jih je zasedla Hrvaška; katoliška Cerkev pa je izrazila željo, da bi smeli zamenjati nekatere duhovnike v dušnem pastirstvu v onem delu Srema, ki je pod srbsko oblastjo. Eni in drugi so se obvezali, da bodo pri državnih oblasteh posredovali, da se zadeve rešijo.

Kardinal Kuharić je svoje besede sklenil takole: "Mi vedno gledamo v prihodnost. Nočemo se stalno vrteti v mračni preteklosti. Videli smo, kaj se je dogodilo, analizirali smo vzroke, zakaj je do tega prišlo. Sedaj pa razmišljamo o normalizaciji življenja srbske pravoslavne Cerkve v prihodnosti kakor tudi katoliške Cerkve; skušajmo ustvariti boljše prihodnost ene in druge!"

SSG / AFRIKA ALI NA SVOJI ZEMLJI

V ISKANJU REŠITVE

Komedija nas posmehljivo požgečka, a ob zabavlivosti nas s svojo satirično ostjo tudi grenko ošvrkne. Krstna uprizoritev satirične komedije Borisa Kobala o (ne samo) zamejskih stvareh pa se je v času svojega umetniškega udejnjanja iz vizije v marsičem sprevedla v kroniko vsakdanjega dogajanja. In tako se umetniško predvidevanje žal uresničuje v naš ne ravno svetel čas. Ta se izrisuje in prihaja predvsem do tistega gledalca, ki mu je konkretno ozadje poznano.

Da je v zamejskem prostoru težko govoriti o bolečih točkah in se ob njih posmihati, je avtor ugotavljal že ob svojih kabaretnih izkušnjah. A to ga ne odvrne od namere, da v svoji noviteti pogumno odpira rane, ki bolijo. Ker je njegov človek človek levega kroga, je pogled namerno usmerjen v ta del naše resničnosti. In v intimnem odnosu do tega prostora se avtor še kako zaveda, da se v našem času gradnje rušijo. Kobal pa ni le znan kabaretist, ampak je tudi priznan režiser komedij in prav ti dve vlogi sta se v njegovi neveseli satirični komediji združili.

Na "zamejski zemlji" je pred nami družina, ki združuje tri generacije. Na "svoji zemlji" živi navezan na ta kraj nono Stanko Černigoj, ki se z nenehnim ogledovanjem Štigličevega filma "Na svoji zemlji" vrača v partizansko legendo. Živi v preteklosti, z idealnim pogledom na NOB, a za predstavo, ki se tu in zdaj začne, je preutrujen.

Sin Vinko Montenero pooseblja napačne odločitve naše polpreteklosti, ki so zapravile zmago starejše generacije. Lik tega srednje pomembnega nenačelnega politika je izrisan tragikomično. Očetove ideale je zamenjal s potrošništvom in samovoljo, ki materialne dosežke spreminja v brodolome. Škoda, da avtor ob tem liku ni izostril vprašanja samoodgovornosti in samoboževanja. Vinkova žena Betka predstavlja tisti del matične domovine, ki zamejstva ne razume. Iz Ljubljane prihaja v Trst zaradi takratnega višjega standarda in družina jo ob njenih vprašanjih kar naprej pošilja spat. Vloga je kljub prepoznavnim značilnostim prikazana preveč klišejsko, kar ji od-

Boris Kobal, Afrika ali Na svoji zemlji
Scena: Peter Furlan
Kostumi: Marija Vidau
Lektor: Jože Faganel
Režija: Boris Kobal
Igrajo: Adrijan Rustja, Vladimir Jurc, Maja Blagovič, Barbara Cerar, Franko Korošec, Inacio Bintchendè, Stojan Colja, Janez Beličič

zavzema željeno verodostojnost. Sin Franko in hči Lučka predstavljata najmlajšo generacijo. In kaj nam obetata? Franko je večni študent, brez idealov se prestavlja z zabavo na zabavo in ker nima svoje vizije, drži z nonotom. Lučka pa je lučka v tej družinski temi; dušo si čisti z mistiko, ki jo od tega sveta odmika, a ji hkrati daje energijo in moč, da se vanj vrača. V njenem monologu o Trstu pa jo morda le malo preveč zanese v idealnost ali celo v banalnost. Ker tu je vse zamešano in smrdi. In če inštalater fašist očisti to stranišče, hočemo svoj smrad nazaj.

Kulturni in mišljenjski sistem, v katerem se je znašla ta zamejska družina, zamaje vdor tujega. Črni Nkono, ki prihaja iz "Dežele poštenih mož", ni le tujek, ki ga okolje postopoma sprejema vase. Je tudi metafora za "multikulturalnost" in naš možni odnos do nje. A obenem je

tudi metafora za drug svet, kamor je mogoče oditi. In če je ta nori beg možen, ali je to lahko tudi rešitev?

V Afriko gre lahko Lučka, a ona ne beži, gre zaradi ljubezni. Nono Afrike ne potrebuje, svojemu staremu prijatelju v pismu le sporoča, da so se časi nepreklicno spremenili. Vsi ostali pa so prešibki, da bi željene spremembe tudi uresničili. In nono Stanko v zaključnem monologu žalostno ugotavlja: "...je že tako, ...eno je govorit, drugo je naredit." In verjame, da se bo Lučka vrnila iz Afrike kot želva, ki se v resnični pravljici vedno vračajo na svojo plažo.

Komediograf je imel edinstveno priložnost, da je svoje delo tudi režiral. In obratno. Režiser je bil prisoten tudi pri nastajanju dela. Dogajanje na odru je satirično komedijo večkrat dopolnjevalo s kabaretnimi izseki (med njimi zanimiv dialog nonota z radijskim glasom), ki so se v drugem dejanju spojili v celoto, v prvem dejanju pa so včasih dosegli nezaželeno drobljenje in upočasnili ritem predstave. Boris Kobal je sam poudaril, da je imel pri snovanju nekaj težav s koncem, saj se ni mogel odločiti med več odprtimi potmi. Monolog ob koncu je nekakšen epilog k povedanemu, ki žal ne dopušča, da bi v odnosu do tega prostora prevladalo kreativno rušenje!

Scena Petra Furlana se vklaplja v namerno preprostost in čitljivost predstave, saj kaže tipično dnevno sobo mestnega bivališča z jedilnim kotom in z vrsto vrat, skozi katera nastopajoči odhajajo. Simbolen pomen imajo tudi Titova slika in dela naših umetnikov, ki so v drugem dejanju demonstrativno odstranjena, pred nami pa so črnske maske in izrezljani sloni. Sodobne kostume je z okusom izbrala Marija Vidau.

Jože Faganel je bil lektor predstave, ki želi različnost podati tudi na jezikovni ravni. Nkono govori ob svoji slovenščini in italijanščini tudi jezik "balanta", Betka govori po ljubljansko, nono Stanko svetovansko narečje, inštalater Libero po tržaško, Vinko, Franko in Lučka "po naše". V hoteni jezikovni večplastnosti pa je v predstavi prišlo do zmešnjave. Premalo je razlik med Vinkom in mlajšo generacijo, ob Franku pa je Lučkin govor preveč drugačen in je bližji "koprski" kot "tržaški slovenščini" mlade generacije.

Delo zaživi v svoji polnokrvnosti tudi zaradi igralskih dosežkov. Najprej je tu Inacio Bintchende, ki brez igralske profesionalnosti odlično odigra svojo vlogo. Šibkejši je ženski del nastopajoče ekipe. Barbara Cerar je premedla, Maja Blagovič preveč klišejska. Nono, oče in sin pa so trije veliki igralski dosežki te predstave. Franko Korošec prepričljivo poda lik predstavnik izgubljenolebdeče najmlajše generacije. Vladimir Jurc ponovno potrjuje veličino in raznovrstnost svojih igralskih potencialov; zdi se, kot da se iz predstave v predstavo v kritičnem zapisu ponavlja pohvala, a temu je pač tako. Adrijan Rustja pa je v vlogi Stanka Černigoja oblikoval izreden igralski lik, ki vodi celotno predstavo. Užitek je bilo gledati tega izkušenega igralca, ki je polnokrvno zaživel v vlogi, ki mu je bila takorekoč pisana na kožo. Edinstvena je tudi epizodna vloga Stojana Colje, ki poda lik inštalaterja Libera.

Čemu se torej danes lahko smejemo? Pojdite v gledališče, da si sami odgovorite na to vprašanje! Tudi tisti, ki nimate navade, da bi tja zahajali! In ker je umetnost lahko tudi terapevtska, se zdi, da bi bilo ogled Kobalovega dela potrebno nekaterim predpisati kot obvezno zdravljenje.

— ADA

NAPOVED STROKOVNEGA POSVETOVANJA

JANKO KERSNIK IN JEGOVA ČAS

Slavistično društvo Slovenije obvešča javnost, da bo tradicionalno strokovno posvetovanje, ki bo potekalo v Kranju od 2. do 4. oktobra 1997, posvečeno Janku Kersniku in njegovemu času. Ob stoletnici slovenskega pisatelja in politika bomo obravnavali napovedano temo z literarnozgodovinskimi, jezikoslovnimi in metodičnodidaktičnimi vidiki.

Vse, ki bi želeli na posvetovanju sodelovati z referati, vabimo, da nam čimprej, najkasneje pa do 1. februarja 1997, sporočijo naslov svoje prispevka ter nakažejo vsebino. Do 30. aprila pričakujemo tudi povzetek, ki naj obsega od pol do ene strani besedila. Gornje predstavitve referatov na zborovanju bodo časovno omejene na 20 minut, kasneje pa bodo objavljeni v zborniku.

Na posvetovanju Slavističnega društva Slovenije bodo potekale tudi okrogle mize ter predstavitve novih slavističnih knjig, zato vabimo avtorje in založnike, da nam napovejo svoje sodelovanje. Predstavitvi posamezne knjige bo namenjenih deset minut in se bo lahko podaljšalo, če se bo razvil pogovor z občinstvom.

Prepričani smo, da bo tudi tokratno posvetovanje pomemben prispevek v razvoju naše stroke ter proučevanju razpisane teme.

Naslov: Slavistično društvo Slovenije, Aškerčeva 2, 1001 Ljubljana.

— PREDSEDNIK ZOLTAN JAN

OB 280-LETNICI KONCA VELIKEGA TOLMINSKEGA PUNTA

KRVAVEČI PREČRTANI PAPIR (4)

JANEZ DOLENC

Krveve rihte nisem našel, pač pa na listu 643 z dne 2.6.1713 pomembno sporočilo, da je Jakob Velikonja iz Čiginija glavni kolovodja punta (*Haupt- und Rädfführer des ganzen Aufstandes*) in da je konec maja zaprisegel (najbrž na Mengorah) župane in puntarje na "večno zvestobo". Domov sem prinesel precej fotokopij iz Gradca in kasneje s posredovanjem dr. F. Bistra še mikrofilm (tretji fascikel) z Dunaja. Čudno se mi je pa zdelo, da tako pomemben dogodek, kot je eksekucija 11 puntarjev, ni bolje in večkrat dokumentiran. V zvezi z davkarjem Bandlom je npr. na stotine aktov, celo s tarifami in davčnimi potrdili. Prišlo pa mi je v zvezi z našimi povojnimi poboji na misel, da najbrž od nekdanj ni marala nobena oblast dokumentov o svojem zločinskem početju.

Kmalu potem, ko sem se iz Avstrije vrnil v Tolmin, je prišlo v Gorici na Travniku do odkritja skromne plošče z napisom v štirih jezikih o usmrtitvi najstih voditeljev tolminskega kmečkega punta na tem trgu. Udeležil sem se te slovesnosti 14. junija 1992, ki so jo med slovenskim govorom tolminskega župana motili črnosrajčniki z medklici, piščalkami. List "Isonzo-Soča" pa je izdal ob tej priložnosti dvojezično puntarsko številko. Tudi goriški zgodovinar in domoznavec Luciano Spangher v svojih člankih v *Voce Isontina* ni bil naklonjen tej plošči. Trdil je, da je vse skupaj izmišljotina piscev, kot sta Pregelj in Bevk, sicer pa da je šlo le za peščico hudodelcev, saj iz dokumentov ni mogoče razbrati več kot dve imeni obsojencev. Glede hudodelcev gotovo nima prav, saj uporni kmetje niso ubijali; nasprotnike so kaznovali z rušenjem njihovih hiš, kar se je zgodilo npr. davkarju Bandlu, ki je brezobzirno izterjeval novi cesarski davek na meso in vino ter pri tem obogatel. V resnici so bili sami puntarji kruto mučeni in usmrčeni. V *Voce Isontina* 8.8.1992 je Spangher celo stavil, da ne bo nikoli najdena sodba nad tolminskimi puntarji.

Ob 280-letnici usmrtitve tolminskih puntarjev l. 1994 je kobariški dekan Franc Rupnik v beneškoslovenskem listu *Dom* objavil v nadaljevanjih članek *Veliki Tolminski punt*, ki delno temelji na kopijah aktov, ki sem jih prinesel iz Gradca, delno pa jih je sam poiskal v Čedadu in v Župnišču na Šentviški Gori. Jaz sem za to obletnico napisal članek za *Primorska srečanja* št. 159, v katerem sem na podlagi proučevanja graškega gradiva pravilno predvidel za 21.4.1714 imeni Jakoba Velikonje in Jakoba Grudna. Oba sta ob prihodu krajišnikov na Tolminsko 19.6.1713 pobegnili. Za prvim so 12. avgusta razpisali tiralico v slovenščini, da se mora v 9 dneh javiti preiskovalni komisiji, zaplenili so mu tudi 1000 goldinarjev vredno kmetijo. 26.8.1713 so ga končno ujeli na Mostu sv. Mavra in odpeljali na goriški grad. Drugi, po poklicu čevljar z Mosta (tudi na usnje je bil nov, visok davek!), se je v začetku avgusta uspel rešiti pred aretacijo z begom prek Idrijce. Ujeli so ga šele 17.3.1714 na beneški meji. Na koncu članka sem poudaril, da bo uganka 21.4.1714 razrešena šele z najdbo sodbe.

— DALJE

PREDSTAVITEV ZGODOVINE MOHORJEVE DRUŽBE NA DOBROVEM

DRUŽBA, KI JE OBLIKOVALA DUHOVNO PODOBO NARODA

MARJAN DROBEŽ

Najstarejša slovenska knjižna ustanova se je ohranila zato, ker izhaja iz vere in utrjuje največje vrednote našega naroda

Predstavitelj zgodovine Družbe sv. Mohorja ter njene celovške, celjske in goriške "veje" v soboto na gradu Dobrovo v Goriških Brdih je bila prisrčna manifestacija zadoščenja in zadovoljstva ob jubileju te najstarejše slovenske knjižne ustanove, ki je od ustanovitve leta 1851 dalje opravljala in še opravlja veliko in pomembno vlogo v našem celotnem kulturnem prostoru.

Toda srečanje predstavnikov Mohorjevih družb, njenih sodelavcev, ljubiteljev in podpornikov, predstavnikov občine Brda in drugih gostov iz Gorice in drugih območij je bilo tudi delovne narave. Govorniki, ki so pojasnjevali zgodovino družbe sv. Mohorja zgora njenih treh udov, so namreč poudarili tudi cilje, h katerim naj ta knjižna, kulturna in verska družba teži v prihodnje.

Spored se je pričel s pozdravom podžupana občine Brda Bruna Podveršiča, ki je poudaril tudi vlogo Mohorjeve družbe pri verskem in narodnem prosvetljanju in strokovnem usposabljanju prebivalcev Goriških Brd in rojakov v Beneški Sloveniji. Poročila o ustanovitvi Družbe sv. Mohorja leta 1851, političnih in drugih razlogih, ki so povzročili oz. zahtevali poznejšo razdelitev prej enotne knjižne ustanove v tri "veje", so podali dr. Valentin Inzko, dr. Marijan Smolik in dr. Branko Marušič. Navajali so dejstva in ugotovitve o razvoju Mohorjeve družbe, o njenih vzponih in padcih, težnjah vladajočih oblasti in politik, da bi jo ovirali ali celo ukinili, pa tudi o novih nalogah Mohorjeve družbe v sedanjih časih oz. novih razmerah. Rečeno je bilo, da je veliko dokumentov o razvoju Mohorjeve družbe oz. njenih sestrskih delov še neodkritih ali se nahajajo v raznih arhivih, tako da bo celovito razčlenjevanje njene preteklosti in vloge na Slovenskem zahtevalo še veliko dela in naporov.

Družba sv. Mohorja je bila ustanovljena leta 1851 v Celovcu. Njen navdihovalec, pobudnik in soustanovitelj pa je bil naš svetniški kandidat škof Anton Martin Slomšek. **Msgr. dr. Franc Kramberger**, mariborski škof in Slomškov naslednik, je v uvodu, ki ga je napisal za knjigo o zgodovini Družbe sv. Mohorja, takole opredelil njen pomen in vlogo za naš narod:

"Za Mohorjevo družbo velja evangelijska prilika o gorčičnem zrnu. V 144 letih se je razrasla v mogočno drevo. Pred nami je kot najstarejša književna ustanova, ki se je z milijoni knjig zakoreninila v slovenskem ljudstvu, naučila Slovence brati (tako je dejal teolog in pisatelj Fran Saleški Finžgar), z molitveniki in pesmaricami pa tudi moliti in peti. Kmeta pa je učila umnega gospodarjenja. V njeni senci so rasli in se oblikovali veliki slovenski kulturni delavci, vse pomembnejše osebnosti naše književnosti, od začetkov pa do današnjega, preroško navdahnjenega postavljalca smerokazov Alojza Rebule, ki nam je približal Slomška

kot »Pastirja prihodnosti«. Prežihov Voranc je jasno in glasno priznal: »Nikoli ne bi bil pisatelj, če ne bi bilo Mohorjeve družbe.« Družba sv. Mohorja je utrjevala narodno zavest, širila obzorje slovenskemu človeku v zvestobi tisti prvi Slomškovi smernici, »da na svetlo daje in razširja dobre knjige, ki um in srce in voljo razsvetliti in požlahniti in se zraven tudi poceni prodajati zamorejo.« Ker je Mohorjeva družba ostala zvesta temu vodilu, predvsem verskim in drugim vrednotam našega naroda, je preživela vse idejne in ideološke viharje. S tem načelom je Mohorjeva družba oblikovala duhovno podobo slovenskega naroda, bogatila in plemenitila slovenskega človeka, njegovo versko in kulturno življenje ter veljala za izkaznico, da so Slovenci v hiši evropske kulture enakovredni vsem drugim narodom. Časi so se spreminjali. Mohorjeva družba je morala marsikaj doživeti. Po prvi svetovni vojni je morala zbežati pred nemškimi nacionalizmom iz Celovca v Slovenijo, v Gorici je bila tarča fašizma. Celjska Mohorjeva družba je nadživela kruto nasilje preteklih 50 let."

Msgr. dr. Franc Kramberger, mariborski škof in Slomškov naslednik pa je v uvodu v knjigo o zgodovini Družbe sv. Mohorja razmišljal tudi o njenem sedanjem in prihodnjem poslanstvu:

"Ob hitrih spremembah v Evropi in na Slovenskem se moramo vprašati, kako bo Mohorjeva družba odgovorila na sedanji trenutek slovenske zgodovine. Ali bo znala in zmoгла izkoristiti zgodovinski trenutek milosti zase in za vse Mohorjeve sedaj, ko sta tudi slovenski um in srce tako prazna? Včerajšnje ideologije so se zrušile in pustile človeka praznega. Ali ni za Mohorjevo družbo prav sedaj enkratna priložnost, da z dobrimi knjigami in knjižnimi izdajami zopet »vzgoji slovensko ljudstvo in poskrbi za njegovo umsko in srčno izobrazbo?« Mohorjevi družbi želimo, da bi znala in zmoгла s svojim poslanstvom odgovoriti na sedanji izziv in da bi prišlo do še tesnejšega sodelovanja vseh treh vej - celjske, celovške in goriške. Samo tako bodo lahko sopotnice vseh Slovencev, doma in po svetu."

Podobne misli je v pozdravu udeležencem slovesnosti ob predstavitvi knjige o zgodovini Družbe sv. Mohorja, podal **msgr. Oskar Simčič**, predsednik Goriške Mohorjeve družbe. Povedal je, da po rojstvu izhaja iz Medane v Goriških Brdih, kjer so delovali tudi drugi kulturni predstavniki in umetniki, med katerimi sta bila tudi pesnika

dr. Alojz Gradnik in Ludvik Zorzut. V knjigi, ki je bila predstavljena na Dobrovem, pa je zapisal:

"Temeljni razlog in smisel delovanja goriške veje Mohorjeve družbe bi lahko označili s sintagmo »žlahten kulturni upor«; najprej proti fašističnemu nasilju, ki je hotelo s primorskih tal izbrisati slovensko ime, nato pa proti enoumju, ki bi rado usodno zožilo duhovna obzorja slovenskega človeka."

PODROBNOSTI IZ ZGODOVINE GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE

Na slovesnosti v dobrovskem gradu je zgodovinar **dr. Branko Marušič** navedel nekatere najbolj značilne podrobnosti iz preteklosti Goriške Mohorjeve družbe. Dejal je, "da ima Goriška Mohorjeva družba veliko selških župnikov, veliko bralcev in pričevalcev o njenih strganjih, zažganih ali drugače uničenih knjigah, o knjigah, ki niso govorile "zares žalostne historije svojega časa" zaradi človekove pomanjkljive vzgoje, pač pa zaradi organiziranega človekovega nasilja, ki se mu je družba s knjigo krčevito upirala. Goriška Mohorjeva se je rodila iz stiske, delovala je v stiskah in v stiskah našla sama svojo in zato tudi pravo pot. Premagala je in še premaguje vse tisto, kar ji je oviralo življenjski zagon in uresničevanje tistega, čemur naj bi služila. Goriška Mohorjeva družba je bila zagotovo eno izmed tistih pomembnih oporišč, ki so pomagala krepiti samozavest, odgovornost in moč ljudi, pa ne zaradi žeje po nadrejenosti in obvladovanju, marveč zaradi kljubovanja in prepričanja, da so totalitarizmi nekaj nenaravnega in zato minljivi.

Kar zadeva zgodovino, je povedal, "da je 17. novembra leta 1923 goriški nadškof Frančišek Borgia Sedej podpisal ustanovno listino za cerkveno bratovščino Družbo sv. Mohorja v goriški nadškofiji; 22. novembra istega leta je odbor bratovščine razposlal vabilo škofijski duhovščini za vpis v članstvo, 23. novembra leta 1923 je papež Pij XI. Goriški Mohorjevi družbi podelil odpustke. Dne 25. novembra 1928 so orožniki (karabinjerji) zaplenili Mohorjeve knjige v župnišču v Podkraju in plenili slovenske knjige po hišah. 23. novembra 1931 je umrl nadškof Sedej, ustanovitelj Goriške Mohorjeve družbe in žrtev nacionalističnega preganjanja. 15. novembra 1939 je goriški prefekt pisal tržaškemu protestno pismo, ker je dovolil objavo goriških mohorjev, saj so bile v koledarju objavljene tri pesmi Ljubke Šorlijeve, v katerih naj bi namigovala na smrt svojega soproga. 16. novembra leta 1953

je bil po dolgem obdobju ponovno občni zbor Goriške Mohorjeve družbe."

Branko Marušič se je v prikazu zgodovine Goriške Mohorjeve družbe spomnil tudi pokojnega msgr. dr. Rudolfa Klinca, ki je imel veliko vlogo pri njenem razvoju. V teh dneh se spominjamo devetnajste obletnice njegove smrti. Dr. Rudolf Klinec si je prizadeval tudi za največji projekt, ki ga je izpolnila Goriška Mohorjeva družba, namreč za izdajo Primorskega slovenskega biografskega leksikona.

IZŠLE SO CELOVŠKE MOHORJEVE KNJIGE ZA LETO 1997

Kot vsako leto se je celovška Mohorjeva tudi tokrat potrudila in še pred začetkom adventa izdala knjižni dar za leto 1997 (pratika je na trgu celo že nekaj tednov). V zbirki so:

- **Koledar**, ki na 160 straneh prinaša prispevke z vseh vetrov oz. vseh celin, kjer prebivajo Slovenci, na naslovni strani pa v zimski idili kaže cerkev na Križni gori v Celovcu;

- večernice (53. zvezek) Alojza Rebule **Maranatha ali leto 999**, roman, ki se odvija na prelomu 1. tisočletja po Kristusu, ko so mnogi ljudje (in glavni junak Burgundec Nitard) pričakovali konec sveta;

- stvarna knjiga **Tisoč let Avstrije** (Brigitte Mazohl-Walling), ki poleg sto slik predstavlja zgodovino (vladarje, kulturo, gospodarstvo itd.) Avstrije;

- otroška knjiga Tržačanov pesnika Marka Kravosa in slikarja Klavdija Palčiča **Ko je zemlja še rasla**, ki kljub tematiki lahko navduši tu-

MOHORJEVA DRUŽBA JE V 144 LETIH DELOVANJA IZDALA OKOLI 38 MILIJONOV KNJIG

V pogovoru za Novi glas je urednik Celjske Mohorjeve družbe Janez Jeromen navedel podatke in podrobnosti o uspešnem delovanju Družbe sv. Mohorja pri izdajanju knjig, ki nima primere v slovenskem založništvu. Od ustanovitve v letu 1851 pa do konca lanskega leta je Mohorjeva družba - upoštevane so tudi vse tri "sestrske družbe" - izdala kar 2.906 naslovov raznih knjig in drugih del, ki so izšla v skupni nakladi kar okoli 38 milijonov izvodov. Mohorjeva družba je imela po koncu prve svetovne vojne, leta 1918, ko je delovala še kot enotna ustanova, kar 90 tisoč 500 naročnikov (udov). V zadnjih letih vse tri družbe izdajajo pomembna skupna dela. Nova knjiga o zgodovini Družbe sv. Mohorja je eno izmed njih. Na srečanju predstavnikov treh Mohorjevih družb, ki je bilo v soboto v Gorici, so sklenili, da bo naslednje skupno delo knjiga o 1.250 letih krščanstva na slovenskih tleh.

Na srečanju oz. prvem skupnem nastopu "treh sester", ki izhajajo iz najstarejše slovenske knjižno-založniške ustanove, Družbe sv. Mohorja, sta sodelovala tudi vokalna skupina *Nonet Brda* in *Ljubiteljsko gledališče s Teharja* pri Celju. Le-to je uprizorilo dramatizirano novelo pisateljice, zbirateljice in svetovne popotnice Alme Karlin iz Celja, z naslovom *Pod košatim očesom*.

di odraslega in je kot darilo (za Božič ali rojstni dan) primerna tudi zato, ker ima na prvi strani prostor za posvetilo oz. ime lastnika.

Knjižni dar (brez pratike) stane 409 šil, dobi pa se že v goriški katoliški knjigarni in pri Fortunatu v Trstu.

SLOVENSKA CERKEV HČI OGLEJA

To je naslov predavanja, ki ju bo sta imela dr. Jožko Šavli iz Gorice in dr. Bojan Raubar iz Pirana **5. decembra ob 18. uri** v Benetkah. Ob tej priložnosti bo tudi predstavljena knjiga *Krst pri Savici*. Gre za italijanski prevod znane Prešernove pesnitve. Knjigo je izdala založba Humar in je bogato ilustrirana.

Predavanja bodo v prostorih Centra za teološke študije: Palača Bellavitis, Campo S. Maurizio 2760 Benetke. Srečanje prireja Venetsko filološko društvo (Società Filologica Veneta).

7

ČETRTEK
28. NOVEMBER
1996

USTANOVILI ODBOR ZA ZAŠČITO VARČEVALCEV TKB

IVAN ŽERJAL

V kulturnem domu France Prešeren v Boljuncu so v ponedeljek, 25. novembra, ustanovili Odbor za zaščito varčevalcev Tržaške kreditne banke.

Dvorana kulturnega doma France Prešeren v Boljuncu je bila za množico varčevalcev TKB premajhna (Foto Kroma)

Dvorana boljunškega kulturnega doma je bila za to priložnost pretesna, saj se je znotraj in zunaj nje gnetlo ogromno ljudi (bilo jih je več sto). Prisotnim so spregovorili predsednik Slovenskega deželnega gospodarskega združenja Marino Pečenik, podpredsednik Marko Štavar, direktor Vojko Kocjančič in pravnik Rado Raco, ki so podali nekaj tehničnih informacij, čeprav nihče ne ve, kako bo zadeva v celoti potekala, saj je primer TKB prvi tovrstni primer v Italiji. Vsekakor naj bi medbančni sklad v celoti kril prihranke do 200 milijonov lir, do 75% prihranke od 200 milijonov do ene milijarde lir, medtem ko naj bi bili prihranki v znesku nad milijardo lir izgubljeni. Bilo je rečeno, da obstaja okoli 60-70% možnosti, da pride do ustanovitve novega bančnega zavoda. V primeru, da bi ta nova banka prevzela aktivo in pasivo TKB, bi bili vsi prihranki kriti in bi ne bilo treba formalno ustanoviti Odbora za zaščito varčevalcev pri notarju. Vsekakor nameravajo varčevalce, ki se vključijo v Odbor (doslej jih je pristopilo nad 700), razde-

liti v tri skupine: v zaščitene varčevalce, ki so oškodovani zaradi zamrznitve pologov in zamud pri izplačilih bančnih storitev, v delno zaščitene varčevalce in v nezaščitene varčevalce. Člane kategorij Odbora (lahko se vpišejo na sedežu SDGZ oz. na sedežu patronata INAC) bodo pisмено obveščali o sestankih, stroške pa bodo morali kriti člani sami (doslej je začete stroške krilo SDGZ).

Zborovalci so v ponedeljek odobrili tudi tri pisma, ki jih je Odbor naslovil na Banko Italije, na Medbančni sklad za jamstvo hranilnih vlog in na komisarja likvidatorja TKB. V pismih pozivajo te tri dejavnike, naj se nemudoma ustanovi nov denarni zavod, ki naj prevzame dejavnost in vlogo TKB, naj se nemudoma objavi uradna interpretacija vseh predvidenih primerov in naj se rešijo najbolj pereči problemi.

Na zborovanju so tudi imenovali Marka Štavarja, Vojka Perica in Vojka Kocjančiča včasno predsedstvo Odbora, njim pa se je pridružilo še devet prostovoljcev iz vrst varčevalcev.

PEVSKI VEČER V ZGONIKU

V nedeljo, 24. novembra, je bil v športno-kulturnem centru v Zgoniku lep in doživet pevski večer z naslovom *Na Martinovo smo se dobili*. Priredila sta ga kulturno društvo *Rdeča zvezda* iz Saleža in moški pevski zbor *Vasilij Mirk* s Proseka in Kontovela, na njem pa so sodelovali zbor *Rdeča zvezda* in *Vasilij Mirk* ter novoustanovljeni oktet *Odmevi*. Številnemu občinstvu, ki je napolnilo zgoniško telovadnico, so se predstavili z vrsto pesmi iz domačega in mednarodnega repertoarja, med katerimi je bilo veliko ljudskih. Na koncu so združeni zbori skupaj zapeli Vrabčev *Zdravico* in Simoniti *jevo Vstajenje Primorske*.

PRIJETEN VEČER V DEVINU

V Zavodu združenega sveta v Devinu je bil v petek, 22. novembra, prijeten večer. Odborništvo za kulturo devinsko-nabrežinske občine je namreč pripravilo za študente devinskega Zavoda prireditev, na kateri so nastopile različne skupine krajevnih društev z namenom, da prikažejo tujim študentom nekaj značilnosti našega okolja. Nastopili so dva pevska zbora, Dekliški zbor Devin in Mešani zbor R.M. Rilke, recitatorji ŠKD Cerovlje-Mavhinje in plesna skupina društva Vigred iz Šempolaja; člani Jamarskega kluba Grmada pa so prikazali diapozitive kraških zanimivosti in svojega delovanja. Večer je bil zamišljen kot prijateljski stik med mladino in v to smer so bili ubrani tudi pozdravi predstavnikov občine, župana, podžupana in rektorja Zavoda združenega sveta.

V NEDELJO SE ODLOČA O BODOČI UPRAVI POKRAJINE IN MILJSKE OBČINE

V nedeljo, 1. decembra, bo drugi krog volitev v tržaški pokrajinski svet in v miljski občinski svet. Na balotaži bomo odločali, kdo bo novi predsednik (ali predsednica) tržaške pokrajine oz. novi župan občine Milje.

ZA POKRAJINO se bosta pomerila kandidata, ki sta v prvem krogu prejela največ glasov. Tako bosta nastopila kandidatka levosredinskega zavezništva Oljke Adele Pino, ki je v prvem krogu prejela 27% glasov, in kandidat desnosredinskega bloka Renzo Codarin, ki je pred dvema tednoma prejel 48% glasov. Oba bosta nastopila le s svojima zavezništvoma, brez drugih volilnih povezav: na levi sredini je namreč propadel poskus povezave s Stranko komunistične prenovne. Vsekakor bosta Pinova in Codarin skušala prepričati tistih 45% volilnih upravičencev, ki niso šli volit v prvem krogu, naj se udeležijo balotaže.

V MILJAH se bosta na balotaži za župansko mesto pomerila kandidata Oljke Giorgio Rossetti in desnosre-

Italijanski premier Romano Prodi na ponedeljkovem volilnem shodu Oljke v gledališču Cristallo (Foto Kroma)

dinski kandidat Roberto Dipiazza. Rossetti je v prvem krogu prejel nekaj nad 30% glasov, Dipiazza pa nekaj nad 37% glasov. Tudi v Miljah se Oljka za balotažo ni povezala s SKP (v tem primeru z listo Naprej Milje, ki je prejela okoli 17% glasov), pač pa z listo Miljski prepoved (*Rinascita muggesana*).

Vsekakor se bo v nedeljo odločilo, kakšno upravo bomo imeli v prihodnje v pokrajini in v Miljah. To ni majhen problem, zlasti za nas Slovence ne, saj nam ni vseeno, če bo to levosredinska uprava, katere sestavni del smo tudi Slovenci, ali desničarski blok, ki je že večkrat pokazal svoj omalovaževalni, da ne rečemo sovražni odnos do slovenskega pre-

bivalstva in teritorija, na katerem to prebivalstvo živi.

Tudi v okviru volilne kampanje je v ponedeljek, 25. novembra, prišel v Trst italijanski ministrski predsednik Romano Prodi. Bil je na obisku v deželi Furlaniji-Juljski krajini, kjer se je seznanil z družbeno, gospodarsko in politično realnostjo tega področja. Predmet njegovega tržaškega obiska je bil seveda finančni zakon, pa tudi povezava z vzhodno Evropo, zlasti s Slovenijo, in seveda podpora levosredinskega kandidata Adele Pino in Giorgiu Rossettiju (z njima se je srečal na množičnem zborovanju Oljke v gledališču Cristallo). Prodi se je tudi ustavil ob krizi Tržaške kre-

ditne banke in pri tem dejal, da je to predmet velikega zanimanja vlade, ki si bo prizadevala za delovanje tega bančnega zavoda in za zaposlitev. Vendar je rešitev TKB še daleč na obzorju, saj jo mora Banka Italije šele oblikovati. S tem v zvezi so predstavniki Slovenskega deželnega gospodarskega združenja izročili ministrskemu predsedniku pozive Odbora varčevalcev TKB na Banko Italije, na Medbančni sklad za jamstvo hranilnih vlog in na likvidacijska komisarja.

S Prodijem sta se srečala tudi občinska svetovalec Slovenske skupnosti Peter Močnik in Andrej Berdon, ki sta mu izročila spomenico o stanju in neresenosti zadevah slovenske manjšine v Italiji, ki jo je stranka oddala na srečanju s podtajnikom za zunanje zadeve Fassinom 8. oktobra letos, ter še spremno pismo, v katerem ga opozarjata na vsakodnevno krčenje manjšinskih pravic in ustanov, od tiska do banke. Kot piše v tiskovnem poročilu Močnika in Berdona, je predsednik Prodi izjavil, da je primarna skrb njegove vlade urediti odnose z manjšinami in Republiko Slovenijo in da je bilo tudi rešeno, kar se je dalo takoj rešiti. Pokrajinski tajnik SSK Močnik je še dodal, da manjšina pričakuje v kratkem nekaj vidnih znakov te skrbi in izboljšanja odnosov do njenih problemov.

ODMEVNA MANIFESTACIJA

DIJAKI ZA ENOTNOST V MANJŠINI

V petek, 22. novembra, so slovenski tržaški in goriški dijaki manifestirali za enotnost Slovencev v Italiji.

Med govorom Miroslava Košute (Foto Kroma)

Manifestacija, ki je potekala pod geslom *Mi smo tu!*, se je začela na Stadionu 1. maj v Trstu, kjer so bili na sporedu krajski nastopi dijaških glasbenih skupin in ansambla Kraški ovčarji ter govora predstavnice dijakov Poljanke Dolhar in pesnika Miroslava Košute.

Dijaki so hoteli s to pobudo izraziti svojo zaskrbljenost ob hudem stanju, v katerem živi naša skupnost. To ni, kot piše v tiskovnem poročilu, "samo posledica nekorektnih politike italijanske oz. slovenske države do nas, temveč tudi neenotnega nastopanja naših voditeljev in nas samih." Manifestacija je torej hotela biti poziv k enotnemu nastopanju Slovencev v Italiji, saj samo to lahko pripelje do konstruktivnih rezultatov.

Po uvodnem nagovoru predstavnice dijakov Poljanke Dolhar je zbranim dijakom spregovoril pesnik Miroslav Košuta. Mlade je pozval, naj živijo svojo mladost široko, brez ozkosti, majhnosti in politikantstva,

naj se združijo v skupnost mladih, različno mislečih, a enako čutečih ljudi, naj vzamejo svojo usodo in usodo celotne skupnosti v svoje roke. Podal je prisposodbo splava, ki naj ga zgradijo mladi in ki naj popelje slovensko manjšino, premočno, zdelano, a živo, čez razburkane vode. Če hiša gori, je tudi dejal Košuta, se ne

smemo vprašati, kdo je lastnik ali požigalec; prej je treba požar pogasiti.

Dijaki so se nato podali v sprevedu po tržaških ulicah do Oberdankovega trga, kjer se je manifestacija končala s petjem pesmi *Slovenskega naroda sin* in *Mi se imamo radi*.

REZULTATI VOLITEV V ŠOLSKE SVETE

V petek, 22. novembra, so razobesili uradne izide volitev v šolske svete, ki so bile 10. in 11. novembra. Letos so se volitev v pokrajinski šolski svet udeležili tudi slovenski šolniki in starši, ki pa nadaljujejo z bojkotom volitev v okrajne šolske svete.

V novem pokrajinskem šolskem svetu bo sedelo šest slovenskih predstavnikov: to so učiteljici Mirjam Mikolj in Olga Tavčar (lista Cicibani), prof. Lučka Peterlin Susič (lista Prijatelji), prof. Samo Pahor in prof. Davor Pečenko (lista Tudi mi) in Maja Lapornik (lista Starši).

Deželno ravnateljstvo za šolstvo in kulturo Furlanije-Juljske krajine pa je sporočilo, da 6. decembra zapade rok za predložitev prošenj za prispevke, ki jih dodeljuje dežela za delovanje zbornih organov, sindikalnih organizacij in učnega osebja na šolah s slovenskim učnim jezikom. Še vedno pa je negotov položaj letnih suplentov na višjih srednjih šolah, ki niso še prejeli plač.

POSVET O ZLORABLJANJU ZGODOVINE

GORAZD BAJC

Kroček Miani je v soboto, 23. novembra, v hotelu Savoia Excelsior priredil okroglo mizo o žgoči in zelo aktualni temi odnosa med politiko in zgodovino.

Na njej so poleg predsednika kročka Maurizia Fogarja in moderatorja srečanja sodelovali še zgodovinar in ugledni sodelavec vsedržavnega dnevnika *La Repubblica* Nicola Tranfaglia, slovenski zgodovinar in raziskovalec pri Inštitutu za sodobno zgodovino v Ljubljani Bojan Godeša ter znani tržaški časnikar Paolo Rumiz. Po uvodu moderatorja, ki je načel temo in jo usmeril k nespoštljivemu odnosu politikov in novinarstva do zgodovinske resnice v izključni funkciji iskanja legitimacije političnih izračunov in visoko donečih novic (omenil je zgovorna primera o sodbi Priebkeju in o fojbah), je prvi spregovoril Nicola Tranfaglia. Jasno je obrazložil vzroke, zakaj vlada v Italiji splošno nepoznavanje zgodovine in zato manipulacija z njo. Razlogi za to so po njegovem mnenju neprimeren šolski sistem, manipulacijski in univerzitetni sistem, težka dostopnost strokovne zgodovinske literature širšemu krogu bralcev zaradi "aristokratskega" in neenostavnega pristopa večine zgodovinarjev, historično poenostavljanje tudi zaradi nepoznavanja

Z leve: Fogar, Godeša, moderator, Tranfaglia in Rumiz (Foto Kroma)

nja in premajhnega truda za pravilna dokumentiranja politikov in novinarjev ter nenazadnje napake levice, kateri tudi sam g. Tranfaglia pripada. Meni, da je zamuda glede objektivnega pristopa in obravnave stalinizma povzročila še preveč zmešnjav. Kompleksnost preteklosti zato ne sme biti poenostavljena.

Bojan Godeša je v svojem posegu prikazal trenutno stanje slovenskega zgodovinarstva, ki se približuje avtonomnemu in strokovnemu standardu, saj ji je uspelo opustiti neobjektivno črno-belo delitev izrazite kompleksnosti in posebnosti slovenske zgodovine, še posebno zadnjih petdesetih let. Velik napredek je predstav-

ljalo sprejetje večplastnosti in prepletanj v letih 1941-1945 s posledičnim padcem nekaterih mitov. Z zgodovinskim spominom pa se po njegovem mnenju sedanja politika le preveč ukvarja, saj ima to velik emotivni naboj.

ROJAN / KVALITETNA GLASBA

DRUGO GLASBENO SREČANJE

V nedeljo, 24. novembra, je bil v Marijinem domu v Rojanu drugi koncert iz niza Glasbena srečanja mladih v Rojanu.

Pianistka Beatrice Zonta in harmonikar Adam Selj (Foto Kroma)

Potem ko je na prvem koncertu nastopila znana pianistka Tatjana Ognjanovič, so drugega oblikovali mladi domači izvajalci. Občinstvu so se predstavili harmonikar Adam Selj, pianistka Beatrice Zonta, kitarist Paolo Bembi in pevka Tinkara Kovač.

V prvem delu smo prisluhnili izvajanju skladb za harmoniko in klavir: na sporedu so bili koncert za bajaran (ruski izraz za harmoniko) in orkester *Vjesnjanka* (Pomlad) J. Lapinskega, pet odlomkov iz Bolgarskega zvezka ukrajinskega skladatelja Vladimira Zubitzskega in balada *Caravan* Dukea Ellingtona v predelavi ruskega skladatelja Novikova.

Drugi del je bil posvečen

Veliko število pisem v časopisu je dovolj zgovoren primer za to neprimerno izrabljanje preteklosti.

Nazadnje je Paolo Rumiz podal razlago vojne tragedije v bivši Jugoslaviji, kjer je padcu komunizma sledilo potvarjanje zgodovine s ponovnim oživiljanjem tribalizma in mitov. Tragika pa je v tem, da manipulacija ni zajela in osvojila le tamkajšnjih ljudi (npr., da je vojna neka logična posledica, saj naj bi se zgodovina ponavljala od Kosovske bitke l. 1389), temveč tudi nas same, ki smo jo tako doživljali (pre)daleč in jo v nekem smislu tudi sprejeli. V upravičenost dejanj so tako tudi razne diplomacije verjele ali dale tako verjeti v našem sistemu, ki je s prelahkim zgodovinskim pretvarjanjem v funkciji interesov sredstev množičnega obveščanja in v tesnem stiku s politiko (v Italiji še posebno), stalno v nevarnosti zunanje manipulacije.

OBVESTILA

TRST. Slovensko dobrodelno društvo v Trstu razpisuje letos svojo deseto študijsko **štipendijo** iz sklada *Mihael Flajban*. Štipendija bo znašala 2.000.000 lir letno in bo trajala za vso redno študijsko dobo, v kolikor bo dobitnik zadostil pogojem pravilnika. Štipendija je namenjena slovenskim zamejskim visokošolcem, ki se bodo vpisali na univerzo v akademskem letu 1996/97. Podrobnejša razjasnila dobite na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, ulica Mazzini 46, prvo nadstropje, telefonska številka 631203, ob četrtkih od 16. do 18. ure. Rok zapade 30. novembra.

TRST. Slovensko zamejsko numizmatično društvo *J.V. Valvasorja* organizira v nedeljo, 1. 12. 1996, celodnevni **izlet v Oglej**. Oglejali si bomo arheološki in zgodnjekrščanski muzej ter baziliko. Na razpolago bomo imeli dva vodiča. Odhod z osebnimi avtomobili izpred tramvajске postaje na Opčinah točno ob 8. uri, povratek okrog 18. ure. Informacije Stojan Sosič, tel. 213348, in Andrej Štekar, tel. 0481/537145 (v večernih urah).

BARKOVLJE. Ura molitve s sv. mašo za duhovne poklice, novega škofa in mladino bo v četrtek, 5. decembra, ob 16.30 v Barkovljah. Vabita Slovenska Vincencijeva konferenca in Klub prijateljstva.

TRST. V nedeljo, 8. decembra, bo pri Sv. Ivanu, ul. Brandesia 27, ob 17. uri **praznik prijateljev** Marijinega doma. Podporniki, dobrotniki in prijatelji ste na ta praznik vljudno vabljeni.

TRST. Slovenska Vincencijeva konferenca bo imela **duhovno pripravo** na Božič v četrtek, 12. decembra, ob 16. uri pri šolskih sestrah pri

Sv. Ivanu, ul. delle Doccie 34 v Trstu. Sledila bo družabnost. Vabljeni tudi člani Kluba prijateljstva, sodelavci in prijatelji.

TRST. Marijina družba Marije Milostljive vabi na **proslavo** ob odprtju obnovljenih prostorov Marijinega doma v ul. Risorta 3 v Trstu, ki bo v nedeljo, 8. decembra 1996, s pričetkom ob 16. uri. Priročna zahvalna sv. maša bo istega dne ob 8. uri v cerkvi Novega sv. Antona. Vabljeni!

SSG. Afrika ali Na svoji zemlji, režija Boris Kobal: za abonma red G v četrtek, 28. novembra, ob 16. uri; za abonma red F v petek, 29. novembra, ob 20.30; izven abonmaja v soboto, 30. novembra, ob 20.30.

SSG. Poredušev Janoš, režija, besedilo, igra Evgen Car: v Prosvetnem domu na Opčinah v četrtek, 28. novembra, ob 20.30; v dvorani KD Rdeča zvezda v Saležu v nedeljo, 1. decembra, ob 18. uri; pri Sireni v Barkovljah v sredo, 4. decembra, ob 20.30.

DAROVI

Za Marijin dom pri Sv. Ivanu: ob 5. obletnici v traven in hvaležen spomin na Nadjo Dolenc Žerjal N.N. 100.000.

Za begunske otroke - Karitas Ajdovščina: S.R., Trst, 200.000.

Za cerkev v Sočergji: nabirka med pevci in prijatelji pri Sv. Ivanu v Trstu 320.000; sestre Valerija, Severina in Milka Busechian namesto cvetja na grob vaščanov 150.000; N.N. za restavratska dela 1.000.000; Valerija Hrvatina 1.130.000; sestra Milka Busechian za župnišče 100.000.

V NEDELJO BO REVIJA ZCPZ

V nedeljo, 1. decembra, bo v Kulturnem domu v Trstu 31. zborovska revija Zveze cerkvenih pevskih zborov. Na njej bo nastopilo štirinajst zborov: v prvem delu bomo slišali moški zbor Fan-tje izpod Grmade (vodi Ivo Kralj), mešani zbor Barkovlje (Aleksandra Pertot), dekliški zbor Vesna iz Sv. Križa (Bogdan Kralj), MoPZ Novi sv. Anton iz Trsta (Edi Race), MePZ iz Škednja (Aleksander Sluga), tržaški dekliški zbor (Tamara Stanese) in MePZ Skala iz Gropade (Anastazija Purič). V drugem delu bodo zapeli MePZ Mačkolje (Ivo Lešnik), DePZ Devin (Herman Antonič), vokalna skupina Resonet (Aleksandra Pertot), molitvena skupina Shalom (Rafaella Petronio), MePZ Repentabor (Franc Pohajč), MePZ Igo Gruden iz Nabrežine (Bojana Kralj) in MePZ Hrast iz Doberdoba (Alessandro Radetič). Ob tej priložnosti bodo tudi podelili Gallusovo listino dolgoletnemu dirigentu zbora od Novega sv. Antona Ediju Racetu ter predstavili glasilo oz. zbornik ZCPZ *Glas naših zborov*. Zbornik je izšel že

pred časom; v njem so podane informacije o delovanju, uspehih in problemih številnih cerkvenih zborov na Tržaškem. O zborniku bomo tako kot o reviji - podrobneje poročali v prihodnji številki.

MARIJU MAVERJU ZLATO ODLIČJE ZVEZE KULTURNIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE

Predsednik Slovenske prosvete Marij Maver je eden izmed treh dobitnikov zlatega odličja Zveze kulturnih organizacij Slovenije. Poleg njega sta zlato odličje prejela še dirigent Lajko Milisavljevič, ki deluje na Korškem, in Rudi Šimac.

ZKO Slovenije sprejema vsako leto predloge za podelitev priznanj, in to iz celotnega slovenskega prostora, ne glede na meje. Letos je prispelo 27 predlogov, podeljenih nagrad pa bo 14. Delijo se na štiri kategorije: zlata odličja (med temi tudi Maverjevo), srebrna odličja, posebna priznanja in jubilejna priznanja.

Gospodu Mariju Maverju ob tem pomembnem priznanju seveda iskreno čestitamo vsi v uredništvu Novega glasa.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

vabi na

31. ZBOROVSKO REVIJO

v nedeljo, 1. decembra 1996, ob 16. uri v Kulturnem domu v Trstu.

Med prireditvijo bo slovesna podelitev Gallusove listine dirigentu Ediju Racetu in, v drugem delu, predstavitev zbornika *Glas naših zborov*.

UTRINKI

SEDAJ VAS BOM PA JAZ OŠTELA...

In res me je oštevala, kričala, zmerjala. Zlasti je imela veliko trdih in žaljivih besed na račun Cerkve, zlasti duhovnikov med vojno. Toliko je govorila, da ji je na koncu kar sapo jemalo. Le kako bom blagoslovila to hišo, sem si mislil. Končno se ustavi in reče: "Sem vam povedala zadosti." - "Gospa, če želite, le govorite naprej! Bom počakal. Potem bom pa jaz nekaj rekel, saj boste pustili?" - "No, pa povejte!" - "Gospa, čestitam vam, da imate tako lepo, čisto, okrašeno hišo. Res ste skrbna gospodinja. Le nekaj je grdega." - "Kaj pa, za božjo voljo?" - "Vaš dimnik je črn, prav črn!" - "Seveda, je pač dimnik!" - "A zaradi dimnika ni vsa hiša črna! In zaradi nekaterih napak Cerkve in duhovnikov ni vsa vera umazana! Se vam ne zdi?" - "Gospod, imate prav! Veste, vojna je bila in človeku uide kakšna nerodna beseda!" - (B+B)

PESEM NAJ ŽIVI!

DANIJE DEVETAK

ŽUPNIJA V ŠTANDREŽU PRAZNUJE

Preden se bo v adventnih večerih začela pripravljati na praznovanje božičnih skrivnosti, se bo župnijska skupnost v Štandrežu spomnila in počastila svojega stoletnega zavetnika, apostola Andreja. Župnijski pastoralni svet vabi domačine in prijatelje, naj se udeležijo verskih, kulturnih in družabnih srečanj, ki jih prireja. Na sam praznik, 30. novembra, bo večerna sv. maša ob 19. uri, nato otvoritev razstave suhega cvetja in likovnih izdelkov domačih umetnic Vilme Zotti in Dore Maraž. Razstava bo na ogled tudi v nedeljo in ponedeljek. Osrednje slovesnosti bodo v nedeljo, **1. decembra**. Svete maše bodo ob 8.30, 9.30 (italijanska) in slovesna ob 10.30. Vodil jo bo dekan Anton Lazar, pel bo domači cerkveni zbor. Po slovesnih večernicah ob 16.30 bo v župnijskem domu prijateljsko srečanje. Ob domačem prazniku je ŽPS organiziral tudi tekmovanje *Najboljša slaščica*, ki se ga lahko udeležijo vsi prebivalci štandreške vasi. Častilci sv. Andreja prisrčno vabljeni.

DELO SOVODENJSKE OBČINSKE UPRAVE

Sovodnjska občinska uprava nadaljuje niz posvetovanj s svojimi občani. Tako je bilo v Sovodnjah 20. t.m. prvo posvetovanje v Kulturnem domu, dva dni kasneje pa je bilo posvetovanje v centru Danica na Vrhu sv. Mihaela. Osnovne teme vseh srečanj so zaščita naravnega okolja in urejanje prostora ob Soči, na Vrhu sv. Mihaela pa še zaščita Krasa. Ta območja so predvidena v novem regulacijskem načrtu občine. Sovodnjska občina se nagiba k temu, da bi na osnovi novih deželnih zakonov in predvidenih finančnih sredstev v lastni upravi uredila soški park in skupaj z občino Doberdob medobčinski kraški park. Vaščani so sprejeli dejstvo, da bo občina v bližnji prihodnosti sprejela pravilnik, po katerem bi prišlo do realizacije teh parkov. Ko so obravnavali nov regulacijski načrt, se je spet vnela polemika o spremnitvi namembnosti zemljišč, posebno o tistih zemljiščih, ki naj bi postala gradbena, in to kljub demografskemu padcu v občini. Okrog 43 lastnikov zemljišč je oddalo prizive na regulacijski načrt in zelo ostro kritiziralo občinsko upravo, ki ga je sprejela. Na Vrhu sv. Mihaela niso veliko govorili o regulacijskem načrtu, čeprav je tudi tu sovodnjski župan zagotovil občanom in lastnikom zemljišč, da bo občina vrnila lastnikom prvotno namembnost njihovih zemljiških parcel; pri novem regulacijskem načrtu naj bi šlo le za "tehnično pomoto", ki je spremenila namembnost zemljišč. Veliko pa so razpravljali o predlogu za občinski park in o ureditvi že načrtovanega območja jamarske kočice ter njene okolice. Govorili so tudi o zelo slabem stanju cest, razsvetljavi in vodovodu, ki povzročajo preglavice zlasti na Vrhu sv. Mihaela. Sovodnjaci so izpostavili problem hrupa bližnje avtoceste in tovarne. Župan je občane seznanil s tem, da bodo na Vrhu v kratkem posodobili javno razsvetljavo in postavili nove vodovodne cevi iz zagrajskega območja do zbiralnika vode, v Sovodnjah pa jih bodo zamenjali na glavni ulici. Obenem so na srečanjih povedali, da je olimpijski sklad CONI dodelil sovodnjski občini denar za preureditev nogometnega igrišča. - R. DEVETAK

NAGRADA SAN ROCCO RENZU BOSCAROLU

V nedeljo, 24. novembra, je bila v Podturnu v Gorici prireditev, na kateri so podelili tudi vsakoletno nagrado Premio San Rocco. Na hvaležnici so jo podelili direktorju škofijskega glasila *Voce Isontina* Renzu Boscarolu. Don Renzo je med Goričani izredno priljubljen; kot urednik tednika *Voce Isontina* dela že osemnajst let, kot duhovnik je prisoten tudi v raznih goriških župnijah, poučuje pa tudi v šoli. Celso Macor je na prireditvi poudaril Boscarolovo prizadevanje za spoštovanje etičnih meril tako na področju časnikarstva kot tudi v vseh drugih poklicih. Prijaznemu prijatelju in kolegu iskreno čestitamo tudi vsi, ki se trudimo pri Novem glasu.

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage

JUSTINE KOMJANC

se iz srca zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali, zanj molili in darovali v dobre namene ter jo pospremili k večnemu počitku.

Sestra Marija in ostali sorodniki

Še ena velika kulturna prireditev, praznično pevsko slavje v veliki in moderno opremljeni dvorani pred kratkim prenovljenega Katoliškega doma - zdaj Kulturnega centra Lojze Bratuž. V soboto in nedeljo, 23. in 24. novembra, je potekala vsakoletna zborovska revija Cecilijanka, ki že 38 let zbira številne ljubitelje zborovske glasbe, tako značilne in vraščene v slovensko dušo, predvsem pa omogoča, da se naši ljudje srečujejo, soočajo, spoznavajo. Prireditve, ki jo organizira Zveza slovenske katoliške prosvete, dobiva zaradi kakovostne rasti zavidljive razsežnosti; razveseljivo pa je tudi videti, da je Cecilijanka draga mladim.

Tokrat so bili prisotni zbori iz vse Goriške, gostje iz Tržaške, Videmske, Koroške in z onstran meje. Marsikateri od teh zborov - kar dvajset jih je bilo - se je spomnil dveh pomembnejših jubilejev v svetu evropske in slovenske glasbe: letos poteka sto let od smrti avstrijskega skladatelja Antona Brucknerja, ki ga poznajo in pojejo tudi naši zbori; na primeren način pa je bil obeležen tudi spomin na 100-letnico rojstva primorskega glasbenika Karola Pahorja.

Sobotno prireditev je odprl MePZ Podgora pod vodstvom Mirka Špacapana (*na sliko*); med drugim je predstavil skladbo *Teharska legija*, delo zborovodje. Sledil je moški zbor Jezero iz Doberdoba, ki je občinstvo presenetil z dobrim solistom-baritonom. Prisotni smo nato toplo sprejeli 16 mladih lepih obrazov mešanega zbora Beneške korenine iz Grmeka, ki je nastal meseca marca letos. Ob spemljavi kitare Davida Clodiga so njihove predvsem ljudske slovenske pesmi ganiile marsikoga; pa že samo ime mlade skupine vliva no-

Mešani pevski zbor Podgora (Foto Bumbaca)

vega upanja za prihodnost Slovencev v najbolj zahodnem predelu zamejstva. Slovesen in prazničen trenutek, poln hvaležnosti, je obarval nastop moškega zbora Štma-ver, ki ga je tokrat prvič vodila Nadja Kovic; takoj po prvi pesmi se je dr. Damjan Paulin v imenu ZSKP poklonil dirigentu Gabrijelu Devetaku, ki je več desetletij vodil štma-vrski zbor, saj je bil prisoten pri vseh Cecilijankah. Občinstvo je zaslužnemu zborovodji podarilo topel in dolg aplavz, prof. Devetak pa je zboru zaželel še dolgo in uspešno življenje.

Nato je nastopil dekliški zbor Gruppo polifonico Caprivese, italijanski gost; disciplinirani glasovi trinajstih deklet so pod vodstvom Lorelle Grien zapele med drugim lepi furlanski motiv *Ce biele lune*. Spet zbor, ki se je prvič prikazal na odru goriške revije: glas iz Benečije je prinesel tudi moški zbor Matajur iz Špetra Slovenov, ki ga vodi Davide Clodig. Veseli smo bili tudi dekliškega zbora Vinika (vodi Valentina Bevčar) iz Kozane, vasi v bližnjih slovenskih Brdih. Večer je oplemenitila podgorska moška

skupina Akord, ki se je lepo izkazala. Tudi krepki moški zbor Skala iz Gabrij je pod vodstvom Mirana Rustje odločno odpel svoje tri skladbe. Nastopila sta še dekliški zbor Devin in novogoriški oktet Vrtnica. Le-ta je z zrela zvočnostjo podal Brucknerjevo *Ave Mario* in veličastno skladbo Karola Pahorja *Očenaš hlapca Jerneja*; za dodatek pa še eno učinkovito rezijansko.

V nedeljo popoldan je bila dvorana preporna nestrpnih poslušalcev. Drugi del Cecilijanke je lepo uvedel MePZ Rupa-Peč pod vodstvom Zdravka Klanjščka. Prvič je nato nastopila pevška skupina Shalom iz Trsta, ki je ob enem tudi molitvena skupina; pod vodstvom tržaške violinistke Raffaella Petronio je mladi zbor zapel tri pesmi-molitve. Krepki mešani zbor F.B. Sedej iz Števerjana (vodi ga Bogdan Kralj) je prinesel s sabo veliko mladih obrazov, živahnost in navdušeno petje. Tudi letos ni mogel manjkati redni gost moški zbor Fantje izpod Grmade, ki ga vodi karizmatični Ivo Kralj. Občinstvo je zelo lepo sprejelo pevsko skupino Višarski kvintet

iz Kanalske doline; pet žena v nošah, ki jih je vodila mlada Anna Missoni, je s posebno občutljivostjo odpelo svoje pesmi z odličnimi harmonskimi učinki. Za njimi je stopil na oder prijetno domači mešani zbor Štandrež, ki je pod samozavestno taktirko Tiziane Zavadlav zapel tri narodne. Zvest udeleženec revije je tudi moški zbor Mirko Filej, ki je pod vodstvom nenadomestljivega Zdravka Klanjščka s svojo prenovljeno postavo močno razveselil prisotne. V nošah je nastopil še en gost, ki smo ga bili veseli: koroški mešani zbor Podjuna (vodi ga Tone Ivartnik). Za lep konec so poskrbeli pevke in pevci doberdobskega mešanega zbora Hrast, ki ga vodi Hilarij Lavrenčič. V odlični formi so med drugim zelo dobro zapeli Pahorjev *Očenaš hlapca Jerneja*, vztrajno ploskanje občinstva pa so nagradili še z živahnim dodatkom.

Letošnja Cecilijanka je zaznamovala dosti mladih obrazov in nekaj novih skupin. Goriškim zborom se pozna, da so pred kratkim sodelovali na opereti, ki je bila zanje dobra šola. Žal je bil tokrat odsoten MePZ L. Bratuž, vendar upamo, da bo kmalu spet zapel z novimi močmi. Pomembno vlogo je letos seveda odigrala tudi nova in udobna dvorana Kulturnega centra L. Bratuž, v katerem se že čutimo kot doma. V času, ko nam v zamejstu kljub težavam, v katerih plove naša skupnost, tako lepa kulturna prireditev še vliva upanja, naj ostane tudi letošnja zborovska revija v spominu kot nepozaben praznik.

OB STOLETNICI SMRTI A. BRUCKNERJA

Goriška sekcija Združenja pevskih zborov Italije (USCI), katere član je tudi MePZ Podgora, je ob stoletnici smrti velikega avstrijskega skladatelja A. Brucknerja pripravilo glasbeni projekt, pri katerem sodeluje večina včlanjenih zborov. Slednji so se v zadnjih mesecih naučili dve maši in šest motetov, ki jih bodo izvajali v raznih zasedbah na dveh koncertih. Prvi bo v cerkvi Marcelliana v Trziču v petek, 29. novembra, ob 20.30, drugi pa v cerkvi v Ločniku pri Gorici v nedeljo, 1. decembra, ob 17. uri.

MePZ Podgora bo skupaj z zbori Vox Julia iz Ronk, Portelli iz Mariana in Madrigalisti iz Gorice pod vodstvom dr. Mirka Špacapana izvajal Brucknerjevo Choral Messe v C duru, v drugačnih zasedbah pa bo sodeloval pri izvedbi motetov Locus iste ter Ave Maria.

S projektom Bruckner se bo verjetno poslovil od dolgoletnega vztrajnega vodenja združenja USCI njegov dosledni predsednik prof. Aldo Policardi, ki je postal žrtev notranjih sporov in ugovarjanj mlajših sil, ki se ne strinjajo z njegovim načinom dela. Tudi ta dogodek priča o krizi, ki se poraja že nekaj časa v zborovskem delovanju in botruje vse večjemu krčenju števila pevcev in vse številnejšemu ukinanju pevskih skupin. Krize seveda ne bo rešila odstavitev predsednika, ki mora na stara leta okusiti grenkobo osamitve in razočaranja, potem ko je dal vse življenje za rast in razvoj zborovskega petja.

PILONOVA STOLETNICA V KULTURNEM DOMU

Pilonovo 100-letnico bodo počastili v Kulturnem domu v Gorici v sredo, **4. decembra, ob 18.30**. Govorili bosta dr. Irene Mislej (ravnateljica ajdovske Pilonove galerije) in dr. Marija Masau Dan, ravnateljica muzeja Revoltella. Povezoval bo Marko Waltritsch.

KULTURNI DOM PRAZNUJE 15-LETNICO

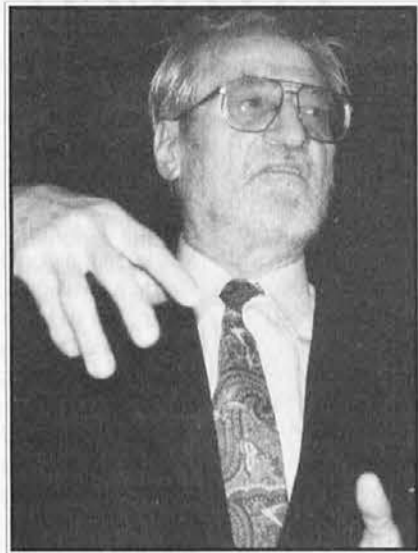
V ponedeljek, 25. novembra, so v Kulturnem domu na tiskovni konferenci predstavili prireditev ob 15-letnici Kulturnega doma. Predsednica Kulturnega doma Nada Komjanc Sancin je na konferenci povedala, da so veseli 15-letnice delovanja doma tudi zato, ker je sedaj poleg Kulturnega centra Lojze Bratuž v mestu edina večja dvorana za vse kulturno delovanje, saj so vse goriške italijanske dvorane in kulturni centri v popravilu. Prav zato se je Kulturni dom odprl kulturnemu delovanju italijanskega naroda, saj se ga poslužujejo tako italijanska gledališča kot glasbene ustanove. Skratka: KD hoče biti most povezovanja med italijansko in slovensko kulturo.

15. obletnico odprtja Kulturnega doma bodo seveda primerno proslavili. V sredo, 27. t.m., so odprli veliko skupinsko likovno razstavo 31 goriških slikarjev, ki so že razstavljali v Kulturnem domu. Zanj so se odločili zato, ker goriški slikarji predstavljajo veliko bogastvo mesta; zaradi pomanjkaja prostora predstavlja vsak slikar le dve svoji umetniški deli. V petek, 13. decembra, pa bo v goriškem Kulturnem domu slavnostni koncert Orkestra mariborske filharmonije pod vodstvom tržaškega rojaka Borisa Švare. Sicer pa je na tiskovni konferenci direktor Kulturnega doma Igor Komel z zadovoljstvom povedal, da so v petnajstletnem delovanju v svoji sredi imeli v gosteh že nad 100 slikarjev in imeli zadnja leta od 270 do 290 prireditev na leto; od teh jih je večjih vsaj 60 letno. Vsako leto prestopi prag Kulturnega doma okrog petdeset tisoč ljudi italijanske in slovenske narodnosti, kar je več kot zavidljiva številka, s katero se lahko le malokdo postavi. Upravičeno so ponosni na dejstvo, da je Kulturni dom kraj sožitja med obema narodoma in je skupaj s Kulturnim centrom Lojze Bratuž lahko v ponos vsem Slovincem. -JP-

SREČANJE S ŠOLARJI IN LITERARNI VEČER

STONE PAVČEK JE "ZAPEL"

V četrtek, 21. novembra, je bil med slovenskimi šolarji in zvečer gost Kulturnega doma slovenski pesnik Tone Pavček. V jutranjih urah je najprej obiskal slovenske šole v ulici Brolo, kasneje pa se je srečal s slovenskimi srednješolci v Kulturnem domu. Vse goriške šolarje in njihove učitelje je presenetil z izredno duhovitim nastopom, v katerem je deklamiral nekaj svojih pesmi, predvsem pa je duhovito govoril o svojih šolskih letih. V pogovoru s slovenskimi šolarji je Tone Pavček govoril o svojem pesniškem svetu in mlade goriške šolarje navduševal za slovenski jezik, za kate-rega je mnenja, da je enako lep kot vsi veliki svetovni jeziki, iz katerih je prevajal. Izredno prepričljiv je bil Tone Pavček prav v podajanju svojih pesmi, ki jih zna na pamet okrog sto. Iz njegove zadnje zbirke za otroke, ki nosi naslov *Majnice*, je podal nekaj pesmi. Njegov nastop je izredno, lahko rečemo kar dovršeno, igralsko dodelan in prepričljiv, saj je Pavček s svojim prodornim in jasnim glasom ter čudovito, pesniško obarvano slovenščino prepričal vse prisotne. Naše malčke je dobesedno očaral s svojimi poezijami in predvsem spomini na mladostna leta, ko je kot porednež moral v internat k frančiškankom v Ljubljano, ker ga drugam niso sprejeli. Ob koncu več kot uro dolgega nastopa je slovenski pesnik še pol ure malčkom podpisoval zvezke in knjige. Zares prijetno srečanje!

V sklopu prireditev ob 15-letnici odprtja goriškega Kulturnega doma je bil istega dne Pavček gost bogatega in sproščene literarne večera. Priložnost je bila posebno slovesna, saj je priljubljeni avtor, ki ga je marsikdo spoznal in vzljubil z nepozabno zbirko *Pesmi štirih*, pred kratkim izdal tri pesniške zbirke. Na predstavitvi v Kulturnem domu je o dolenjskem pesniku, ki celih 30 let živi na Primorskem, najprej spregovoril dolgoletni prijatelj Ciril Zlobec. *Temna zarja* - to je ime zadnje Pavčkove zbirke - vsebuje pesmi, v katerih se avtor izpoveduje, razkriva. Njegova občutljiva narava obuja podobe iz preteklosti, nekaj za-

sluti, občuti, izrazi. Literatura mu je priložnost, da se ustavi in razmišlja o življenju, ki neizprosno beži. Temna zarja je simbol težke situacije, ki pa jo Pavček obžari s svetlobo. Bolečina in trpljenje postaneta v poeziji svetloba, zlom in tragika se v verzih prečistita, skristalizirata.

Po Zlobčevih besedah je Tone Pavček vstal pokonci, da bi s svojim prijateljem, pevskim glasom prebral nekaj svojih pesmi. Med eno in drugo je govoril v živo in nikdar bi mu ne zmanjkalo: govoril je vedro, s širokimi zamahi, poln življenja, strastno in prepričljivo. V življenju uživa, vesel je, da mu je podarjen vsak nov dan. Vse je neskončna milost. V svoji zarji govori s travami, s tistimi, ki so bili in vodijo v to "neskončno milost", kajti smrt se umika pred življenjem-čudežem. Njegove besede so bile hvalnica življenju, slavošpev radosti, himna lepemu in neizrekljivemu.

Večer je nudil trenutke pravega estetskega užitka ob branju poezije; užitek, ki smo nanj skoraj pozabili. Pavček je zapel tudi slavošpev rodni Dolenjski, njenim gričem, poljem, Krki in potoku Temenici, Trubarju in Levstiku, Stritarju, Jurčiču in vsem, ki so hodili pred njim; pa tudi prvemu srečanju s smrtjo, ko je kot 14-leten mladenič videl pasti mladega neznanega partizana. In sneg mu je padal na obraz... "Temu še dolgujem pesem..." Dolenjska kot sinonim otroštva mu je še vedno močan vir navdiha. Njeno grobost in milino, surovost in nežnost preliva v verze. In zopet zaživi njegovo otroštvo, polno spominov, barv, vonjev, zvokov, prisposodob, polno avtentičnega življenja... To je Pavčkova temna zarja.

P-D

SSŠ: PRIPRAVE NA OBČNI ZBOR IN OBSODBA NEIZPLAČEVANJA UČNEGA OSEBJA

Zadnja seja odbora Sindikata slovenske šole je potekala v znamenju priprav na občni zbor, ki bo 13. decembra 1996 (ne 6.12.), in ostre obsodbe nevezdržnega stanja šolskega osebja, ki ni v staležu.

24. redni občni zbor SSŠ - tajništvo Gorica bo na sedežu osnovne šole O. Župančič v ul. Brolo z začetkom ob 12. uri. Predhodno Sindikat organizira sindikalno zborovanje za učno in neučno osebje na osnovnih šolah in vrtcih, in sicer od 10.30 dalje. Odbor bo v prihodnjih dneh poslal na posamezne šole odprte liste za predložitev kandidatur. Svoje predloge naj šolsko osebje predstavi do 7.12.; 13. decembra bo v gostilni Pri Francetu v Sovodnjah sindikalna večerja oz. družabnost, na kateri se bodo sindikalni člani in odborniki poslovali od 15 šolnikov, ki so se s tem šolskim letom poslovali od aktivnega šolskega dela. Na petkovo srečanje odbor prav toplo vabi tudi bivše šolsko osebje in prijatelje. Prijave sprejemajo odborniki do 9.12.

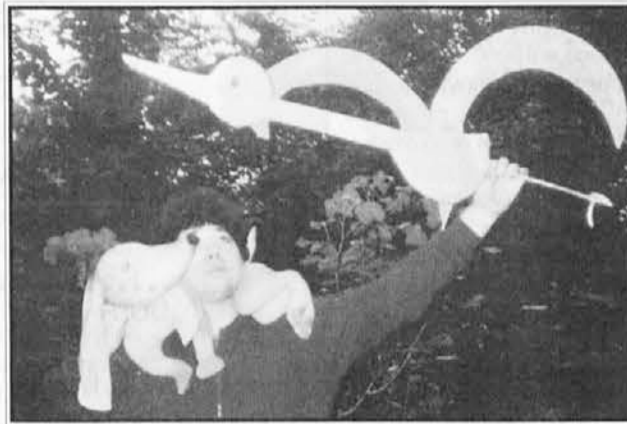
Nato je odbor razpravljal o hudi situaciji šolskega osebja na naših šolah, ki poučuje z začasno delovno pogodbo (nekateri je imenovalo šolsko skrbništvo, druge pa ravnatelji posameznih šol), v kolikor so že od začetka šol. leta brez plače. Po neuradnih vesteh se sicer zdi, da bodo šolniki, imenovani od šolskega skrbništva, v prihodnjih dneh dobili plačo. Nerešeno pa ostaja vprašanje za šolsko osebje, ki je bilo imenovano od ravnateljev, saj jim predvideni letni denarni sklad za plačevanje osebja, ki ni v staležu, zadošča le za dober mesec. Svojo argumentirano obsodbo za tako početje države bo odbor poslal na pristojne oblasti. - SI

NA GORIŠKEM VRTILJAKU JE LEPO, DA NIKJER TAKO!

IVA KORŠIČ

Tako ali podobno misel bi lahko razbrali na rdečeličnih, vedrih otroških obrazih, ki so v soboto, 23. t.m., po končani predstavi odhajali iz velike dvorane novogoriškega Kulturnega doma. Malim polžkom (med njimi je bilo kar precej zamejcev) je jazbecar Tobija izpovedal svoje težave. Nihče ga ne spoštuje, vsi ga zaničujejo, ker ni tak kot ostali psi. Potožil je, da ima krive noge, telo kot trakec, uhlje kot rjuhe, gobček pa tak, da še lajati ni vredno.

Naš potrti junaček se naprej obrne do sanjsko lepe pasje vile. Prepričan je, da bi mu lahko s čarovnijo pomagala spremeniti zunanji videz. Ona pa mu odvrne, da je najbolje, če si sam izbere primeren vzorec. Zato se Tobija odpravi v živalski vrt. Tam sreča veliko raznovrstnih živali. Vsaka mu kaj svetuje: nilski konj mu zatrudi, da je najvažnejša debela koža, slon mu zagotovi, da je najboljši dolg rillec, mega žirafa, da je izrednega pomena zelo dolg vrat, a tiger zarenči, da imajo pravo važnost le priostreni zobje; čisto prosojni zajček pa, da so urne noge najbolj koristne. Na koncu ga štorklja pouči, da so peruti tiste, ki odnesejo vsakogar v brezmejno višine. Po vsem tem je Tobija zmeden. Kakšno strašilo so mu vendar opisali! Vili zaupa, da bo raje ostal tak, kakršen je. S tem soglaša tudi ona, saj ga ima rada takega, kot si ga je Stvarnik zamislil.

Ljubki Tobija ni potolažil samo otrok, ki se jezijo nad svojimi telesnimi napakami, ampak tudi nas. Današnja družba s svojim javnim mnenjem, reklamami, v katerih mrgolijo vitke lepote in brhki fantje, nam vsiljuje modele, ki jim je nemogoče slediti. Zato nas prevzame malodušje potrnosti; a pomislimo na Tobijo in pogumno naprej!

Prisrčno pravljico so z velikim posluhom za otroško čutenje uresničili člani Freyer Teatra iz Ljubljane (ansambel, ki deluje že štiri leta, je v lanskem sezoni gostoval pri nas s Cankarjevim *Pohujšanjem v dolini Šentflorjanski*). Tobijev animator in sogovornik Branko Vižintin je prikupno ponazarjal vedenje, žalost, sramežljivost, strah. Pravilno je prisluhnil tenkočutnemu režijskemu prijemu Edija Majarona, tako da so bile preproste, mehke, predvsem pa nazorne lutke Anje Dolenc prave protagonistke. K vzdušju so prispievali še A. Freyer (likovna zasnovala), L. Jakša (glasba), Z. Najdenov (oblikovanje luči).

OBVESTILA

ŠOLA KRŠČANSKEGA življenja. V četrtek, 28. nov., ob 20.30 bo v prostorih male dvorane Kulturnega centra L. Bratuž prvo letošnje srečanje v sklopu predavanj šole krščanskega življenja. Namesto napovedanega predavanja dr. Valenčiča, ki je bilo preloženo, bo govoril dr. Marijan Peklaj, prof. na teološki fakulteti v Ljubljani na temo: *Kako brati Sv. pismo*. Vljudno vabi Štandreška dekanija.

SEJEM RABLIJENE smučarske opreme bo v soboto, 30. t.m., od 15. ure dalje na sedežu Slovenskega planinskega društva v ul. Malta 2. Starši, poceni lahko pridete do smučarske opreme za vaše otroke!

ACM GORICA vabi k maši za edinost v ponedeljek, 2. decembra, ob 16.30 v Zavodu sv. Družine.

OBČINA ŠTEVERJAN sporoča, da je občinska knjižnica odprta ob torkih in petkih od

16. do 18. ure v prostorih osnovne šole.

SSG-KULTURNI dom - Gorica: v ponedeljek, 2. (red A), in torek, 3. (red B) decembra, bo ob 20.30 v Kulturnem domu druga letošnja gledališka predstava v abonmaju SSG, in sicer komedija Borisa Kobala *Afrika ali Na svoji zemlji*.

DRUŠTVO JADRO iz Ronk vabi na tradicionalno *Veselo miklavževanje* v sredo, 4. dec. 1996, ob 18. uri v rajonski dvorani v Selcah. Poleg otrok iz vrtca in šole iz Romjana bo nastopila mladinska skupina Tamara Petaros z Opčin z igrico *Čudne želje*.

DAROVI

ZA SLOVENSKE misijonarje: Ž.T. 50.000 lir.

ZA MISIJON g. Ivana Štante: Nada Čevdek s Peči 100.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: N.N. 25.000 lir.

AR
GALERIJA

Vljudno vas vabimo
na odprtje razstave slikarja

KLAVDIJA TUTTE

Umetnika bo predstavil Joško Vetrh.

Katoliška knjigarna, Travnik 25
petek, 29. novembra 1996, ob 18. uri.

SVETI MIKLAVŽ

bo obiskal vse pridne otroke

v Kulturnem centru Lojze Bratuž
v četrtek, 5. decembra 1996, ob 17.30.

Ste mu že pisali?

Informacije na tel. 0481-532163

SVET SLOVENSkih ORGANIZACIJ

sklicuje

OBČNI ZBOR

v soboto, 7. decembra 1996, ob 16. uri
v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž
v Gorici.

ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - GORICA

prireja

revijo otroških in mladinskih zborov

MALA CECILIJANKA

v nedeljo, 8. decembra 1996,
v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž.

LITERARNI NATEČAJ FEIGLOVE KNJIŽNICE

Slovenska ljudska knjižnica v Gorici se imenuje po pisatelju, publicistu in novinarju Damiru Feiglu, ki je v letih 1904-1940 med drugim napisal vrsto humoresk. Zaradi utrjevanja spomina nanj, zaradi pospeševanja pisne slovenščine v goriškem prostoru in zaradi dajanja možnosti objave sestavkov, ki jih kdo napiše, a obdrži v predalu ali računalniku, razpisuje naša knjižnica literarni natečaj *Humoreska 1997*.

Pravilnik: a) natečaja se lahko udeležijo občani/ke goriške pokrajine; b) prispevki smejo obsegati od najmanj 2 do največ 7 tipkanih strani; c) besedila so lahko napisana v knjižni slovenščini, krajevnem narečju ali kombinaciji različnih načinov izražanja; č) strokovna komisija treh članov bo prispevke pregledala, jih razvrstila po kakovosti in odboru knjižnice predlagala njihovo objavo pod pogojem, da bodo sodelovali na natečaju več kot trije udeleženci/ke; d) udeleženci/ke naj pošljejo besedila na naslov Slovenske ljudske knjižnice Damir Feigl, Križna ulica 3, 34170 Gorica, do vključno 1. aprila 1997.

11

ČETRTEK
28. NOVEMBRA
1996

FURLANSKA REGIJA, SLOVENSKA MANJŠINA IN F-Jk

ERIKA JAZBAR

Marsikateremu politiku ali intelektualcu je danes precej jasno, da bo nova oz. prenovljena Evropa temeljila predvsem na (mikro) regijah in na njihovih civilizacijskih specifičnostih. Številne individualnosti se bodo zile v nadnacionalno Evropo, vendar le v primeru, ko bo proces naraven in zavesten. Ko se je marsikdo v prejšnjih desetletjih rad posmehoval množico navdušenec, drugod po Evropi pa so bile posledice hujše.

Nekaj podobnega se dogaja tudi v naši bližnji sosesčini: slovenska manjšina sledi z zanimanjem družbenemu dogajanju sosedov Furlanov že precej časa, vendar bi lahko rekli, da se s posebno pozornostjo obračamo na videmsko pokrajino v zadnjih mesecih. Vse se je začelo z ustanovitvijo posebnega odbora, ki si je prizadeval za avtonomni sedež RAI v Furlaniji (obenem je zahteval tudi vid-

ljivost slovenskih programov RAI v videmski pokrajini); ugledne osebnosti, ki so sestavljale omenjeni odbor, in prizadevno delo družbenih delavcev na terenu so prinesli organizatorjem kar 54.000 podpisnikov. Nepričakovan uspeh pa je pomenil le prvi korak na dolgi poti.

Tako so se 7. novembra predstavniki omenjenega odbora (ki mu predseduje rektor videmske univerze Marzio Strassoldo) srečali nič manj kot s predsednikom republike Scalfarom. Prinesli so mu petico ter se z njim pogovorili. Predsednik je pokazal zanimanje za iniciativo, se zanjo v neki meri tudi zavzel, dokazal je, da je z dogajanjem kar dobro seznanjen. Poleg simboličnega pomena srečanja je bila priložnost pomembna predvsem za to, ker je dala povod za konkretno planiranje furlanske avtonomije.

Arena, v kateri se srečujejo predstavniki gospodarskega, političnega, cerkvenega, kulturnega in akademskega življenja, je predvsem tehnik *La Vita cattolica*, ki objavlja izjave in intervjuje pomembnejših osebnosti, ki si prizadevajo za furlansko pokrajino

in regijo, seveda v sklopu italijanske države. Debata je še v polnem teku in njeni obrisi niso še popolnoma jasni (govori se npr. tudi o Gorici in Pordenonu), vendar je glavni smisel projekta v ovrednotenju specifičnosti homogenega teritorija v novem času.

V trenutku, ko se razmišlja o pomembnih institucionalnih reformah, ko beremo o federalizmu in preureditvi krajevnih avtonomij, je pomembno, da imamo jasno v mislih strategijo za naš teritorij, preden bodo na to pomislili drugi in nam vsilili svoj projekt.

Ironično (ali ne?) se na straneh videmskega tednika piše tudi o furlanskem lobbyju. Kakorkoli že, omenjene iniciative ne smemo spregledati, tudi zato ne, ker sedijo v morebitnem odboru številne pomembne osebnosti, ki upravljajo videmsko pokrajino na raznih področjih, v vsakdanjem življenju (torej ne gre le za kako intelektualistično filozofiranje). Z naše strani pa bi bilo primerno, da bi se začela tudi manjšinska skupnost spraševati, kako bi bilo s Slovenijo in Videmskem in tudi s slovensko manjšino v primeru, da bi se tak projekt uresničil v razmeroma kratkem času (z ozirom na birokratske ritme italijanske države).

SREČANJE TREH MOHORJEVIH V CELOVCU

V Celovcu je bilo v torek, 19. novembra, posebne vrste srečanje. Po dogovoru, sklenjenem pred štirimi leti v Bilčovsu na Koroškem, so se sestali sodelavci vseh treh Mohorjevih: celovške, celjske in goriške. Skupno so namreč izdali zgodovino te najstarejše slovenske knjižne ustanove (prva skupina je bila "Kristijan in družba").

Mohorjeva družba, ki je morala od ustanovitve (l. 1851) do pred nekaj leti marsikaj doživeti (in preživeti) ter plačati težek davek razmer (razdvojenost!), je upravičeno tista slovenska ustanova (v Sloveniji, na Koroškem in Primorskem), ki je v hudih časih zatiranja utrjevala narodno zavest in širila obzorje slovenskemu človeku z dobrimi knjigami, ki so šle iz rok v roke. Preživela je vse idejne in ideološke viharje in, čeprav razvejena na tri dele, je ostala močno kulturno drevo.

Ustanovitelj - lavantinskega škofa Slomška, kaplana Einspielerja in slavista Janežiča - se je v svoji uvodni besedi spomnil tudi krški škof Kapellari, ki se je srečanja udeležil kot protektor celovške Mohorjeve. Za njim

so spregovorili še predsedniki posameznih "sester" in zbiratelji skupne zgodovine: dr. Inzko (za celovško), dr. Smolik (za celjsko) in dr. Markuža (za goriško) namesto dr. Marušiča, ki je bil zadržan. Vsi so bili mnenja, da je Mohorjeva vedno - čeprav v različnih razmerah - delala (in še dela) v korist slovenskemu človeku. Dane možnosti so pa razvijali vsak po svojih najboljših močeh in upajo, da bo tako - kljub današnji nepismenosti in nebratnosti - tudi v prihodnosti.

Zelo zanimiv je bil podatek, ki ga je zbranim (poleg predsednikov vseh treh Mohorjevih tudi nekaterim sodelavcem, poverjenikom in časnikarjem ter predsedniku NSKS) podal g. Jeromen iz celjske Mohorjeve: da so namreč vse tri Mohorjeve zdaj izdale približno 2.906 naslovov, da je bilo največje izdano število izvodov v Celju leta 1936, in sicer 560.000, ter da je bilo najvišje število članov (udov) ob koncu svetovne vojne - 90.000.

Naj na koncu omenimo še, da so k dobremu počutju pripomogli tudi otroci Mohorjeve dvojezične ljudske šole, ki so pod vodstvom ravnateljice in p. Romana zapeli in zaigrali.

PODELITEV EINSPIELERJEVE NAGRADE

Slomškova dvorana v Celovcu je bila v četrtek, 21. novembra, tako polna kot že ne ob kakšni prireditvi. Krščanska kulturna zveza in Narodni svet koroških Slovencev sta namreč že osmič podelila Einspielerjevo nagrado, ki jo osrednji koroški organizaciji od l. 1988 podeljujeta zaslužnim pripadnikom večinskega naroda. Tokrat jo je prejel krški škof dr. Egon Kapellari "za vztrajno prizadevanje za dobro sožitje obeh narodnostnih skupin na Koroškem, z doslednim uveljavljanjem sklepov Koroške škofijske sinode in z odločnim zavzemanjem za upoštevanje slovenskih vernikov in njihovega jezika znotraj katoliške Cerkve".

Andrej Einspieler (1813-1888) je bil duhovnik, politik, publicist in kulturnik, ki se je zavzemal za enakopravnost slovenskega jezika in Slovencev ter sožitja obeh narodov na Koroškem (bil je ustanovitelj več slovenskih društev in časopisov - tudi Mohorjeve).

Nekdanji visokoškolski dušni pastir v Gradcu, dr. Egon Kapellari, je l. 1981 v krški škofiji nasledil dr. Kostnerja in prevzel nelahko delo dvojezičnega ozemlja. S pomočjo dobrih sodelavcev mu je uspelo aktualno gledati na razmere, razumeti manjšino in se naučiti slovenskega jezika, ki ga redno uporablja na slovenskih prireditvah in v dvojezičnih župnijah (zato bi ti isti, ki samo čakajo na njegove napake, morali začeti pri sebi in se dosledno držati uporabe slovenskega jezika, ne pa govoriti nemško!).

Slovesnosti, ki je trajala eno uro, so se med gosti, ki jih je pozdravil predsednik NSKS Nanti Olip, udeležili tudi generalni vikar, škofijski kancler, škofov vikar, državni sekretar dr. Vencelj, trije konzuli republike Slovenije, predsedniki in predstavniki raznih organizacij, zastopniki deželne vlade, številni duhovniki in šolske sestre ter nekdanji prejemniki Einspielerjeve nagrade. Pozdrav je zaradi odsotnosti poslal tudi ljubljanski nadškof. Nagovor je imel predsednik KKZ dr. Zerzer, po podelitvi priznanja pa je dvojezično spregovoril tudi škof, ki se je po slovesnosti še zadržal med slovenskimi rojaki. Glasbeni pečat so prispevali pevci mešanega zbora Jakob Petelin Gallus iz Celovca pod vodstvom prof. Ropitza.

RB

PRAGOVI - RAZMIŠLJANJA BREZ MEJE

NAJ ŽIVIJO MEDVEDI!

Videmska univerza postaja v goriškem kulturnem prostoru vse bolj prisotna in vraščena, in to na najrazličnejše načine. Lahko rečemo, da je še enkrat zadela v črno, saj je v soboto, 9. novembra, organizirala prvo srečanje svojevrstnega posveta, ki je bil zamišljen po meri za Goriško in sploh za obmejni pas; zanimivo je že dejstvo, da so bili na posvetu prisotni tako Italijani kakor tudi matični Slovenci in celo nekaj Avstrijcev.

Profesorica angleške literature na videmski univerzi Marisa Sestito si je zamislila serijo štirih srečanj - v štirih letnih časih - imenovano *Pragovi*. Ponujena so nam *razmišljanja brez meje* - tako elementarna, da jih zdrava pamet ne more zanikati - ki dokazujejo, da meje niso naraven pojav, ampak človeški, umeten in, konec koncev, utesnjujoč. Razmišljanja nas vabijo, da bi prestopili pragove, premostili kulturne, narodnostne in ideološke meje; da bi stopili eni k drugim, se obiskali, si pogledali v obraz in si spregovorili.

Na prvem posvetu - *Po medvedjih sledih* - posvečenem naravi, je predavalo pet strokovnjakov. Najprej je znani prof. Franco Frilli, predsednik deželne ustanove ERSA in rektor videmske univerze v letih 1983-92, orisal svet čebel. Te delavne živalce oz. njihove skupnosti potrebujejo svobodo premikanja, da lahko delajo in sploh živijo. Drugi predavatelj je bil mladi raziskovalec na bernski univerzi dr. Paolo Molinari s Trbiškega, ki dela na posebnem področju: tam, kjer se dotikajo Avstrija, Slovenija in Italija. Govoril je o medvedu, volku, orlu in risu, velikih roparicah, ki so prisotne na stičišču treh narodov, treh kultur in se svobodno sprehajajo po treh gorskih verigah. O teh vrstah živali, ki jih je primerjal

Verdijevim ali Wagnerjevim operam, saj so čudež, prave umetnine naravne selekcije, je govoril z veliko ljubeznijo. Čudovito je bilo predavanje prof. Guida Barbina, ravnatelja fakultete tujih jezikov. Govoril je o vodi v raznih oblikah (reke, oblaki...), ki prečka državne meje brez dovoljenja, vizuma ali potnega lista. Komu pripadajo vodne kapljice? Nikomur. So nadnarodne, čezmejne, svobodne. Majhen potok s Trbiškega prehaja prek manjših rek v Dravo, potem v Donavo in dospje do Črnega morja. "Jaz, pripadnik človeškega rodu, tega ne morem," je duhovito in izzivalno rekel prof. Barbina. Kapljice trbiške vode se premikajo po zemlji ljudi različnih ver, ras, mišljenj, jezikov... In še: kako lepo je videti umazane avte, ko prihaja dež z vetrom širokom iz Afrike, ki prinaša pesek iz Sahare! Del afriške zemlje prihaja kot priseljenec v Evropo brez dokumentov in sitnosti, ki jih imajo priseljenci človeškega rodu! Prof. Mailla D'Arco je prisotne uvedla v rastlinski svet; z diapozitivi je razkrila nekaj vsebin starih herbarijev in zdravilnih zelišč. Zadnji predavatelj, agronom Andrea Maroé, pa je spregovoril o dveh 500-letnih velikanih, dveh monumentalnih lipah. Prva je t.i. Napoleonova lipa v majhni vasi blizu Trbiža, druga pa lipa pri Predjamskem gradu blizu Postojne, ki naj bi jo bili vsadili ob smrti viteza Erazma Predjamskega. Ti dve tihi pričici sta z mirnim in dobrohotnim pogledom videli preštevile človeške dogodivščine; ljudje so jima dajali pomene, okrog njih so nastale legende.

Narava nas s svojo svobodo in kozmično urejenostjo (ki jo zna človek spretno skaliti) vabi, naj gremo prek svojih shem in mej, fizičnih ali mentalnih, naj se ne zapiramo v svoj teritorij. Govori nam o svobodi, življenjski sili, ki je močnejša od človekove volje ali mrtve črke njegovih zakonov...

DD

SOSESKE - VICINIJE V KANALSKI DOLINI (2)

ERIK DOLHAR

Od prvih realitet, ki so jim bile priznane pravice, je bilo 905 zasebnih in 11 kolektivnih. Potem ko je prišlo do odstopa in "združitve" nekaterih pravic, je danes teh realitet 673. Opažamo, da je sedaj 26% manj realitet kot nekoč, ki dosežejo največ, 47% v trbiški katastrski občini, in najmanj, 6%, v Ukvah. Manj znatno je vsakoletno zmanjšanje dodeljenega lesa, ki znaša 19%. To pomeni, da so se pravici odpovedale predvsem realitete s srednjem in nizkimi letnimi dodelitvami.

Podčrtati pa gre, kako je v nekaterih katastrskih občinah (npr. v Ukvah), kjer je kmetijstvo še vedno močno prisotno, servitutna pravica predstavljala dober dopolnilni vir domačega dohodka.

Nazadnje gre spomniti na zakon 3 meseca decembra 1971, št. 1102, ki je v členih 10 in 11 priznal pomebnost servitutnih pravic v Kanalski

dolini in neodtujivost kmetijsko-gozdno-pašniškega premoženja družinskih skupnosti. Lastnosti družinskih skupnosti v Kanalski dolini imajo več skupnega s soseskami kot z realitetami. Kot smo dejali, so soseske sestavljene iz združitve vseh lastnikov realitet v eni vasi in imajo namen upravljati skupne dobrine, planšarstvo in druge potrebe. Poleg tega dobrine soseske nimajo nič skupnega z občinskimi dobrinami. Te namreč pripadajo vsem prebivalcem občine, medtem ko prve lahko uživajo samo člani sosesk.

Levi delež sosesk se drži posebnih statotov, ki jih je odobrila še avstrijska agrarna oblast in ki jih mora vsak član soseske spoštovati. Upravljanje pripada upravnemu svetu, ki ga izvoli generalna skupščina. Svet nato iz svojih vrst izvoli predsednika in vsakemu svetovalcu dodeli pristojnosti.

DALJE

SOOČANJA MED STRANKAMI, PROBLEMI NA OBROBJU

NOVI PARLAMENT ZAČEL DELOVATI

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji sta delovanje in obnašanje strank podobni vzorcem in tradiciji iz drugih demokratičnih držav. Bistven in najvažnejši je boj za oblast oz. za čim večji delež v njej. V Ljubljani bo danes (četrtek, 28. novembra) prvo zasedanje novoizvoljenega državnega zbora, s čimer se začne štiri letno obdobje najvišjega predstavniškega telesa Slovenije. Niso pa izključene nove izredne volitve, če nobena od obeh možnih koalicij (tiste t.i. pomladnih strank oz. t.i. levosredinske koalicije) ne bi izbrala dovolj glasov za sestavo nove vlade. Formalno bi si vsaka od obeh omenjenih opcij morala zagotoviti 46 glasov poslancev (torej enega več od polovice vseh glasov), da bi lahko sestavila vlado. Toda takšna vlada, ki bi imela le simbolično večino v državnem zboru, bi najbrž ne mogla uspešno delovati in upravljati Slovenijo. Glede na sedanje politične razmere in pomanjkanje zaupanja med političnimi strankami, ko so le te obsedene od oblasti in se ne odzivajo na pozive organizacij in ustanov t.i. civilne družbe, naj svoje strankarske interese podredijo skupnim potrebam in koristim nove slovenske države, skoraj ni mogoče, da bi morebitna manjšinska vlada lahko dalj časa uspešno delovala.

Vodstva strank iz obeh političnih blokov zdaj poskušajo pridobiti posamezne poslance iz nasprotne koalicije, da bi s svojim pristopom omogočili prevlado ene od obeh opcij, s čimer bi ta imela možnost sestaviti vlado. Gre seveda za kupovanje poslancev. Vsota za prestop enega poslanca, ki jo t.i. "trgovci z novci" menda ponujajo, se je v zadnjih dneh domnevno povečala od začetnih 100 nemških mark na najmanj pol milijona mark. Tako zatruje pisec uvodnika s pomenljivim naslovom *Utopitev v številkah*, ki je bil prejšnjo soboto objavljen v največjem slovenskem dnevniku *Delo*.

V vsakem primeru bo državni zbor v naslednjih dneh moral izvoliti svojega predsednika, ki naj bi postal Janez Podobnik, Janez Janša ali pa Lojze Peterle. Sledil bi mandat za sestavo vlade, ki ga po ustavi podeljuje predsednik države. Del politične javnosti meni, da bi mandat moral dobiti Janez Drnovšek, predsednik LDS, stranke, ki je na volitvah 10. novembra prejela največje število glasov. Toda po mnenju voditeljev t.i. pomladnih strank mandat za sestavo vlade pripada njim, ker so kot koalicija na volitvah prejele največ glasov. Takemu stališču seveda ni mogoče oporekati kljub pridržkom

strank iz t.i. levosredinske koalicije, češ da koalicija strank slovenske pomladi pred volitvami ni bila formalno ustanovljena in predstavljena volilnemu telesu. Takšna trditev ni resnična, saj so predsedniki pomladnih strank med predvolilno kampanjo vztrajno ponavljali, da je njihov namen v primeru, da bodo na volitvah uspešne, oblikovati koalicijo strank SLS, SDS in Slovenskih krščanskih demokratov, ki naj bi tudi sestavile novo vlado.

Na ozračje in postopek pri sestavljanju vlade bo najbrž vplival primer Slovenskih krščanskih demokratov. To je stranka, ki na volitvah ni bila uspešna, kar je povzročilo tudi trenja in polemike v vodstvu in med člani. Predsednik SKD Lojze Peterle je za zdaj preprečil razpravo v vodstvu stranke o vzrokih za neuspeh

na volitvah, morda tudi zato, ker del članstva in nekateri občinski in območni odbori ter tudi Ivan Oman, ki je bil med ustanovitelji omenjene stranke, zahtevajo njegov odstop. Toda Lojze Peterle je politično vplivna in prestižna osebnost, saj je, denimo, tudi podpredsednik Evropske zveze krščanskih demokratov. Na to je v pogovoru s predsednikom avstrijskega parlamenta Heinzom Fischerjem opozoril tudi podtajnik v italijanskem zunanem ministrstvu Piero Fassino. Le-ta je v priložnostni izjavi izrazil tudi zaskrbljenost zaradi porasta števila glasov Socialdemokratske stranke Janeza Janše. Dejal je, "da Janševa stranka izvaja protievropsko nacionalistično in protekcionistično politiko." Fassino je ob tem tudi poudaril, da ima Italija velik interes, da bi Slovenija dobila proevropsko vlado, za to pa

naj bi bil odločilen položaj krščanskih demokratov. Socialdemokratska stranka je takoj protestirala proti vmešavanju, tako so izjavili, podtajnika Piera Fassina v notranje zadeve Slovenije.

NAZADOVANJE GOSPODARSTVA V SLOVENIJI

Kljub optimističnim ocenam nekaterih tujih ustanov in organizacij (npr. Evropske banke) za obnovo in razvoj, ki Slovenijo uvršča med najbolj uspešne države v prehodu v demokratični in tržni sistem, je Evropska komisija (vlada Evropske zveze) v svojem poročilu opozorila, da se je gospodarska rast v Sloveniji v zadnjem obdobju upočasnila. Na to opozarjajo tudi slovenski gospodarstveniki, ki poudarjajo, da bi morali zato čimprej imenovati novo vlado, ki bi svojo skrb namenila zlasti gospodarstvu, proračunu za leto 1997 ter seveda vzpostavitvi pravne in socialne države.

OB 90-LETNICI SMRTI

POČASTITEV PESNIKA SIMONA GREGORČIČA

V Sloveniji, zlasti na Tolminskem, so z raznimi prireditvami, razstavami Gregorčičevih del in na druge načine počastili spomin na duhovnika, pesnika, "goriškega slavčka" in narodnega buditelja ob 90-letnici njegove smrti. Kot znano, je pesnik umrl 24. novembra 1906 v Gorici, pokopan pa je na griču Sv. Lovrenca pri Libušnjem blizu vasi Vrsno, kjer je bil rojen.

Simon Gregorčič je zaradi bogatih čustev in preroške vsebine, izraženih v čudovitih domoljubnih pesmih, postal simbol rojakov na Goriškem in tudi v vsej Sloveniji. Izdanih je bilo veliko knjig njegovih pesmi; po

Simonu Gregorčiču se imenujejo pevski zbori in kulturna društva, šole in tudi posamezne organizacije primorskih Slovencev ter izseljencev v tujini (na primer v Argentini).

Zaključna beseda v počastitev duhovnika, pesnika in narodnega buditelja je bila v nedeljo v Kobaridu. O našem velikem rojaku je govoril njegov prapranečak Pavel Gregorčič, sicer kobariški župan in skrbnik Gregorčičeve rojstne hiše. Slovesnosti sta se udeležila tudi koprski škof Metod Pirih in konzul slovenskega generalnega konzulata v Trstu Tomaž Pavšič.

M

OB MEJI V ROŽNI DOLINI

Z NEPOKORŠČINO PROTI GRADNJI BENCINSKEGA SERVISA

Na Goriškem prodajo okoli eno petino vsega bencina v Sloveniji. Kupci so predvsem avtomobilisti iz Gorice, Vidma in drugih krajev v Italiji. V Sloveniji je namreč bencin še zmeraj najcenejši v Evropi, kar seveda povečuje prodajo. Pri tem pa je prišlo do različnih interesov trgovskih podjetij, ki hočejo graditi nove bencinske servise, in prebivalcev posameznih območij, ki nasprotujejo škodljivim posledicam bencinskih servisov na okolje.

Tako tudi prebivalci Rožne doline, naselja ob državni meji pri Novi Gorici, nasprotujejo poskusom, da bi ob dveh obstoječih zgradili še en bencinski servis. Odločili so se za t.i. državljansko nepokorščino, skrajno obliko protesta. Na izrednem sestanku so novogoriškega župana Črtomira Špacapana obdolžili, "da jih je imel za norca", ker je dosegel ukinitve javne dobrine na nekem zemljišču, na katerem naj bi koprsko podjetje Istrabenz zgradilo nov bencinski servis. Krajanje so opozorili, da občinska oblast nima poslušati njihove težave, povezane z ureditvijo osrednjega odlagališča odpadkov v Stari gori, gradnjo športnega letališča v

Ajševci in seveda tudi s kopčenjem bencinskih servisov v Rožni dolini. Ministrstvo za okolje in prostor je sicer izdalo dovoljenje za zgraditev omenjenega servisa, tako da pri tem ni upoštevalo mnenja Krajevne skupnosti. Sledila je pritožba na vrhovno sodišče Slovenije. V dokumentaciji za gradnjo manjka tudi študija o vplivu bencinskih servisov na okolje. Le-to bodo predstavili v kratkem. Po ugotovitvi izpred dveh let gre v Rožni dolini za 6.000-kratno prekoračenje dovoljene stopnje z benzenom, ki je rakotvoren in povzroča tudi levkemijo. Prav za to boleznijo sta v zadnjem času umrla dva krajana. Tudi ni dovolj enotnosti med samimi Rožnodolinci. Krajevna skupnost je kljub drugačnim sklepom zbora krajanov podaljševala soglasje za obratovanje obstoječih dveh bencinskih servisov podjetja Petrol iz Ljubljane. Zdaj prebivalci zahtevajo, da črpalko, ki ni obnovljena, podjetje zapre. Če pa ne bo ustavljena gradnja Istrabenzovega servisa, bodo Rožnodolinci 4. decembra zasedli gradbišče in zaprli cesto med Novo Gorico in Šempetrom.

M.

MIRENSKI MISIJON

BLAGOSLOVITEV KIPA SV. JURIJIA V MIRNU

Kot smo že na kratko poročali zadnjič, poteka v Mirnu misijon, ki ga vodijo redovniki frančiškani: p. dr. Mihael Vouk iz Ljubljane, p. dr. Leopold Grčar z Brezije in p. Franci Pivec iz Kamnika. Od zadnjega misijona je v tej vasi poteklo 14 let, tudi tokrat pa sta opazna številna udeležba in pozitiven odmev med različnimi skupinami prebivalstva.

V petek, 15. novembra, je bil v nišo na glavnem pročelju župnijske cerkve v Mirnu postavljen nov kip sv. Jurija v naravni velikosti, ki ga je izdelal akademski kipar Marjan Konič iz Šempetra. Vlit je v umetnem kamnu, prikazuje pa svetnika v viteškem oklepu, ki pravkar prebada s sulico zmaja. Gre torej za tradicionalno in v evropski umetnosti zelo razširjeno upodobitev tega svetnika na način, ki ponazarja zmago dobrega nad zlom.

Zaradi pravkar potekajočega misijona so se v Mirnu odločili, da bodo prav ob tej priložnosti blagoslovili tudi nov kip sv. Jurija. To se je zgodilo v nedeljo, 24. novembra, po dopoldanski slovesni maši. Obred blagoslovitve se je pričel s kratkim bogoslužjem besede v cerkvi, med katerim je kip strokovno predstavil umetnostni zgodovinar Marko Vuk. Duhovniki s strežniki, pevci in ljudstvo so se nato podali pred cerkev, kjer se je obred na-

daljeval. Med slovesnim odkrivanjem, ki ga je opravil eden od prisotnih skavtov, je zadonela trobenta. Kip sv. Jurija, ki se lepo sklada z novoklasičnim pročeljem mirenske župnijske cerkve, je blagoslovil p. dr. Mihael Vouk. Med slavnostjo sta za p e l a oba župn i j s k a p e v s k a z b o r a, o t r o š k i p o d v o d s t v o m M a t e j a P e t e j a n a in odrasli

mešani, ki ga vodi Andrej Budin.

Nova umetnostna pridobitev, pomenljivost obreda, slavnostno okrašeno cerkveno pročelje, številni prisotni, vse to se je ljudem globoko vtisnilo v spomin in je pomenilo dostojen uvod v bližnji 750-letni jubilej župnije.

V.

RAZSTAVA EDIJA ŽERJALA V TOLMINU

Goriški muzej prireja razstavo grafik in akvarelov tržaškega rojaka Edija Žerjala, aktivnega kulturnika in ustanovitelja raznih likovnih ter grafičnih skupin. Slovesno odprtje s kulturnim sporedom bo v petek, 29. novembra, ob 19. uri v pritličju Tolminske muzejske zbirke v Tolminu. Vabljeni!

Po dolgih zapletih za izvolitev novega generalnega direktorja državne RTV Slovenije je ta "nacionalka" problem prvega človeka v svojem vodstvu vendarle rešila. Izvoljen je bil Janez Čadež, dolgoleten televizijski urednik in voditelj. Prejel je dovolj glasov, da je njegov protikandidat Vojko Stopar, predsednik Sveta RTV, ostal v manjšini. Na izvolitev se je pritožil Marjan Sedmak, član Sveta in predsednik Društva novinarjev Slovenije, češ da je bila izvolitev nezakonita.

KONČNO NOVI GENERALNI DIREKTOR RTV SLOVENIJA

Sicer pa mora izvolitev novega direktorja potrditi še parlament, pri čemer lahko pride do zapletov. Čadež se bo moral soočiti z mnogimi problemi osrednje slovenske radiotelevizijske hiše. Svoj program sanacije je povzel v 44 točkah in poudaril, da ne zaupa po-

vsem posameznim vodilnim v posameznih službah RTV Slovenije. Zato bo poiskal pomoč zunanjih strokovnjakov. Državna radio-televizijska ustanova zaposluje okoli 2.400 časnika, tehnikov in drugih. Po mnenju Čadeža jih ni preveč, potrebno pa jih bo gospodarnejše razporediti na po-

samezna mesta. Izguba te ustanove bo letos znašala okoli milijardo 500 milijonov tolarjev. RTV Slovenija ima kar okoli 4.400 honorarnih in pogodbenih sodelavcev, za katere porabijo (za honorarje in druge izdatke) okoli 2 milijardi 500 milijonov tolarjev letno. Skladno s sanacijskim programom ustanove, ki ga je predložil Čadež, bodo število zunanjih sodelavcev že v kratkem bistveno zmanjšali.

M.

SLOVENIJA - ZNANOST

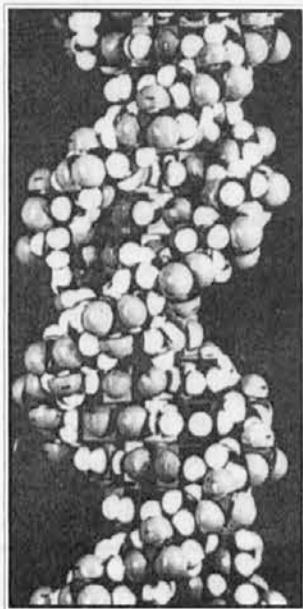
ZAKON O GENSKI TEHNOLOGIJI

ERIK DOLHAR

Komisija za pravno in etično regulacijo tehnologije rekombinantne DNA Slovenije je pripravila predlog zakona o genski tehnologiji. Predlog so poslali službi vlade RS za zakonodajo, vsem ministrom in posameznikom. Predlog zakona, ki so ga strokovnjaki pripravljali že nekaj časa, je tako začel svojo zahtevno in težavno pot skozi potrebno proceduro.

Izhodišče za pripravo predloga je zakonsko urediti metode tehnologije rekombinantne DNA (DNA je kislina verigaste oblike - gl. sliko - na katero so "vtisnjeni" vsi geni), imenovane gensko (in ne - napačno - genetsko) inženirstvo in deloma proteinsko inženirstvo, ki omogočajo spremembo dedne zasnove organizmov na način, ki je drugačen, kot bi bil v naravnih pogojih. Takšni posegi pa lahko močno spreminjajo organizme, na katerih te posege izvajamo. V svetu prevladuje mnenje, da ti posegi ne morejo škodovati zdravju in okolju. Posegi v dedno zasnovo so povsod v svetu še prepovedani, saj posledic še ne poznamo dovolj.

V Sloveniji področje genske tehnologije še ni enotno in zakonsko urejeno. Raziskovalci na tem področju so se do zdaj držali norm, ki so jih predpisale zahodne države, predvsem Nemčija, Velika Britanija, Francija in ZDA. V Sloveniji se več raziskovalcev v raziskovalnih

institucijah ukvarja z rekombinacijo DNA. Raziskave potekajo na Biokemijskem inštitutu medicinske fakultete in deloma še na nekaterih drugih inštitutih medicinske fakultete, združenih v medicinskem centru za molekularno biologijo: na Biotehniški fakulteti, na Kemijskem inštitutu, na Inštitutu Jožef Stefan in na Inštitutu za biologijo. Prav tako se s to tehnologijo ukvarjajo v nekaterih gospodarskih družbah, predvsem v farmacevtski industriji.

Gotovo se bo tudi v Sloveniji dejavnost povečala predvsem zaradi velikih možnosti, ki jih ponuja tehnologija kombinatne DNA, še posebej, ker naj bi bila Slovenija tudi kmalu sprejeta v EMBO (Evropska organizacija za molekularno biologijo).

Trenutno v Sloveniji domačih izdelkov na osnovi genske tehnologije še ni, je pa na trgu nekaj zdravil, ki so jih pridobili s to tehnologijo. Na svetu je vse več zdravil in cepiv gensko tehnične produkcije, mnogo jih je na kliničnem preizkušanju, še več v predkliničnem razvoju. Že leta 2000 je pričakovati, da bo delež biotehnoških izdelkov na trgu dosegel 6%.

Priprava predloga in s tem začetek postavitve pravne regulative pri genskih tehnologijah je preventivnega značaja, omogočala bo obširno in predvsem dobro izvedljivo kontrolo na področju genske tehnologije ter upoštevala prizadete osnovne dobrine, zlasti življenje in zdravje človeka in njegovega potomstva.

Poglavitni cilji so pravna ureditev in spodbujanje raziskovalne dejavnosti pri uporabi genske tehnologije v korist človeka, varovanje zdravja človeka in njegovega potomstva ter varovanje okolja in ekosistemov. Načela pa zadevajo preventivo, svobodo znanosti, postopnost, javnost in etičnost.

Pristojnosti v zvezi z izdajanjem dovoljenj in soglasij ter nadzorom nad opravljanjem del z gensko tehnično spremenjenimi organizmi so podeljene že obstoječim ministrstvom in drugim upravnim organom. Zagotoviti pa bo treba kadrovske, informacijske in evidencialne učinkovite izvedbe, kot jo predvideva predlog zakona.

RAZSTAVA ARTIKLOV DRUŽBE AMWAY

23., 24. in 25. novembra je bila na gradu sv. Justa v Trstu razstava Expo 96. Šlo je za razstavo porabnih artiklov, ki jih promovira ameriška multinacionalna Amway. Udeleženci so si lahko ogledali najrazličnejše artikle, od izdelkov za osebno nego, gospodinjstvo, čistil in ur do igrač, usnjene galanterije, fotografskega materiala itd. Artikli so izdelani v spoštovanju zaščite narave in v sodelovanju z združenjem Lega Ambiente. Družba Amway, ki je nastala l. 1959, je v Italiji prisotna od l. 1985 (v Trst je prišla pred tremi leti, v Gorico pred štirimi). Zanimiv je sistem delovanja njenih posrednikov, ki sloni na medosebnem informiranju in pridobivanju članov oz. klientov. Družba prireja vsakotedensko informativno srečanje: v Trstu je to vsak ponedeljek ob 21. uri v kinodvorani pri Sv. Ivanu, člani z Goriškega pa se srečujejo vsak četrtek, vedno ob 21. uri, v restavraciji La Casa bianca v kraju S. Vito al Torre.

ODLOKA O GRADBENIŠTVU STA OSTALA NEPOTRJRJENA

Odloka o zasebnem (št. 495) in javnem (št. 491) gradbeništvu sta ostala nepotrjena in sta torej izgubila vsakršno veljavo že od začetka. Predvsem na področju zasebnih gradbenih del se bo torej spet marsikaj spremenilo. Namen zakonodajca je verjetno ta, da bi nekatere predpise, ki jih je vseboval že trinajstkrat ponovljeni odlok o zasebnem gradbeništvu, vključil v zakonski osnutek, ki spremlja finančni manever, s čimer bi ti predpisi dobili obliko zakona in postali dokončni. Tako je namreč poslanska zbornica vključila v člen 33

omenjenega zakonskega osnutka predpise o sanaciji del, ki so bila izvedena do 31.12.1993 brez gradbenih dovoljenj ali ne v skladu z njimi (*condono edilizio*).

Iste usode pa niso dočkali predpisi, ki so predvidevali poenostavitev gradbenega postopka. Kaže torej, da bo odpadla možnost t.i. prijave o začetku gradbenih del, ki je v času veljave nepotrjenih odlokov zadostovala za celo vrsto manjših gradbenih posegov (npr. za posege, ki spadajo v izredno vzdrževanje). Tudi za te posege bo verjetno spet potreben kompleksen postopek, ki se začne s prošnjo za gradbeno

dovoljenje in se ponavadi nadaljuje v brezčasje preudarkov raznih upravnih in gradbenih komisij. Zapadel je tudi predpis, ki je predvideval možnost hitrejšega postopka za gradbeno koncesijo, ki je bila še potrebna npr. za posege, ki spadajo v gradbeno restrukturo.

Omenjeni člen 33 pa vsaj predvideva, da ostanejo veljavni posegi, ki so bili izvedeni na podlagi postopkov, ki so jih uvedli nepotrjeni odloki. Ni pa še jasno, ali bo to veljalo samo za posege, ki so bili izvedeni na podlagi prijave o začetku gradbenih del in katerih dela so se že zaključila, ali tudi za tiste, katerih dela so še v teku.

DH

NOV SISTEM ITALIJSKEGA MEDNARODNEGA ZASEBNEGA PRAVA (3)

DAMJAN HLEDE

Drugo področje, na katero je reforma italijanskega sistema mednarodnega zasebnega prava posegla s precejšnjimi (in precej vprašljivimi!) inovacijami, je področje t.i. družinskega prava. Zakon predvideva precej razčlenjeno ureditev, saj obravnava s specifičnimi normami posamezne vidike zakonskega in družinskega življenja. Obravnavali bomo le področji medosebnih odnosov med zakoncem in premoženjskih odnosov med njima, ker pač predstavljata temelj katerekoli pravne ureditve življenja v zakonu.

Kar se tiče medosebnih odnosov (osebne pravice in dolžnosti, kot npr. dolžnost medsebojne zvestobe, pomoči in sobivanja itd.), je prejšnji sistem predvideval dva kriterija (tretjega je ustavno sodišče že pred precej leti razglasilo za protiustavne) za določitev uporabnega prava: 1. pravo države, kateri pripadata oba zakonca; 2. zadnje nacionalno pravo, ki jima je bilo skupno v času zakonskega življenja. Po novem sistemu je prvi kriterij ostal nespremenjen in je torej skupno nacionalno pravo, drugi kriterij pa vnaša novost: če imata zakonca različni državljanstvi (ali več skupnih državljanstev), urejuje njune medosebne odnose pravo tiste države, v kateri je njuno zakonsko življenje pretežno lokalizirano. Ista dva kriterija veljata tudi za premoženjske odnose med zakoncem, ki pa se lahko tema dvema kriterijema izogneta in se pisno domenita, da bo njune

premoženjske odnose urejalo: 1. pravo države, katere je vsaj eden izmed njiju državljan, ali pa 2. pravo države, v kateri vsaj eden izmed njiju prebiva.

Že na prvi pogled lahko ugotovimo, da sta tako kriterij "kraja, v katerem je zakonsko življenje pretežno lokalizirano," kot možnost izbire uporabnega prava za premoženjske odnose med zakoncem z vidika pravne gotovosti močno krhka. Prvi kriterij pomeni možnost, da se lahko zakonca premikata iz države v državo in s tem povzročata stalno spreminjanje zakona, ki urejuje njune medsebojne osebne pravice in dolžnosti ter njuno premoženje. Nevarnost je prav v tem, da bi se kdo lahko posluževal tega sistema, samo da bi se izogibal trenutno neprijetnim zakonskim dolžnostim. Drugi kriterij pa poleg istega problema, ki velja za prvega, prinaša še vrsto negotovosti prav v razmerju s splošnim družinskim pravom, ki je v veljavi v Italiji in predvideva določene (tudi precej stroge) formalnosti, ki se z novim kriterijem ne morejo usklajevati.

Zakonodajalec je z omenjenimi novostmi brez dvoma skušal uskladiti prej veljavni pravni sistem z zahtevami, ki jih prinašajo novi trendi vse pogostejših mednarodnih izmenjav, z odstranitvijo pregrad, ki bi lahko ovirale prosto premikanje oseb in pretok stvari ter pravic med eno državo in drugo. Na področju družinskega prava pa je zelo verjetno zadel v prazno.

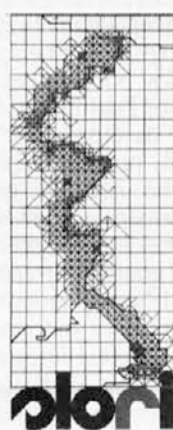
DALJE

OBVESTILO ZA NATEČAJ

Slovenski raziskovalni inštitut je ustanovil sklad za nagrajevanje diplomskih nalog iz družboslovja, gospodarskih, pravnih in prostorskih ved, geografije in urejanja prostora, ki posredno ali neposredno zadevajo prisotnost Slovencev v Italiji.

Prednost bodo imeli kandidati pravnih in zgodovinskih ved, ki nameravajo osvetliti zapletene pravne vidike vaških srenj oziroma vaše skupne lastnine ter njihov nastanek in razvoj do današnjih dni. Prednostno bodo obravnavane tudi diplomske naloge, ki bodo imele za predmet gospodarske razvojne možnosti obmejnega prostora v luči vključevanja Slovenije in še preostalega zaledja v Evropsko unijo.

Višina nagrad je od 1.000.000 do največ 2.000.000 Lit.

RAZPISNA DOLOČILA SO NA VOLJO NA SEDEŽIH SLORIJA V TRSTU, GORICI, ČEDADU IN KANALSKI DOLINI. ROK ZA PREDLOŽITEV PROŠENJ ZAPADE 31. DECEMBRA 1996.

POT DO SREČE

JELENA STEFANČIČ

DENAR

Za življenje seveda potrebujemo tudi denar. To pa ne pomeni, da bi bilo treba živeti za denar. V glavnem obstajata dve vrsti ljudi: eni pridobivajo denar čez vse, ni jih strah nobenega truda, da bi prišli do njega; grede tudi do skrajnosti. Ljubosumno čuvajo, kar so pridobili, ali kajžejo samo toliko, da jih imajo ljudje za bogate. Drugi se za

vedajo nizkotnosti, ki se jih včasih poslužujejo lovci na dobiček, in denar zaničujejo. Nobeno od teh dveh stališč ni pravo.

Ljubiti denar, pridobivati ga nepošteno, trepetati za svoj skriti zaklad, vrednotiti ljudi samo po njihovem bančnem računu, uporabljati denar za zatiranje podrejenih, vse to povzroča hude zablode na področju duha.

S preziranjem denarja pa se odpovedujemo razumni blaginji in pogosto celo upravičenemu plodu dela. Zavedati se moramo stvarjalne moči, ki je v nas in ki je izvir vsega dobrega. Te dobrine so naša upravičena dediščina s pogojem, da se imamo za prekop, skozi katerega odtekajo, in jih dajemo, kot jih sprejemamo, kajti pohlepnost je eden od poglavitnih vzrokov za nesreče človeškega rodu, medtem ko plemenitost poraja najplodovitejše miselne moči in nas ohranja v velikem toku bratskih mehanjav.

DALJE

PRIZNANJE

SLOGI IN ŠUŠTERŠIČU BLOUDKOVA PLAKETA

ERIK DOLHAR

Ljubljana - V Narodni galeriji so v petek, 24. novembra, podelili Bloudkove nagrade, najvišja državna priznanja za delo na športnem področju. Bloudkovo plaketo za pomemben prispevek k razvoju slovenskega športa v Italiji je med drugimi prejelo tudi Športno združenje Sloga, plaketo pa so podelili tudi zamejskemu športnemu delavcu in publicistu Mariu Šušteršiču

(na sliki) za delo dopisnika športnega uredništva Radia Slovenija iz Trsta.

Letošnji Bloudkovi nagrajenci so kajakaš Andraž Vehovar, profesor Viktor Krevsl, pedagog Tone Praček in trener atletinje Brigitte Bukovec Jure Katelic.

OBČNI ZBOR ŠD KONTOVEL

PRESEDNIK MILIČ SI ŽELI NOVIH MOČI

V petek, 22. novembra, je bil v Društveni gostilni na Kontovelu občni zbor domačega Športnega društva Kontovel. Med kratkim zborovanjem sta spregovorila ogovorna za odbojko in otroško telovadbo, Jana Ban in predsednik Drago Milič, ki je svoje poročilo začel z zadnjim odstavkom lanskega:

FOTO KROMA

"Letošnji občni zbor je preloženega značaja. Prepričan sem, da se z današnjim občnim zborom pri Kontovelu odpira novo obdobje. Tako pri košarki kot pri odbojki imamo zelo mlade in perspektivne članske ekipe in celo gnečo mladincev in mladink. Upam, da smo tik pred realizacijo telovadnice. Potrebno je, da v novi odbor pridejo novi ljudje z novimi idejami in novim elanom, da bi pripomogli k realizaciji novih in tudi starih idej, če jih bo ta občni zbor in novi odbor imel za pravilne.

Letos še vedno velja, da imamo zelo mlade članske ekipe in da so vsi mladi zelo napredovali tako pri košarki kot pri odbojki. Mislim, da bomo telovadnico na Kontovelu težko realizirali, vsaj v smislu zakona 16, ker ni nobene politične podpore, da bi do tega prišlo. Trenutno veter piha v smer, da bi z zakonom 16 občina normalizirala stanje celotnega kompleksa Portuale in ga dala v upravljanje in vzdrževanje krajevnim

društvom... V novi odbor so prišli novi ljudje, ki so tudi pripravljeni prijeti za delo, vendar vseeno delo ni potekalo tako uspešno, kot smo pričakovali. Rodilo se je tudi malo novih idej in prijemov. Gotovo je na uspehe in počutje v društvu vplivalo vsesplošno stanje v naši manjšini, ki ni dobro. Mislim, da je glavni razlog za majhen uspeh delovanja našega odbora v tem, da so nam po toliko letih predsednikovanja zmanjkale ideje in zaradi vse večjih in časovno zajetnih delovnih obveznosti. Zmanjkalo je časa in moči. V takem položaju bomo tudi v prihodnosti. Mislim, da smo po lanskoletnem občnem zboru, ko ste me potrdili za predsednika, naredili napako, ki jo moramo sedaj odpraviti, in to tako, da me sedaj zamenjate. Čeprav letos ne volimo novega odbora, bi ne bilo slabo, če bi še drugi pristopili k sodelovanju, četudi neformalno. Recimo, da smo zamudili priložnost, kar pa lahko sedaj popravimo."

JADRANJE

APOTEOZA BARCOLANE

Z nagrajevanjem zmagovalcev letošnje izvedbe Jesenskega pokala in Kermesse Alpe Adria se je tudi formalno končalo poglavje letošnje Barcolane. Na zelo dobro obiskanem nagrajevanju je bila največje aplavza deležna zmagovita slovenska posadka Gaje Cube, ki se je na odru prvic predstavila v popolni predstavi: Puh, Kosmina, Bežič, Perovič, Glavina, Beltram, Cendak, Gulič, Draksler, Faganel, Cantar, Borštnar, Oblak, Vatovani, Kosmina, Bauer, Nazaret in Rodica.

ŠPORT

ODBOJKA

DERBY BREZ ZMAGOVALCA

FOTO BUMBACA

Zamejski dvoboj promocijske lige med Sovodnjami Zadržno kreditno banko in Primorjem Adriaker (na sliki) se je končal brez golov, tako da sta se enajsterici odločili za delitev točk. Obe enajsterici ostajata tako žalostno prilepljeni na dno lestvice, od katerega pa bi se predvsem Sovodenjci lahko odlepili v nedeljo, ko bodo igrali v Štaranu, ki ima na lestvici le točko več kot oni. Prosečani pa so pred skoraj nemogočo nalogo, saj na njihovo igrišče prihaja drugouvrščena Ponziana. V isti ligi je z Lucinicom igrala neodločeno tudi bazovska Zarja. Naša najboljša enajsterica, štandreaška Juventina Radenska je žal gladko izgubila na igrišču Sacileseja, belordeči pa lahko nadoknadijo že v prihodnjem kolu, ko bodo doma igrali proti skromnim Ronkam. V 1. amaterski ligi se je kriška Vesna z novo zmago, tokrat pri Unionu 91, še povzpela na začasni lestvici. Vzpon Križanov se bo skoraj gotovo nadaljeval v prihodnjem kolu, ko bodo na novo kriško igrišče prišle v goste skromne Zaule Rabuiese, tako da lahko pričakujemo pravočeno goleado. V 2. AL je repenski Kras z odličnim golom Vodopivca premagal Pro Romans, medtem ko je trebenski Primorec izenačil v Farri in obdržal drugo mesto na

lestvici. Dolinski Breg je napad na vrh lestvice igralcev Ancone odbil z remijem. V ligi nižje je v skupini F doberdobska Mladost izgubila stik z vrhom lestvice, saj je bila poražena proti Strassoldu. V skupini G je padriško-gropajska Gaja le izenačila s Campanellami, s katerimi se poteguje za vrh lestvice. Gajin trener Colavecchia je po tekmi razočaran izjavil:

"V prvem polčasu smo igrali dobro, saj smo povedli. V nadaljevanju pa so nasprotniki stopili na igrišče bolj zagriženi kot mi, tako da so kaj kmalu izenačili. Ko smo mi spet povedli, pa smo s Smilovichem najprej zastreljali enajstmetrovko, nato pa še zgrešili optimalno priložnost, izenačujoči gol pa je padel, ko je bilo regularnega dela tekme že konec." Spodbudno zmago je proti Latte Carsu dosegla druga Bregova ekipa.

PRIZNANJE VOJKU KRIŽMANČIČU

Na sobotnem občnem zboru deželne nogometne zveze v Gradežu je prejel posebno priznanje za zasluge na nogometnem področju Zarjin trener, odbornik in dolgoletni zamejski nogometni delavec Vojko Križmančič. Od tržaških delegatov za državni občni zbor je bil izvoljen tudi Silvester Koren (Breg).

ED

KOŠARKA

JADRAN S PORAZOM ZAKLJUČIL 1. DEL

Zdesetkana peterka Jadrana TKB (brez Rustje in Samca) je v soboto v zadnjem kolu prvega dela prvenstva B lige visoko izgubila z ekipo Borgomanero. Predsednik Vidoni pa ne obupa, saj meni, da Jadrani zaostaja le za štiri točke za 6. mestom, ki še omogoča že po prvem delu obstanek v B ligi. Zanimivo pa je dejstvo, da so Jadranci lani v prvem delu nabrali ravno toliko točk kot letos, nato pa nad vse uspešno končali prvenstvo. Seveda pa je bila Jadranova vrsta v pretekli sezoni bistveno močnejša od letošnje, ko - glede na nastalo ekonomsko situacijo - ni govora, da bi lahko iskali kako novo okrepitev. Jadrani TKB bo v prvem povratnem kolu v soboto igral doma proti Casanu, ki je doslej zbral le dve točki več od Jadrana.

V d ligi je Dom Agorest kljub povprečni igri premagal Momo Gio', tako da še dalje vodi na začasni lestvici s Santosom. V isti ligi je slavila tudi peterka

FOTO KROMA

Bora Radenske (na sliki Tomšič), ki je že v prvem polčasu povsem nadigrala Chiarbolo. Po slabi igri sta tokrat ostali praznih rok tako Kontovel, ki je izgubil v Gradežu, kot Cicibona Pref. Marsich, ki je podleгла Legi nazionale.

Breg ni najbolje začel prvenstva promocijske lige. Potem ko so v napadu odpovedali nekateri ključni igralci, je morala Salvijeva postava položiti orožje pred San Vitom.

DOLFO

ODBOJKA

POMEMBNA ZMAGA ZDRUŽENE EKIPE KOIMPEXA

Sainova dekleta B2-ligaške združene ekipe Koimpexa so v soboto prepričljivo premagala sicer skromni Cavazzale (na sliki veselje po tekmi), razveseljiv pa je še zlasti napredek v formi, kar je bilo še zlasti očitno pri Mamillovi. Oba moška predstavnika v isti ligi pa sta tokrat ostala brez točk. Val Imsa je nepričakovano prvič v letošnjem prvenstvu klonil v Chioggi predvsem zato, ker sta mu zmanjkala dva ključna igralca, kot sta standardni podajatelj Simon Černic in Beltrame, ki je kmalu zapustil igrišče zaradi težav z očmi. Valovci so tako zdrknili na drugo mesto na lestvici. Koimpex si je tokrat sam za pravil domačo zmago proti

ke, do katere je prišlo v Huminu. Goričanke so tako na lestvici dohitele Kmečko banko K2 sport, čeprav doslej niso pokazale tako dobre igre kot Kalčeva dekleta. Za ta je bil v Padovi usoden sprejem, ki ni pravilno deloval. Medtem pa se s hitrimi koraki bliža medsebojni obračun med našima šesterkami, ki bo na sporedu čez tri kola. V moški konkurenci se je Soči Sobema prva letošnja zmaga izmuznila le za peščico točk, saj so Sovodenjci klonili v Oderzu šele po tie-breaku. V ženski C2 ligi Sokolovkam tudi tokrat ni uspelo zmagati, čeprav so v zadnjem setu proti Vivilu osvojile 16 točk. Med moškimi gre zabeležiti prodor proti vrhu lestvice Bora Fortrade, ki je

FOTO KROMA

Rivieri, saj so De Waldersteini novi fantje drago plačali za stoj v drugem setu in niso znali večkrat izvesti odločnih napadov, s katerimi so vsakič spravili v kot nasprotnike. Vzhodnokraško šesterko sedaj čaka težko gostovanje v Trevisu. V ženski C1 ligi smo tokrat doživeli prvo zmago La Goriziane Zadružne ban-

doma povsem nadigral Grado. Olympia CDR tokrat ni igrala. V D ligi sta bili poraženi obe naši postavi: Espegovci so točki pustili Shangriju La šele po tie-breaku, ki se je končal z rekordnim 20-22, medtem ko so Slogašice gladko izgubile v Paluzzi.

NAMIZNI TENIS

KRAS NA VEČ FRONTAH

Konec tedna se je zgoniški Kras pomeril kar na več frontah. V Parmi je bil kvalifikacijski turnir na Top 12 s kar osmimi Krasovimi igralkami. Ana Bersan je bila druga, Katja Milič se je uvrstila od 5. do 8. mesta, Vanja Milič med šestnajsterico, Martina in Sonja Milič med 32-erico, v dvojicah pa sta prvo mesto osvojili Ana Bersan in Katja Milič, medtem ko sta bila para Martina in Nina Milič ter mešana dvojica Vanja Milič - Karin Calliari (traminer) tretja.

V Zgoniku in Trstu je potekal deželni kvalifikacijski turnir za mladinske ekipe. Kras Telital letos nima najmlajših, zato je pri deklicah in naraščajnicah nastopil s po dvema ekipama, z eno pa pri dečkih, naraščajnikih in mladincih. Ena ekipa naraščajnic in dve ekipi mladink Krasa Telital so že direktno uvrščene na ekipno državno mladinsko prvenstvo zaradi statusa druge kategorije nekaterih igralk, ki sestavljajo ekipo. Med deklicami je prvo mesto osvojil Kras A, v sestavi Nataša Doglia, Sara Sarde, Martina Tretjak. V kategoriji dečkov sta bila najboljša Uroš Fabiani in Boštjan Milič, pri naraščajnicah pa je postava Krasa B s Kristino Stubelj in Jasmin Kralj ravno tako osvojila prvo mesto. Na turnirju v Trstu sta pri mladincih slavila Peter Sancin in Bojan Simoneta. Veterani pa niso imeli sreče, saj se po samo enem porazu niso uspeli uvrstiti v finale.

ROKOMET

KRAS NADKRILIL PRINCIPE B

Krasovi C-ligaši so v soboto na odprtem zgoniškem igrišču pričakovano premagali drugo postavbo tržaškega Principe. Sedaj je tudi že jasno, da se bodo Krasovci za prvo mesto na lestvici potegovali z videmskim Cusom, s katerim se bodo srečali 14. decembra. Za Krasova dekleta pa so bile v zadnjem kolu B lige Verončanke premočne, da bi jim lahko naše nudile enakovreden odpor.

DALJE STR. 16

15

ČETRTEK
28. NOVEMBRA
1996

SMUČANJE

OKRNJENA
SELEKCIJA ZSŠDI

V torek, 19. novembra, je v Trstu zasedala smučarska komisija Združenja slovenskih športnih društev v Italiji. Dogovarjali so se o delu v skorajšnji sezoni. Največjo novost predstavljajo pomladitev in spremembe v vrhu komisije: letos jo bo vodil predstavnik Slovenskega planiskega društva Trst (najverjetneje Jasmin Rudež ali Marko Presl), ker je dosedanji načelnik, predstavnik Brdine Rado Šuber, odstopil že junija. Ime letošnjega načelnika bo znano 5. decembra, ko se bo komisija zopet sestala. Drugo pomembno novost predstavlja dejstvo, da je Brdina izstopila iz smučarske selekcije ZSŠDI, tako da bodo v njej v nastopajoči sezoni tekmovali samo smučarji Devina in Mladine. Brdina se bo tako tekmovalni udeležila samostojno. Brez sodelovanja pa si je težko predstavljati katerokoli prihodnje delovanje; zato se bodo že drevi, v četrtek, 28. novembra, v Križu sestali predstavniki edinih treh društev, ki se ukvarjajo s tekmovalnim smučanjem: Brdine, Devina in Mladine. Na zadnjem sestanku so vsaj sprejeli koledar letošnjih množičnih prireditev. SPDT bo 10. in 11. januarja 1997 na Trbižu organiziralo tekmo FIS za evropski pokal. 2. februarja bo na Koblji 10. Pokal

Lanski najboljši: Suberjerna (Brdina) in Sossijeva (Devina)

treh dežel, v soorganizaciji SK Devina ter smučarskega kluba iz Slovenije in Koroške, na katerem naj bi nastopila tudi italijanska društva iz naše dežele in nemška iz avstrijske Koroške. 2. marca bo Brdina na Zoncolanu priredila zamejsko prvenstvo. V istem mesecu bodo na Trbižu še 30. Zimske športne igre v organizaciji SPDT, s katerimi se bo tudi formalno končala letošnja sezona. Isto društvo bo letos organiziralo tudi tečaj za vaditelja snowboardov in tečaj turnega smučanja, septembra 1997 v sodelovanju z ZVUTS pa še tečaj za vaditelje smučanja.

PRESEDNIK ZVUTS -
ZAMEJSTVO

ZMAGA
PANZANINJEVE,
PRETNARJEVA 4.

Park city - Konec tedna se je na severnoameriških belih poljanah nadaljeval svetovni pokal v alpskem smučanju. V ženskem veleslalomu je bila najboljša Italijanka Sabina Panzanini, medtem ko je bila najboljša Slovenka Špela Pretnar, ki je zasedla nehvaležno, a odlično 4. mesto, Urška Hrovat pa je dopolnila dober nastop naših s 6. mestom. V slalomu je bila najspretnejša mlada Novozealandka avstrijskega rodu Claudia Riegler, Compagnonijeva je bila 6., Hrovatova pa je zasedla mesto nižje in se povzpela na 4. mesto na skupni lestvici svetovnega pokala. Kaže, da slovenske smučarke namenoma niso še v pravi formi, ker je njihov trener tempiral kondicijo tako, da bodo najbolje pripravljene februarja, ko bo na Sestriersu svetovno prvenstvo. Upajmo, da bo tako tudi z moškimi, ki se v ZDA res niso izkazali. V nedeljskem slalomu je bil Jure Košir namreč šele 10., tako da je sedaj 7. na skupni lestvici SP. Tomba zaradi poškodbe ni nastopil, ob njegovi odsotnosti pa je zmagal Avstrijec Thomas Sykora. Na zaostalem ponedeljkovem veleslalomu so slavili Avstrijci z mladim Stroblom na čelu, Slovenci pa so povsem odpovedali.

ŠPORTNO PLEZANJE

V KRANJU
SVETOVNI POKAL

ŠPORTNI GAMS

Na Zlatem polju v Kranju so pred dnevi odprli novo športno dvorano, v kateri je tudi nova umetna plezalna stena. Na njej je od 22. do 24. t.m. potekala prva tekma svetovnega pokala v športnem plezanju v Sloveniji, največja tovrstna prireditev v letošnjem letu v Sloveniji. Stena je zelo atraktivna, zelo previsna in tako je bilo mogoče postaviti dovolj atraktivne smeri za tekmovalce in užitek gledalcev. V Kranj so prišli najboljši plezalci na svetu.

Prevladali so francoski plezalci, ki so slavili tako v ženski kot v moški konkurenci. Na

ženski lestvici sta se Slovenki Martina Čufar in Metka Lukanič povzpeli na 6. in 10. mesto, medtem ko je bil pri moških Italijan Christian Brenna 4., najboljši slovenski plezalec pa je bil Jure Golob s skromnim 14. mestom.

NOGOMET

JUVENTUS
SVETOVNI PRVAK

Tokio - V torek je turinski Juventus osvojil medcelinski pokal. V finalu je z 1-0 premagal argentinski River Plate. Odločilni gol je v 37. drugogolčasa dal Del Piero.

LOKOSTRELSTVO

TURNIR NAŠEGA
PRAPORJA

Sovodnje - V nedeljo je lokostrelsko društvo Naš prapor iz Pevme organiziralo že 9. mednarodni turnir v dvorani. Tekmovalke in tekmovalci so se pomerili v vseh starostnih kategorijah od najmlajših do članov in v treh slogih, in sicer v olimpijskem, compound in instinktivnem streljanju (lok je brez merilne naprave in stabilizatorjev). Društvo Naš prapor je kot organizator nastopilo le z dvema tekmovalcema: Joškom Kuzminom in Lorenzom Quitanom, medtem ko so barve bazovske Zarje branili Moreno Granzotto, Aleksander in Katja Ražem ter Bogdan Stopar. Med veterani je bil najboljši predstavnik Našega praporja Joško Kuzmin, med 'senioresi' pa je zmagal Marko Turk (ASCAT), Alexander Ražem (Zarja) je zasedel 2. mesto, Ivo Devetak (Naš prapor) je bil tretji, Bogdan Stopar (Zarja) pa peti. V kategoriji naraščajnikov je bil najboljši Lorenzo Quintana (Naš prapor), najboljša mladinka je bila Katja Ražem, medtem ko je imel njen društveni kolega Moreno Granzotto črn dan. Zarja pa je vseeno osvojila prvo mesto na skupni društveni lestvici.

BRUNA MARIJA PERTOT

PESMI IZ
PIPE

ilustrirala Janna Merku

MLADIKA

*Knjiga za vaše otroke ...
in za otroke vaših
prijateljev*

MLADIKA

"To je res knjiga, ki te razveseli, mogoče zato, ker te za trenutek vsaj, ko listaš po njej iztrga tvoji odraslosti in ti podari žarek spomina."

MAGDA JEVIKAR, RADIO TRST A

"Avtorica z labkoto in dubovito posega v otroški miselni svet, medtem ko je knjiga tudi po oblikovni plati založniški dosežek."

ŽENJA LEILER, DELO, LJ. 20. 11. 1996

"Le enega mi je žal: da nimam deset vnukov, da bi vsakemu od njih za prihodnji Božič darovala po en izvod, da bi vsakemu posebej brala zdaj to, zdaj ono pristrčno pesem, da bi se z njim živela zdaj v to, zdaj v ono poetično ilustracijo."

MIRELLA URDIH MERKŮ, ERLANGEN

KNJIGO DOBITE V VSEH SLOVENSkih KNJIGARNAH IN NA
UPRAVI ZALOŽBE MLADIKA, ULICA DONIZETTI 3 - TRST
TEL. 040-370846 - FAX 040-633307